SANA SAMMUI, LOHTU LOPPUI, ITKEVALTA INKERILTA.

1936

IKL:n JOULU

SUOMEN TIVOLI

Yleissuomalainen tivoliliike

Toimii neljällä osastolla
kaikkialla maassamme

Järjestää tivoleita yhteistoiminnassa
Maatalousnäyttelyiden
y. m. juhlien juhlatoimikuntien kanssa

Konttori:

KERAVA Puhelin 113

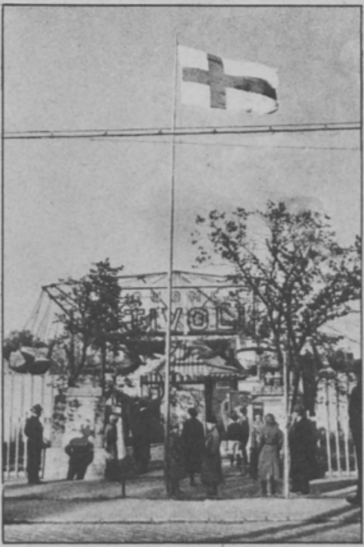

Tivolin tunnettu porttirakennelma.

IKL:N JOULU 1936.

Kansikuva — Inkeriläisen Rääpyvän kirkon saarnatuoli.

Siv.

R. V. Ekman'in maalaus — »Ukko Pistol» Runebergin »Jouluilta»-runosta. 3
Johannes Waltasaari — Joulusaarna 4
Arvi Malmivaara — »Me olemme tulleet . . .» 6
Urho Muroma — »Tule Herra Jeesus . . .» 7
Bruno A. Salmiala — Joulutervehdys Järjestölle 9
K. R. Kares — Marxilaisuus pois, mutta 10
Ensio Linnola — Runo: Isänmaallinen näky 11
Anna-Liisa Heikinheimo — Isänmaa ja koulunuoriso 12
K. A. Wegelius — Jääkärimieli — sankariteko 14
Uuno Talvio — Runo: Suomalainen marssi 18
Paavo Susitaival — Mannerheimin mukana etulinjoilla 19
Vihtori Kosola — Muistokirjoitus maanviljelijä Juho Ekolasta 21
Heikki Klemetti — Merelle 22
Heikki Asunta — Pako Tobolskista 27
Arvi Järventaus — Sentraali-Eemeli 32
Einari Vuorela — Runo: Jouluvirsi 34
Hilja Riipinen — Äitien kasvatus ja huolto uudessa Saksassa 36
E. A. Tuomivaara — Tervehdys Karjalan kannakselta 39
Elias Simojoki — Inkerin rukous 40
Reino Ala-Kulju — Viimeiset kokeet 42
Muistoja leirinuotioilta. Kuva-aukeama 44
Erkki Ervamaa — Tulikokeen jälkeen 46
Kansallinen elokuva. »Pohjalaisten» uusi elokuvasovitus 48
Arne Somersalo — Seitsemänkymmentä vuorokautta Alkazarissa 49
Vilho Helanen — J. V. Snellmanin suuruus 53
Reino Hirviseppä & *Toivo Palmroth* — Talonpoikaismarssi, sanat ja sävellys 54
Ilmari Unho — Viipurin Karhunpesä 56
Lempi Jääskeläinen — Anterus Pirjetanpoika ja keulakuva 58
Artturi Järviluoma — Kaksi joulua 61
Heikki Asunta — Runo: Kullervon nousu 64
Kuvapiirros lapsille 66
Isä ja Pikku-Pekka, runo 67
V. M. Haapanen — Tapaaminen 68
Kuvia toiminnasta. Uutiskuvia IKL:n sanomalehdistä ja ravintoloista 74

Julkaisun kuvittajat: August Tuhka, Erkki Tanttu, Hugo Otava, Veli Kalima, E. Einola, Heikki Asunta, Unto Kaipainen.

JÄTÄTTEKÖ KAIKKI YHDEN KORTIN VARAAN

Jätättekö koko tulevaisuutenne, kaiken sen, minkä eteen vuosikausia olette tehnyt työtä, vain hyvän uskon varaan, että **juuri Teille** ei satu sellaista onnettomuutta, jotka jatkuvasti kohtaavat tuhansia ja taas tuhansia ihmisiä? Sehän olisi korkeata uhkapeliä!

Se, minkä omistatte — myös työkykynne — on toki kyllin arvokasta tullakseen turvatuksi niillä palo-, tapaturma-, meri-, auto-, murto-, metsä-, lasi- y.m. vakuutuksilla, joita myöntävät vakuutusyhtiöt

POHJOLA JA KULLERVO

Per. 1891. **Per. 1895.**

Unelmat

kutovat omaa kangastaan — mutta elämältä lähtevät loimet.

Paljon on kudottu mielikuvien kultaista kangasta — mutta valitettavan usein unelmien langat ovat osoittautuneet liian hauraiksi kestämään elämän raskasta kulutusta. Riittävä henkivakuutus muuttaa kuvitelmanne todellisuudeksi ja rakentaa rakkaimmillenne oman kodin, joka kestää.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö

SALAMA

Puhtaasti suomalainen suuryhtiö

HYVÄN PAIDAN OSTAJILLE

Vaativan miehen paidan tulee olla:

Väreiltään ja kuosiltaan onnistunut, oikein leikattu, kestävä ja ryhtinsä pitävä.

Nämä ominaisuudet yhtyvät STADION-paidassa, joka lisäksi tarjoaa käyttäjälleen **useita erikoisetuja:**

STADION

korkeimman luokan laatupaita — tarjoaa käyttäjälleen eniten etuja.

Riittävä koko ● patentoitu siirrettävä kalvosimen reuna ● patentoidut nappitaskut kaulusnapeille, joitten putoaminen tulee estetyksi ja kaulan hiertyminen ehkäistyksi.

LASSILA & TIKANOJA O/Y
PUKU- JA PAITATEHDAS

Vaasa.

STADION-pukimien tunnettu valmistaja.

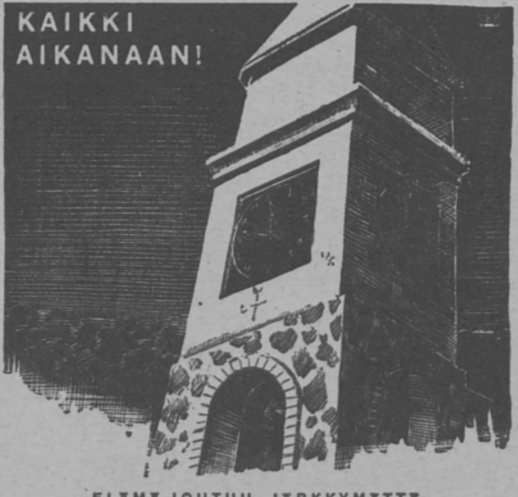

ELÄMÄ JOUTUU. JÄRKKYMÄTTÄ LIITTYY SEKUNTI TOISEEN. — OLETKO JO HUOLEHTINUT LÄHIMPIESI TURVAAMISESTA. OTA RIITTÄVÄ

HENKIVAKUUTUS

OTA SE AURASSA

IKL:n JOULU

ISÄNMAALLISEN KANSANLIIKKEEN JÄRJESTÖN JULKAISU

Toimittanut V. M. Haapanen

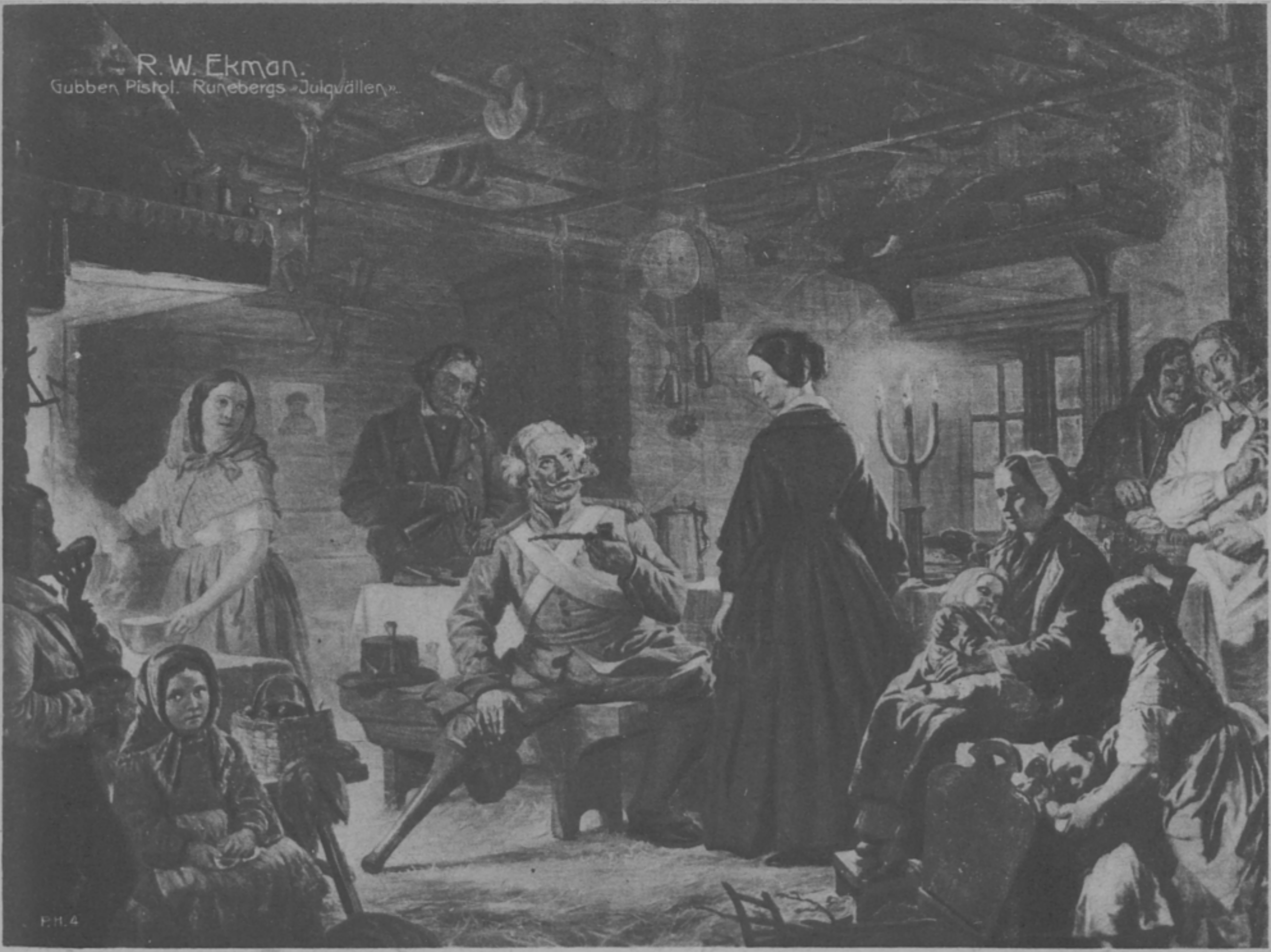

R. V. EKMAN: »UKKO PISTOL» RUNEBERGIN »JOULUILTA»-RUNOSTA.

Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa, ja maassa rauha ihmisten kesken, joihin hänellä on mielisuosio!

Luuk. 2:14.

„Maassa rauha!"

Näin kuuluu enkelijoukon julistus Jeesuksen syntymähetkellä. Rauhanruhtinas tuli tuomaan rauhaa rauhattomalle maailmalle. Siksi taiwaallisen todistajajoukon julistukseen liittyy ihana kiitoswirsi:

„Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa!"

Joka siis todellista rauhaa ikäwöi, hän käyköön palawassa hartaudessa Betlehemiin, kumartukoon seimen ääreen Jeesus-lasta katsomaan ja tehköön kiitollisin, ehkä wapisewin sydämin uskollisuuden walan Wapahtajalleen. Sillä **Hän on meidän rauhamme.** Jeesuksen kautta rauha ja siunaus, runsain määrin laskeutui awatusta taiwaasta yli awaran maanpiirin.

Jeesus kantoi maailman synnit ja sowitti Jumalan meidän kanssamme. Hän uudisti rakkauden suuren käskyn, poistaen wihan ja saattaen sowinnon pyhien piiriin. Hän kukisti kuoleman wallan ja awasi taiwaan tien.

Maassa rauha!

Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa!

Ihana oli ihmiskunnan aamunkoitto. Jumalan kuwaksi luotu ihminen tunsi täyttä rauhaa ja nautti luojan wälitöntä yhteyttä. Mutta synti turmeli tämän onnen. Jumalan käsky oli rikottu. Edenistä oli lähdettäwä. Ja kostajan uhkaawa miekka wartioi elämän puun tietä.

„Sinun pitää kuolemalla kuoleman", kuului Jumalan tuomio. Ja langenneen ihmisen omatunto todisti, että tuomio oli oikea. Siinailta kuului käsky, että Jumalan wanhurskaus oli täytettäwä, jos mieli wapautua ikuisesta kuolemasta.

Mutta langennut, pyhyyden lähteestä paennut ihminen ei tähän kykene. Sillä hän on „lihallinen, myyty synnin alaiseksi". Hän on „kuollut rikoksiinsa ja synteihinsä". **„Ei ole ketään, joka hywää tekee, ei yhden yhtäkään."** — Sellainen on luonnollisen ihmisen tila.

Itse et woi sinäkään syntejäsi sowittaa. Ei mikään hywä työsi woi wapauttaa sinua pahasta omastatunnosta, ei yksikään katumuksen kyynel kykene sammuttamaan pyhän Jumalan wihan liekkiä, ei palawinkaan rukous woi synnin kirousta siunaukseksi muuttaa eikä elämän tietä awata. — Niin kurja sinä olet synteinesi, huweinesi — — —.

Mutta iloitse langennut ihmissuku! Rauhanruhtinas lähestyy sinua. Jeesuksen syntymähetkellä elämän puun tietä wartioiwa enkeli laskee alas miekkansa ja rientää köyhien syntisten luo rauhan sanansaattajana julistaen:

„Älkää peljätkö. Sillä katso, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tulewa kaikelle kansalle. Teille on tänään syntynyt Wapahtaja, joka on Kristus, Herra."

Niin on sinullakin Wapahtaja, ja Hän on meidän rauhamme. Hän on „minun Herrani, joka lunasti minut, kadotetun ja tuomitun ihmisen, ja wapahti minut kaikista synneistä, kuolemasta ja wihollisen wallasta pyhällä ja kalliilla werellään".

Nyt tohtii syntinen jälleen käydä uskalluksella armon istuimen eteen. Meillä on Jeesuksessa syntien anteeksiantamus. **„Hän meni oman werensä kerta kaikkiaan kaikkein pyhimpään ja sai aikaan iankaikkisen lunastuksen."** — Päästköön Jeesus sinua lähelle, että sowintoweren woima saisi olentosi wallata. Olkoon Jeesus sinun rauhasi!

Waikka Jumalan rauha on sydämessämme, ei taistelu ajallisen waelluksen aikana kuitenkaan taukoa. Se päinwastoin kiihtyy. Mutta sitä on käytäwä rauhanlipun alla. Ja se lippu on Jeesuksen **risti**. Risti tuo yhä uutta rauhaa. Risti antaa woimaa woitokkaaseen taisteluun. Risti wie taiwaan ikirauhaan. — Maassa rauha. Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa!

„Kaikki sotamelskeessä käytetyt saappaat ja werellä tahratut waatteet poltetaan — — —. Ja rauha on olewa loppumaton.“ — Tämä ennustus on lausuttu Jeesuksesta rauhan tuojana.

Jeesuksessa ilmestyy Jumalan ääretön rakkaus. Hänen oppinsa on rauhan ewankeliumia.

Tosin kuullaan yhä sanomia sodista ja werisistä waatteista. Werenkarwainen peto liikkuu nykypäiwinäkin tuhoa ennustawana. Wihan liekit leimuawat ja raaka kosto tuottaa paljon turmiota. — Mutta tämä tapahtuu wain siellä, missä Rauhanruhtinas on tuntematon. Missä Jeesuksen rauha on sydämen kallein aarre, siellä toteutuu sana: „Jos mahdollista on ja mikäli teistä riippuu, eläkää rauhassa kaikkien ihmisten kanssa“; ja tämä: **„Olkoon teillä se mieli, joka Kristuksella Jeesuksellakin oli.“**

Wihan, koston ja kateuden poistaa sydämestä Jumalan rauha. Tahallaan ei kristitty toista loukkaa, ei petä, ei wäärin arwostele. Hän on „sokean silmä, ontuwan jalka ja köyhän isä“.

Jeesuksen ystäwä on säwyisä, waan ei weltto eikä pelkuri. Wakaumustaan hän ei myy ihmisten suosioon, eikä riko welwollisuuttaan pelkuruudesta. Milloin totuus ja Jumalan kunnia waatii, on hän walmis taisteluun rauhan rikkoutumisen uhallakin. Jeesus on tullut tuomaan rauhaa ja — miekkaa.

„Ja rauha on olewa loppumaton.“ Kerran kaikki eripuraisuus on loppuwa. Ikuinen rauhanaika on tulewa. Uusi taiwas ja uusi maa silloin luodaan. Siihen wiittaa rauhanjuhla. — Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa!

„Ihmisen elinpäiwät owat niinkuin ruoho ja kaikki hänen kaunentensa kuin kedon kukkanen. Ruoho kuiwuu ja kukkanen lakastuu.“ — Tämä sattuwa kuwaus ihmiselämästä ja sen kuuniasta sisältää wakawan totuuden.

Jo warhain on meillä aawistus siitä, että „tämä maallinen majamme hajoitetaan maahan“. Jokainen hetki jouduttaa elämämme juoksua. Ja pikemmin kuin aawistammekaan, saattawat awatun hautamme ääressä kuulua sanat: „Maasta olet sinä tullut, maaksi pitää sinun jälleen tuleman“.

Moni kauhistuu, kun tuo hetki on likellä. Kun sydämen tykytys harwenee, jäsenet alkawat kangistua ja silmän tuike sammuu, silloin moni tuskallisena ja toiwottomana siirtyy yli kuoleman kynnyksen. — Mutta näin on wain uskottomien laita. Uskowa sanoo kuolemaa ajatellessaan: **„Elämä on minulle Kristus, jo kuolema on woitto.“**

Jeesus on woittanut kuoleman. Onpa Hän haudankin pyhittänyt rauhalliseksi leposijaksi ystäwilleen. Uskowalle on kuolema terwetullut johdattaja, joka kurottaa kätensä uupuneelle waeltajalle, wiedäkseen hänet iäiseen lepoon. Näin woi kuoleman ajatus olla lohdullinen ja rauhoittawa. „Kuolinpäiwä on parempi kuin syntymäpäiwä.“ — Luonnolliselle mielellemme on kyllä kuolema kammottawa. Mutta Jeesuksen rauha sydämessämme, rohkenemme sanoa wiimeisellä hetkellämme: „Mä nukun haawoin Kristuksen, ne puhdistaa mun syntisen.“ **„Kiitos olkoon Jumalan, joka on antanut meille woiton Jeesuksen Kristuksen kautta!“**

Saamme jälleen wiettää Joulua, rauhan suurta juhlaa. Toteutukoon wihdoinkin sana: Maassa rauha ihmisten kesken!

Muistakaamme palawin esirukouksin kaikkia, jotka eiwät saa kuulla joulusulistusta maailman Wapahtajasta. Pitäkäämme kalliina rauhansanomaa, joka takaa meille täydellisen ja wapaan syntien anteeksiantamuksen, kirkastaa meille rakkauden käskyn wakawan welwoituksen ja luo kirkkaan walonsa kuoleman pimeään yöhön.

Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa!

Johannes Wattasaari.

»Me olemme tulleet häntä kumartaen rukoilemaan.«

He olivat nähneet tähden ja vaeltaneet pitkät matkat etsiessään Jeesus-lasta. He tahtoivat kumartaen rukoilla häntä. Kun he näkivät lapsen ja Marian, hänen äitinsä, he maahan langeten kumarsivat lasta, avasivat aarteensa ja antoivat hänelle lahjoja.

Sinä näet sytytetyt joulukynttilät. N‹ lepattavat valoansa sydäntalven yössä. Kaikkialla kristikunnassa ne palavat. Kirkkojen ikkunoista näkyy niiden loisto. Jeesus-lapsi on syntynyt. Hänen seimensä luokse kutsuvat sinua joulukynttilät.

Näetkö miten ihmiset rientävät joulukirkkoon! Kuuletko jouluvirsien säveleitä! Näetkö miten evankeliumi Jeesus-lapsesta sytyttää uuden paremman elämän kaipuuta ihmislapsissa, joille on määrätty elää nykyhetken myrskyjen keskellä! On ikäänkuin ylhäisen kirkkauden heijastusta heidän sielussaan. He tahtovat kumartaen rukoilla Jeesus-lasta.

Meille on syntynyt Vapahtaja. Jumala on armahtanut meitä ja antanut meille auttajan. Sinuakin kutsuvat jouluvalot seimen lapsen luokse! Lähde siis lahjoinesi heikko ihmislapsi etsimään seimen lasta, että löytäisit elämän. »Elämä on ihmisten valo». Hän, Jeesus Kristus, yksin Hän lahjoittaa sinulle elämän! »Jumala on antanut meille iankaikkisen elämän ja tämä elämä on hänen Pojassaan.» (1 Joh. 5: 11.) Ilo joulukynttilöidenkin ympärillä on liian lyhyt ilman seimen lasta. Mutta seimen ympärillä on jatkuvaa iloa. Sieltä kuuluu sielujen laulu suloiselle lapsukaiselle:

»Tervetuloa pääksi ja auttajaksi
meille elämän kadottaneille.
Tervetuloa tieksi ja johdattajaksi
meille pimeyteen eksyneille!
Tervetuloa tykömme paimenemme!»

[illegible] Malmivaara

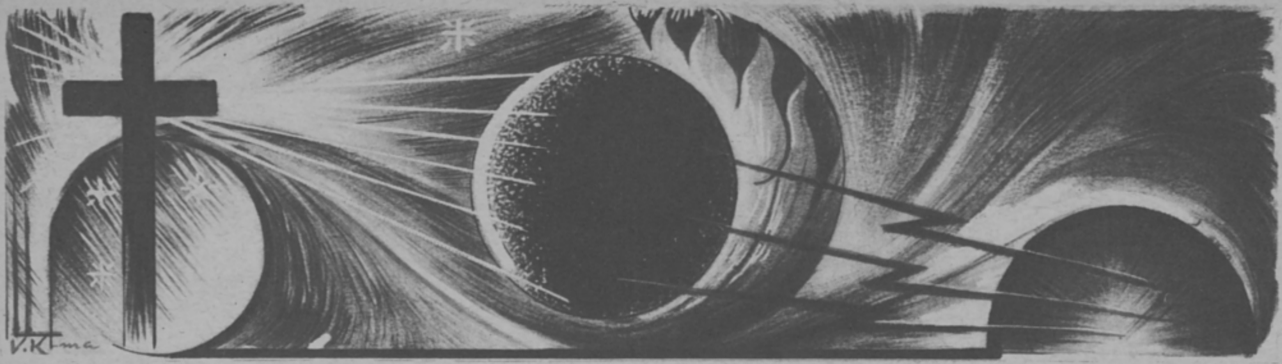

»TULE, HERRA JEESUS!» — »AMEN. MINÄ TULEN PIAN!»

Jo ovat kynttilät kuusessa sammuneet. Jouluyön rauha on laskeutunut yli maan. Jostakin kaukaa kuuluu jouluvirren sävel kohottavana ja tyynnyttävänä. —

Avaan tuon suuren näkijän, profeetta Jesajan, kirjan ja silmäni viivähtävät sen yhdeksännessä ja yhdennessätoista luvussa. Luen sieltä: »Ja kaikki taistelun pauhinassa tallatut sotakengät ja verellä tahratut vaipat poltetaan ja tulella kulutetaan. Sillä lapsi on meille syntynyt, poika on meille annettu, jonka hartioilla on herraus. Ja Hänen nimensä on: Ihmeellinen neuvonantaja, Väkevä Jumala, Iankaikkinen isä, Rauhanruhtinas. Herraus on oleva suuri ja rauha loppumaton Daavidin valtaistuimella ja hänen valtakunnallansa.» Jes. 9: 4—6.

Tämä ennustus ei ole vielä toteutunut.

Jatkan lukemista. Tulen yhdenteentoista lukuun.

»Silloin susi asuu karitsan kanssa, ja pantteri makaa vohlan vieressä, vasikka ja nuori leijona ja syöttöhärkä ovat yhdessä, ja pieni poikanen niitä paimentaa. Lehmä ja karhu käyvät laitumella, niiden vasikat ja pennut yhdessä makaavat. Ja jalopeura syö rehua kuin raavas. Imeväinen leikittelee kyykäärmeen kololla ja vieroitettu kurottaa kätensä myrkkyliskon luolaan. *Ei missään minun pyhällä vuorellani tehdä pahaa eikä vahinkoa, sillä maa on täynnä Herran tuntemusta, niinkuin vedet peittävät meren.»* Jes. 11: 6—9.

Niin, — silloin on joulurauha laskeutunut pysyväisesti yli maiden ja mantereitten »tuhannen vuoden» ajaksi.

Kuinka todelliselta tuo tuntuukaan juuri näin joulutunnelman vallatessa sydämen. Jos sittenkin vielä kerran eletään täällä maan päällä aikaa, jolloin kaikkialla annetaan kunnia Jumalalle korkeudessa, ja jolloin kaikkialla maan päällä on rauha ihmisten kesken, joihin Hänellä on hyvä mielisuosio? — —

Miksi sen toteutuminen viipyy?

Miksi maailman pitääkin olla niin täynnä rauhattomuutta ja sotaa?

Rauhattomuuden syynä on *pimeä henkivalta*. Näin todistaa Raamattu. Jeesus itse puhuu saatanasta tämän maailman ruhtinaana, ja Paavali käyttää hänestä nimitystä: tämän maailman jumala.

Asettuessamme siis tarkkaamaan tätä maailmaa ja sen melskeitä Raamatun profeetallisessa valossa, näemme itse saatanan yllyttämässä ihmisiä veritekoihin, kirkkojen polttamisiin ja kristittyjen vainoihin, kansainvälisiin selkkauksiin, pienempien sortamiseen, keskinäisiin riitoihin.

Mitkään inhimilliset rauhanpyrkimykset eivät silloin merkitse juuri mitään tätä pimeätä taustaa vastaan tänä nykyisenä pahana maailmanaikana.

Juuri kun ihmiset luulevat rauhanajan koittavan, syttyy entistä kamalampi sota.

Yritykset riisua kansat aseista ja poistaa sodat ajautuvat pakosta karille, koska *Jumala tahtoo sotaa tänä aikana.*

Miksi?

Syystä, että sota on vain synnin seuraus. Niin kauan kuin ihmiset tahtovat pysyä synneissään, rankaisee Jumala heitä sallimalla sotien puhjeta yhä uudestaan. Sota on kuin 40 asteen kuume ihmismaailman syntisairaudessa. Ja tätä kuumetta ei saada poistumaan ennen kuin ihmismaailma lakkaa kulkemasta saatanan ohjauksen alaisena.

Muistakaamme siis, että sodat ovat aina synnin seurauksia. Jumalasta pois poikennut ihmissuku saa niittää sitä mitä se kylvää. Tässä mielessä ovat sodat Jumalan tahtoon kuuluvia rangaistusvälikappaleita.

Mutta niinkuin Jumala vihaa syntiä, niin vihaa Hän myös sotaa. Hän ei voi jättää syntiä rankaisematta ja siksi sallii sotien syttyä, mutta tietysti Hän mieluummin näkisi ibmisten luopuvan synnistä, ja silloin lakkaisivat sodatkin aivan itsestään.

Ja sellaisen ajan tuloa katselee nyt profeetta Jesaja hengessä.

Hän näkee Messiaan valtakunnan saapumisen, valtakunnan, joka tuo myötänsä maan päälle ihanan ja onnellisen ajan. Me voimme Raamattua tutkimalla havaita pari tämän ajan oleellisinta piirrettä, joskaan emme pysty piirtämään siitä yksityiskohtaista kuvaa.

Ensimmäinen on, että silloin *saatana on sidottu.* Mitä kaikkea tämä merkitsee on vaikeata sanoa, mutta niin paljon on selvää, että kun tämän maanpiirin villitsijä on sidottu, on pahan valta maailmassa ulkonaisesti kiihoittavana valtana lopussa, joskin paha vielä asuu ihmisten sydämissä.

Ihmismaailma on aivan toisenlaisen vaikutuksen alaisena tuona aikana. *Kristuksen henki hallitsee kaikkia elämän eri aloja.* Voimme vain aavistaa, minkälainen keskinäinen rauha ja rakkaus silloin vallitsee ihmisten kesken. Ei ole kummaa, että Jesaja pukee näkemänsä mm. sanoihin: »Kaikki taistelun pauhinassa tallatut sotakengät ja verellä tahratut vaipat poltetaan ja tulella kulutetaan.» Jes. 9: 4.

Silloin on kuin jatkuva joulu, tuhatvuotinen joulu, maan päällä.

Kaikki julistaa Jumalan kunniaa ja Kristuksen valtasuuruutta.

Tiede ja taide kunnioittavat Herraa. Kauppa ja teollisuus palvelevat Kristuksen rakkauden hengessä ihmisiä. Koko kulttuurielämä on uudistunut. Saatanan henki, joka on tämän ajan kulttuurin paha, hapattava voima, on tehty tehottomaksi ja Kristuksen henki elähdyttää kaikkea kulttuurityötä.

Rauhan Ruhtinaan henki — Joulun hyvä henki — vallitsee silloin kaikkialla ja kaikessa.

Toteutuuko tämä koskaan?

Onko se vain unelma?

Näin väittävät monet.

Me emme voi niin väittää. Raamattu puhuu liian selvästi tämänlaisesta ajasta, jotta uskaltaisimme selittää sen joksikin olemattomaksi.

Kristuksen evankeliumia emme voi oikealla tavalla käsittää, ellemme usko Hänen valtaherruutensa toteutumiseen täällä maankin päällä.

Ja juuri jouluna tuntuu helpommalta uskoa tämä kuin muulloin, sillä juuri jouluna saamme hieman kokea, miten ihanaksi ihmiselämä muodostuisi, jos kaikkialla annettaisiin kunnia Jumalalle ja ihmisten kesken kaikkialla vallitsisi hyvä tahto.

Siksi on rukouksemme sama kuin Johanneksen Raamatun viimeisessä kirjassa: »Tule, *Herra Jeesus.*» Tule ja tulkoon valtakuntasi, jotta tahtosi tapahtuisi maankin päällä, niinkuin se tapahtuu taivaassa. —

Urho Muroma.

Kohta kumahtelevat jouluaamun kirkonkellot. Niihin yhtyen julistavat tuhannet: Maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto! Mutta kuinka usein jätetään ajattelematta, mitä noihin sanoihin sisältyy, mihin ne itsekutakin velvoittavat. Monesti unohdetaan, että tuo pyhä julistus sisältää myöskin velvoituksen yhteis kunnallisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiseen. Vain sille pohjalle voidaan rakentaa pysyväinen sisäinen rauha kansakunnalle. Vain sen kautta toteutuu todellinen hyvä tahto ja saa yhden kauneimmista ilmennyksistään.

IKL on syntymästään saakka julistanut vaatimusta yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta vakuuttuneena siitä, että vain siten saadaan kansamme yhtenäiseksi ja eheäksi ja että vain sen pohjalle saattaa syntyä sisäisesti niin luja kansa, että se on kyllin voimakas puolustamaan itsenäisyyttään ja vapauttaan. Mutta tämä yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteuttaminen alkakoon ensinnä meistä itsekustakin. Pyrkiköön jokainen IKL:n järjestön jäsen niissä asioissa ja olosuhteissa, joihin hänen voimansa ulottuu epäitsekkäästi toteuttamaan tuota ylevää periaatetta. Vasta kun sen olemme tehneet, on meillä oikeus, mahdollisuus ja voimaa vaatia muilta yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden voimaan saattamista. Vasta silloin olemme siirtyneet tyhjistä sanoista tosi tekoihin, joista kansanliikkeen voitto lopullisesti riippuu.

Bruno A. Salmiala

Marxilaisuus pois, MUTTA . . .

Minulta on joskus kysytty, miksi olen vihainen marxilaisuudelle ja miksi olen isänmaallisten miesten ja naisten kanssa vaatimassa, että marxilaisuuden julkinen toiminta on kansan ja valtakunnan menestyksen tähden ehdottomasti ja jyrkästi kiellettävä. Ensinnä siksi, että marxilainen maailmankäsitys on väärä, tahrainen ja jo sellaisenaan rikollinen. Tämä seikka vieroitti pohjia myöten ja jo hyvin aikaisin.

Olin ennen suurlakkoa ja suurlakon aikana jonkun verran yhteydessä silloisen työväenliikkeen kanssa. Olinpa yhteen aikaan päätoimittajana kuukauslehdessä, jonka piti ajaa nuorisoseura- ja työväenasiaa. Toimeni tähden kansanopiston taloustieteen opettajana jouduin syventymään erinäisiin alaa käsitteleviin teoksiin. Marxin Kapitaalinkin taisin lukea 2 $^1/_2$ kertaa — vieläpä saksan kielellä. Paljonko siitä sitten mahdoin ymmärtää, se on asia sinänsä. Sen kuitenkin tahdon väittää, että sen teoksen ymmärtäjiä taitaa olla kovin vähän. Kirjan aikoinaan huudettu suomentaminen oli omansa antamaan jonkinlaisen qvasitieteellisen pohjan suurelle joukolle agitaattoreja, jotka eivät totisesti kirjasta ymmärtäneet yhtään mitään, — jos olivat jaksaneet sen lukeakaan.

Suurlakon aikana uskoin hyvää työväen liikkeestä. Heidän pääagitaattorinsa Mikkelin läänissä kävi siihen aikaan jonkun kerran luennoimassa johtamassani kansanopistossa. Silloisiin mielialoihin nähden voin vielä tänä hetkenäkin ymmärtää niitä suomenkieliseen sivistyneistöön lukeutuvia nuoria miehiä, jotka siihen aikaan liittyivät sosialisteihin. Mikähän meitä monia muita oikeastaan erotti sosialisteista esim. siinä vanhain suomalaisten suurkokouksessa, jossa esiintyi mm. »veli Watanen»? Me näimme silloisessa työväen nousussa nimenomaisesti kansallisen nousun, jolla mm. suomalaisuus yhdellä iskulla viedään voittoon.

Mutta pian aukenivat silmät ja nimenomaisesti maailmankatsomukselliselta puolelta. Alkoi kuulua kummia juttuja sosialistien uskonnonrienauksesta. Pappi, joka papinpuvussa käveli kaupungin katua, sai usein osakseen häväistyksiä ja kirouksia. Samoin joutuivat papit usein kaupunkien hautausmailla, täyttäessään haudansiunaamisvelvollisuuttaan miltei ilmiriitaan sosialististen omaisten kanssa, jotka esiintyivät jumalankieltäjinä. Kun sitten tuli ensimmäiseen ja sitä seuranneisiin yksikamarisiin eduskuntiin ja joutui kuulemaan sosialistien puheita, joiden rinnalla myöhempien kommunistien ilkeimmätkin rienaukset olivat vain lapsenleperrystä, karisivat loputkin hyvät luulot pois.

Selväksi kävi, että sosialismi pohjaltaan on törkeä rikos ihmisen suurinta perusvelvollisuutta vastaan. Jumalan tunnustaminen on tämä siveellinen perusvelvollisuus. Missä se velvollisuus kielletään, siellä on anarkkia — kaiken yhteiskunnan kieltäminen. Ja se kansakunta ja valtio, joka myöntää tämän perusvelvollisuuden laiminlyömisen, on tuomittu kuolemaan. Se katkaisee oman valtimonsa ja tyrehtyy lopulta terveen veren häviämiseen.

Niistä ajoista olen ollut vihaamassa marxilaisuutta ja pidän jokaista sen opin tunnustajaa kansakunnan riivaajana, joka on karkoitettava niinkuin saastainen henki karkoitetaan. Vasta paljoa myöhemmin olen oppinut ymmärtämään, että marxilaisuus yhteiskunnallisena ja taloudellisena oppina on yhtä valheellinen ja mätä kuin heidän uskonnollinen ajatustapansakin. He taistelevat kapitalismia vastaan, omaten itse täysin kapitalistisen pohjakäsityksen, niinkuin sosialismi toteutettuna ei lopultakaan ole muuta kuin valtiokapitalismia. Koko liike yhteiskunnallisenakin ja taloudellisena tekijänä on varsin karkealaatuista huijausta, jolle ei ole annettava mitään olemassaolon oikeutta.

Mutta vaikka jo aikaisin näin marxilaisen maailmankäsityksen perusvalheen, sen raakasyisen materialismin ja kaiken hengen kieltämisen, jäi sieluun kuitenkin vuosikymmeniksi eräs ristiriita kiusaamaan ja tekemään otetta marxilaisia vastaan epävarmaksi. Suomalainen työväestö oli suurin piirtein katsellen kokonaan marxilaisten johdettavana — aktiivinen ja asioihin osaa ottava työväestö. Ja varsinkin sen jälkeen kun vanha suomalainen puolue alkoi käydä uskottomaksi niille ihanteille, joita se julisti esim. ensimmäisten vaalien aikana, oli ilmeistä, että marxilaiset olivat ainoat, jotka ajoivat köyhän työväestön asiaa. Kylläkin tietysti agitatoorisessa ja taktillisessa tarkoituksessa, mutta sittenkin . . . Meillä kristityillä on eräs vakava sana Paavalilta, sana siitä, miten Kristusta voidaan saarnata myös »kateudesta ja riidan halusta», »itsekkäisyydestä ja epäpuhtaalla mielellä». Ja jatko kuuluu: »Mitäpä tuosta, kunhan Kristusta vain tavalla tai toisella julistetaan — siitä minä iloitsen.» Niinpä

niin — marxilaiset ajoivat työväenasiaa itsekkäisyydestä ja epäpuhtaalla mielellä — kieltämätöntä —, mutta he ajoivat sitä kuitenkin, kukaan muu ei ensinkään.

Tämä tosiasia sitoi kauan aikaa. Se esim. vaikutti, että levottomana kesänä 1917 oli eräällä tavalla vaikea orientoitua silloisiin meteleihin. Muistan sen elävästi niiltä päiviltä, jolloin marxilaisten hulluttama Turun työväestö ahdisti kaupunginvaltuustoa, johon itsekin kuuluin. Punaista vihasin. En suostunut kantamaan mitään punaista merkkiä, vaikka se siihen aikaan koreili miltei jokaisen rintapielessä. Mutta siinä mellasti suomalainen ja suomenkieltä puhuva työväestö. Se teki aseman vaikeaksi. Oli valtuustossa keskustelu jostakin työläisten uudesta vaatimuksesta, joita siihen aikaan tuli tuhkatiheään. Ruotsalaiset olivat asiassa heti valmiit: ei tuumaakaan sinne päin. Sain melkein paheksumisen myrskyn, kun uskalsin ehdottaa neuvotteluja perustellen ehdotustani mm. sanomalla, etten voi asettua kylmäksi sitä työväestöä kohtaan, joka nyt mellastaa kadulla, sillä »se on lihaa meidän lihastamme ja luuta meidän luustamme». Minua huudettiin jo miltei sosialistiksi. No — se huuto kyllä vaikeni niinä 24 tuntina, jolloin valtuusto oli punaisten vankina kaupungin talossa. Minä, näet, ehkäpä luonteeni mukaan, jouduin ensimmäisenä miltei käsikähmään lakkovahtien kanssa ja taistelin vangituille erään primäärisen oikeuden. Silloin oli asemani ratkaistu koko vapaussodan ajaksi. Se ratkaisu kuului eräässä vastauksessa Asikkalan pappilassa minua kuulustelemaan tulleelle punapäällikölle hänen kysymykseensä kannastani: »Olen valkoinen ja vielä varsin kiivas.»

Mutta ristiriita jäi. Eikä se selvinnyt ennen kuin Isänmaallisessa kansanliikkeessä. Ja selvitys on: marsilaisuus on hävitettävä viimeistä piirtoa myöten, sillä se on kansakunnan elämän rutto ja mätä. Työväestö on liitettävä kansakokonaisuuteen ajamalla sen asioita sekä ihmisyyden että kansakokonaisuuden edun kannalta. Tässä ei saa olla erottavaa juopaa. Yksi isänmaa, yksi kansa ja sama kohtalo. Saman veljesperheen jäsenet kantakoot yhteisesti kuormat ja heikoimman kuormat kaikista hartaimmin.

K. R. Kares.

ISÄNMAALLINEN NÄKY

Toteutuu näkijöiden sana:
yksi mieli
voittajana,
valtiaana Suomen kirkas kieli.

Milloin käsi lyödään veljen käteen.
milloin, milloin?
Uuden säteen
kirkkahan saa isänmaamme silloin . . .

Kansa velvoituksen tielle astuu.
Ole myötä,
tunne vastuu!
Kunnon palkka seuraa kunnon työtä . . .

Luhistuvat lahot luokkarajat.
Ajat kovat
hajoittajat
hajalle lyö—Hajalla pian ovat . . .

Toimissa on uusi, uljas tahti.
Veripuna
Marx'in mahti
pian jo maassa maatkoon tuhottuna!

Määränäkö julma diktatuuri?
Ei, vaan kansa
vapaa, suuri.
valpas — poissa puolueiden ansa.

Kohta musta suruharso halkee
taiston tiellä,
sinivalkee
isänmaa on määränpäässä siellä.

Väikkyy kaipuun kangastusko?
Kansa herää,
Hengen usko
säihkyy, Herra itse pitää perää . . .

Ensio Linnola

Nuorisoleiri kesällä 1936.

ISÄNMAA JA KOULUNUORISO

Ns. »vapaitten harrastusten» merkitys koulunuorison elämässä on asia, johon viime aikoina on kiinnitetty paljon huomiota. On vanhempia ja opettajia, jotka koululaisten työtehon nimessä tahtoisivat supistaa heidän vapaat harrastuksensa mahdollisimman vähiin, jopa olemattomiin.

Onkin aivan luonnollista, että velvollisuuksien mahdollisimman hyvä täyttäminen on asia, jonka välttämättömyyttä jo kasvatuksenkin kannalta on teroitettava. Mutta todellisuudessa jää keskinkertaisenkin lahjakkaalta koululaiselta, joka osaa oikein säännöstellä työnsä, aina aikaa yli varsinaisten kouluvelvollisuuksien. Tällöinhän on erinomaisen tärkeää, että hänellä on hyviä harrastuksia, joilla voi vapaa-aikansa täyttää. Sitä paitsi koululainen, jonka ainoana elämänsisältönä ovat läksyt, jää pakostakin yksipuoliseksi, ja hän helposti vieraantuu todellisesta elämästä, elämästä, joka on niin rikas ja nykyisin jokaiselta niin paljon vaativa. Onhan lisäksi jokaisen kutsumuksestaan tietoisen opettajankin myönnettävä, että hänen tärkein tehtävänsä ei sittenkään ole tietojen antaminen vaan persoonallisuuden kehittäminen oppilaissaan. Ja siinä suhteessa on nuorison harrastuksilla suuri merkitys.

Kasvattajalla on tietysti aina joku päämäärä lapseen ja nuoreen nähden. Hänellä on ihanteita, jotka hän tahtoisi lähtemättömästi istuttaa nuoreen sieluun. Mutta nuorisoa ei voi saada innostumaan ihanteihin, jotka eivät löydä vastakaikua sen omassa sielussa. Se asettuu vastahankaan ainakin sellaisiin asioihin nähden, jota se arvelee »ylhäältä käsin» »tyrkytettävän». Totta on, ettei kannettu vesi kaivossa pysy! Ei se myöskään valitse harrastuksiaan käskyjen nojalla. Se valitsee ne itse, ja harrastus sanan varsinaisessa mielessä nousee aina ihmisen sisäisestä halusta tai taipumuksesta. Omat ihanteemme voimme juurruttaa pysyvästi oppilaihimme vain siten, että voimme yhdistää ne sellaiseen harrastukseen, joka lämmittää nuoren ihmisen sielua. Sellaisen nuoren suhteen, jolla ei ole mitään harrastuksia, onkin kasvattaja monesti sangen avuton. Hän ei tahdo löytää mitään kiinnekohtaa, johon voisi vedota. Sen takia hänen pitäisi olla kiitollinen jokaisesta harrastuksesta, josta hän voi päästä ikäänkuin käsiksi kasvatettavansa sieluun ja johdattaa sitä haluamaansa suuntaan. Sellainenkin kuin esim. urheiluharrastus voi olla erinomainen apu tässä suhteessa; viittaan vain siihen, miten ehdottoman raittiuden periaate voidaan senkin avulla monelle ihmiselle tehdä tärkeäksi.

Mutta on luonnollista, että mitä korkeampaa laatua tuo harrastus on, ja mitä kokonaisemmin nuori ihminen on sille antautunut, sitä suurempi apu se on hänen

luonteensa muodostamisessa. Sen vuoksi se isänmaallinen herätys, joka viime aikoina on valtaisalla voimalla vallannut Suomen koulunuorison, on ollut suoranainen lahja tuon nuorison kasvattamiseksi, jopa pelastamiseksi. Onhan isänmaanrakkaus lähinnä Jumalaa pyhintä ja suurinta, mitä nuoren ihmisen sielussa voi elää, ja hän pystyy siihen harvinaisen kokonaisesti antautumaan ja sen takia paljosta kieltäytymään. Suomen oppikoulunopettajien suuri joukko on ollut hämmästyttävän sokeata, kun se esim. ei osannut käyttää kasvatustyössään sitä suurta apua, jonka sinimusta-aate tarjosi. Olen nähnyt, miten halu olla oikea sinimusta on vaikuttanut paljon paremmin kuin ylimalkaiset moraalisaarnat. Asiasta, jonka ristiriitaisuus sinimusta-asian kanssa selvitettiin, ei enää tarvinnut keskustella, — mikäli kyseessä oli todellinen sinimusta. Olen nähnyt, miten sinimusta-aate saattoi suorastaan käänteentekevästi vaikuttaa nuoreen. Se on saattanut olla uskonnollisenkin herätyksen välikappale.

Näin suuri vaikutus saattaa isänmaallisella herätyksellä olla. Mutta jos *opettaja* katsoo oikeudekseen siihen vedota, pitää hänen olla samasta herätyksestä osallinen. »Sivullisen» sekaantuminen asiaan voi olla nuorta mieltä loukkaavaa ja aiheuttaa kapinamieltä. Sm-nuorisoon sovellettuna tämä merkitsee sitä, että *näistä* asioista kyseen ollen opettajakin on taistelutoveri, joka hänkin puolestaan tekee parhaansa ollakseen *oikea* sinimusta.

Mutta nuorison isänmaalliset harrastukset eivät ole tärkeitä vain nuoren itsensä vaan myös Isänmaan tähden. Ja meikäläisen maailmankatsomuksen mukaan onkin tärkeintä — ei se, että joku yksityinen nuori ihminen tarvitsee Isänmaata, vaan se, että Isänmaa tarvitsee häntä. Meidän nuorisostamme tulee kerran tämän maan kansalaisia. Me emme tarvitse enää enempää niitä, jotka ovat *pelkästään* vaan virkamiehiä ja -naisia, mutta eivät *kansalaisia* sanan parhaassa mielessä. Meillä opetetaan nuorisolle tietoja ja taitoja, päämääränä, että he yksilöinä pääsevät mahdollisimman pitkälle elämässä, mutta kovin vähän kasvatetaan sitä henkeä ja tahtoa ja taitoakin, joka panee todella palvelemaan Isänmaata aktiivisesti ja uhrautumaan sille. Varsinaista valtiollista kasvatusta — ja sekin *on* kasvattamisen arvoinen asia, — ovat toistaiseksi nuorisolle antaneet vain marxilaiset. Sanottaneen, että onhan toki koetettu opettaa rakastamaan Isänmaata. Niin kyllä, mutta se on ollut ohjelmatonta ja päämäärätöntä isänmaallisuutta, joka ei enää vedä nykypäivien realiteetteja, tosiasioita, vaativaa nuorisoa. Kun opettajan on tietysti virkansa puolesta esiintyessään oltava mahdollisimman objektiivinen, niin miksei anneta nuorison edes vapaitten harrastusten puitteissa kerääntyä Isänmaan asioitten ympärille? On vain hyvä, jos he silloin joutuvat kosketuksiin myös koulun ulkopuolella olevien ihmisten kanssa. Ja eikö ole hyvä, että heille jo nuorena, jolloin maailmankatsomus muutoinkin on muodostumassa, kirkastuvat ne suuret päämäärät, joiden vuoksi he tahtovat taistella? Nämä päämäärät kasvavat silloin kiinni heidän persoonallisuuteensa, saavat tukea ja puhdistusta heidän maailmankatsomuksestaan ja yhdistyvät siihen, eivätkä ole silloin niin juurettomia ja heilahtelevia kuin niin usein nykypäivien politiikoilla.

Mutta Isänmaa tarvitsee nuorisoa ja nuorten työtä jo nyt. Viittaan vain siihen, että taistelussa Suomen nuorison sielusta ovat parhaita työntekijöitä varmastikin nuoret itse. He myös parhaiten oppivat löytämään tien yli yhteiskunnallisten ja muiden kuilujen. Siihen ei ole tilaisuutta koulussa, jossa on pelkästään henkisen työn tekijöitä.

On kumminkin eräs vaihe, jolloin Isänmaa tarvitsee Suomen nuorisoa enemmän kuin koskaan muulloin: silloin, kun vihollinen hyökkää maahan. Sen vuoksi onkin käsittämätöntä, että monessa koulussa suhtaudutaan penseästi koulunuorison maanpuolustusharrastukseen. Jos sota tulee, niin koulujen yläluokkalaiset tarvitaan mukaan, ja heille voidaan antaa silloin vain aivan mitättömän lyhyt harjoituskurssi. Miten silloin koulujemme johto vastaa siitä, että heidän vastarintansa takia suojeluskuntatyötä kohtaan nuoret koululaiset joudutaan lähettämään tuleen vaillinaisesti harjoitettuina? Eikö koululaitoksemme velvollisuus Isänmaata kohtaan olisi huolehtia siitä, että sen kasvatit tuollaiseenkin hetkeen joudutaessa pystyvät mahdollisimman täysipainoisesti Isänmaata palvelemaan?

»Henkeä älkää sammuttako», sanotaan Sanassa ja on erittäin arveluttavaa, jos pakkokeinoin yritetään tukahuttaa nuorison epäitsekästä ja vilpitöntä innostusta, varsinkin, kun he itse näkevät siinä jotain suurta ja pyhää. Ei pitäisi tehdä niin silloinkaan, kun se ei esiinny siinä muodossa, kun kasvattajan oma tahto olisi. Järkyttävintä on se, että muutamin paikoin on koulunuorison huvitteluvimmakin ollut vastuunalaisten henkilöiden mielestä vähemmän vaarallista kuin sinimustaharrastus. Tosiasia on, että monessa kohden saisi vanhempi polvi ottaa oppia siitä palavuudesta ja vilpittömyydestä, jolla nuoriso ajaa Isänmaan asiaa.

Anna-Liisa Heikinheimo.

»Öinen myrsky pauhoaa,
hirmuaallot tyrskää;
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
Yksi vain voi varjella,
yksi vain voi suojella.
Kristus Herra,
Sä auta meitä merellä!«

JÄÄKÄRIMIELI–SANKARITEKO

Suuri »*Canadia*»-niminen tanskalainen valtamerihöyrylaiva oli maaliskuun alkupäivinä 1915 ruotsalaisen Meksikon-linjan vuokraamana lähtenyt Chalverstonin satamasta Pohjois-Amerikan Yhdysvalloista lastinaan vehnää ja pumpulia sekä päämääränään Kööpenhamina.

Matka oli sujunut hyvin, kunnes saavuttiin noin 100 meripeninkulman päähän Shetlandin-saarista etelään.

Siellä kohdattiin englantilainen risteilijä »*Hilary*», joka antoi pysähdysmerkin. Ilmoitus, että oltiin menossa Tanskaan, ei tyydyttänyt risteilijää, jotenka kolmannen pysähdysmerkin saatuaan »Canadia» totteli. Heti sen jälkeen lähti risteilijästä kaksi pienehköä moottorivenhettä. Niistä nousi »Canadiaan» 5 upseeria ja 30 aseistettua merisotilasta. Vaikka laivan paperit osoittivat sen olevan matkalla Tanskaan, väittivät upseerit sen pyrkivän Saksaan. Tapauksesta kovasti suuttuneelle ja hämmästyneelle kapteenille he vain kylmästi sanoivat: »Sota on sotaa!» Itse asiassa »Canadiassa» tuskin tiedettiin mitään koko sodasta, sillä laiva oli liikennöinyt Amerikan puolella lähes kahden vuoden ajan. Ensi töikseen miehittivät englantilaiset komentosillan ynnä kone- ja pannuhuoneet, joten »Canadian» miehistöllä ei ollut muuta tehtävää kuin kauniisti pysyä hyteissään, minne kaappaajat olivatkin heidät määränneet.

Kun näin oli kuljettu jonkin aikaa, tuli vastaan pienempi sota-alus. Siihen siirtyi 3 upseeria ja 24 sotamiestä, joten »Canadiaan» jäi vain 2 upseeria ja 6 merisotilasta; nämä pitivät edelleen siinä isännyyttä.

Noin klo 20 oli »Canadia» Shetlandin- ja Orkneysaarten keskivaiheilla. Tällöin, 5—10 minuutin kuluttua, englantilaiset upseerit muuttivat laivan suunnan. Kapteeni Jespersen kyllä huomautti, että suunta oli väärä, mutta upseerit vain nauroivat ja kohauttaen olkapäitään sanoivat hänelle: »Englantilainen upseeriko ei osaisi laivaa ohjata!» Kapteenin huomautus oli ollut kuitenkin aivan oikea, sillä klo 20.30 laiva ensin ajoi täydellä vauhdilla vedenalaiselle karille, jonka yli se kuitenkin liukui, ja syöksyi sitten muutaman sekunnin kuluttua hirvittävästi rysähtäen kalliota vasten. —

Laivan miehistö, johon kuului mm. kaksi suomalaista, nimittäin donkeyman (kolmas koneenkäyttäjä), 20 vuotta täyttänyt *Albert William Rosenholm* (Pinjaisista) ja laivan timperi (puuseppä), 50-vuotias *Ahonen* (Turusta), oli tällöin jo makuulla.

Sysäys oli niin ankara, että Rosenholm putosi vuoteeltaan. Ja kun heti alkoi kuulua huutoja kannelta, niin hän riensi alusvaatteisillaan ottamaan selkoa, mitä oli tapahtunut. Pian hän sen tajusikin. Mentyään takaisin hyttiin hän sai sieltä siepatuksi enää vain takin, housut ja kengät, jotka nekin jo »purjehtivat» lattialla — niin pian oli vesi tunkeutunut laivaan. Rosenholm palasi kannelle, mutta siellä oli vaikea pysyä pystyssä, sillä laiva heittelehti kahden kallion välissä, ja korkeat aallot pyyhkivät kannelta mukanaan kaiken, mikä vain irtonaista oli.

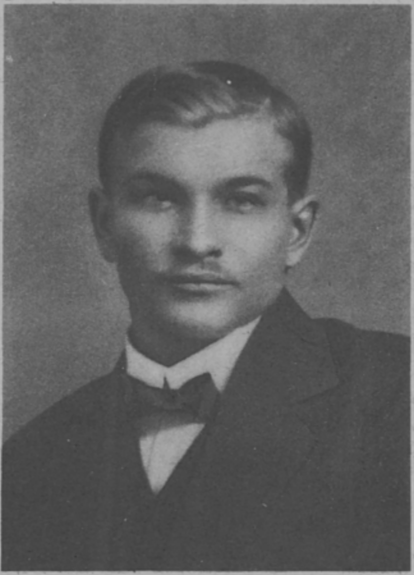

»Canadia» oli joutunut *Fair Isle*n[1] saaren lähellä olevien varsin jyrkkärinteisten korkeiden kallioiden väliin. Saarella oli majakka, joka sodan aikana pidettiin sammuksissa. Sen miehistöön kuului pari kolme vartiaa ja joitakuita sotilaita, jotka majailivat saarella. Vaikka kallioluodolta oli saaren rantaan välimatkaa ainoastaan 24 metriä, ei sieltä kovan myrskyn ja pimeän vallitessa voitu tulla apuun. Eräs pelastuslaiva ilmestyi kyllä »Canadian» näköpiiriin, mutta se ilmoitti vain, ettei se useiden välillä olevien vedenalaisten karien takia uskaltanut ennen aamun valkenemista lähestyä haaksirikkoisia. Oli siis turvauduttava omiin pelastuskeinoihin.

Ensiksi luonnollisesti yritettiin laskea pelastusvenheitä mereen, mutta siinä ei onnistuttu, sillä laiva ei hetkeäkään pysynyt paikallaan, vaan heittelehti kallioiden välissä. Tuskin oli pelastusvenhe saatu reelingin ulkopuolelle, kun laiva jo kallistui hurjalla voimalla, jolloin venhe murskautui kalliota vasten pieniksi pirstaleiksi. Näin kävi toisen ja kolmannenkin venheen, joten moisista yrityksistä oli luovuttava. Sitten heitettiin mereen köysiin lujasti sidottu puinen varanostopuomi. Se pysyikin jonkun aikaa laivan vieressä, mutta pian vei suuri hyökyaalto sen köysineen päivineen mukanaan, jotenka siitäkään ei tullut apua kalliolle pyrittäessä.

Koska kuitenkin laivan etuosa jo oli veden alla, niin jotakin oli vielä yritettävä. Englantilainen meriupseeri komensi yhden merisotilaista köyden varassa laskeutumaan laivan sivua myöten alas. Mutta miehelle yritti käydä samoin kuin pelastusvenheille; jollei häntä näet olisi nopeasti tempaistu kannelle, olisi hänkin litistynyt laivan ja kallion väliin. Hänen toinen jalkansa loukkaantuikin. Tilanne oli mitä uhkaavin ja pelastuminen näytti mahdottomalta, sillä laivahan saattoi minä hetkenä hyvänsä murskautua. Kuolema tuntui varmasti lähenevän, sillä alla oli raivoava meri ja edessä 84 metriä korkea, jyrkkärinteinen kallio, jonka kyljestä oli perin vaikea löytää jalansijaa ja kädenkiinnikettä.

Silloin ilmoittautui Rosenholm laivan varsinaiselle kapteenille *Jespersenille* sanoen yrittävänsä päästä kalliolle.

»Se ei tapahdu ainakaan minun määräyksestäni ja minä kiellän ryhtymästä tällaiseen kuolemanhyppyyn!» vastasi kapteeni.

Mutta ennenkuin hän oli saanut sen sanotuksi syöksyi Rosenholm tyrskyihin ja nousi peräsimen kiinnitysmutterin niskaan. Hän aikoi hypätä jollekin kallionpengermälle sinä hetkenä, jolloin laiva paiskautuisi kalliota vasten.

Hänen tarkoituksenaan oli kuljettaa vahva touvi kalliolle, kiinnittää se sinne ja sitten sen avulla tehdä haaksirikkoisten laivastapääsy mahdolliseksi. Mereen hypätessään hän ei tietenkään voinut viedä köyttä mukanaan, vaan se oli heitettävä hänelle myöhemmin. Ensimmäisenä tavoitteena hänellä oli päästä merestä kallionkylkeen.

Rosenholmin yritystä vaikeutti kolme kuoleman liittolaista: pilkko*pimeys*, hirmu*myrsky* ja jäätävä *kylmyys*. Pahin vihollinen niistä oli pimeys. Sitä koetettin häätää siten, että »Canadian» peräkannella poltettiin tervatappuroita. Niiden valossa nuori sankari pyrki — peräsimen mutterin niskasta mereen paiskauduttuaan — tarrautumaan kiinni kallionrinteeseen. Mutta kun se vesirajassa oli liukas ja limainen, eivät yritykset tahtoneet onnistua. Laivasta seurattiin Rosenholmin ponnistuksia äärimmäisen jännittyneinä. Kahdesti veti meri hänet kalliolta takaisin, mutta kolman-

---

[1] *Fair Isle* on Skotlantiin kuuluva saari Atlantin valtameressä Shetlandin- ja Orkney-saarten keskivälillä. Se on karu ja kallioinen, 217 metriä korkea. — Sen edustalla kärsi v. 1588 haaksirikon Espanjan Filip II:n Englantia valloittamaan lähettämän »voittamattoman armadan» amiraalilaiva — kenties samoilla kallioilla kuin »Canadiakin».

nella kerralla hän löysi niin lujan jalansijan, etteivät aallot enää saaneet häntä mukaansa.

Tällöin *Ahonen* peräkannelta singahdutti hänelle heittonuoran. Kun Rosenholm oli saanut sen käsiinsä ja sitonut sen ympärilleen, solmisivat laivassaolijat sen toiseen päähän vahvan touvin, jota Rosenholm alkoi sitten kiiveten hinata perässään kallion huipulle. Touvin toinen pää taas oli kiinnitetty laivaan, mutta siten, että siinä oli hyvin paljon mereen heitettyä irtoköyttä, sillä muutoin olisivat laivaa edestakaisin heittelevät kovat aallot repineet touvin irti tai katkaisseet sen.

Rosenholmin kiipeämistä vaikeuttivat suuresti nuo mainitut kolme seikkaa. Pimeys hidastutti kiinnekohtien löytämistä. Niitä täytyi etsiä sekä hapuilevin käsin että jaloin. Kova tuuli taas pyrki horjuttamaan tasapainoa ja puhui jäistä kylmyyttä likomärkiin vaatteisiin. Kylmyyden tarpeellisena ja terveellisenä vastapainona oli kuitenkin ankara hermojännitys, joten kylmäntunne oli sittenkin helpoimmin kestettävissä.

Kissan kynnet olisi kiipeejällämme pitänyt olla, sillä kun hän oli jonkun aikaa kavunnut, olivat hänen sormenpäänsä jo nahattomina, jotenka suurin osa matkasta oli suoritettava kämmenien, kyynärpäitten ja jalkojen tunnustellessa tukikohtia. Tuuma tuumalta pimeässä näin ponnisteltuaan noin tunnin ajan hänen onnistui vihdoin päästä tuon korkean ja hyvin äkkijyrkän kallion huipulle.[1]

Pimeys haittasi suuresti touville sopivan kiinnityskohdankin löytämistä. Käsillään hapuillen Rosenholm vihdoin keksi erään kalliopaaden. Siihen hän kiinnitti touvin huutaen sitten laivassaolijoille, että sitä saattoi käyttää. Peläten kuitenkin, ettei hänen huutonsa ehkä ollut kuulunut laivaan, Rosenholm laskeutui huutamaan vähän alemmaksi. Pian hän sentään huomasi, että hänen saavutuksensa oli oivallettu, sillä köyttä pitkin tuli laivasta ensiksi tuo kaappauksen toimittanut englantilainen upseeri ja tämän jälkeen vähitellen kaikki muut[2] laivan erinomaista tanskalaista kapteenia lukuunottamatta. Tämä oli näet luonnollisesti — yleistä merisääntöä noudattaen — jäänyt laivaan viimeiseksi. Sitä paitsi kapteeni Jespersen tuskin olisi kyennytkään pelastautumaan, sillä hän oli jo kallioihin ajon alussa saanut pahoja palohaavoja kasvoihinsa ja oikeaan käteensä; englantilainen upseeri oli näet valosignaaleja tehdessään käsitellyt soihtutulta perin varomattomasti.

Tämän muistaen ja kuultuaan, että vain kapteeni oli enää laivassa, Rosenholm laskeutui touvia pitkin alas kunnianmiestä auttamaan. Yhdessä sitten he heittäytyivät tuon pelastavan touvin varaan. Vaikeinta oli veteen laskeutuminen laivan kylkeä myöten ja sitten veden varasta kalliolle selviytyminen. Irtoköyttä oli näet meressä paljon, ja kapteenin palohaavat heikensivät hänen liikuntakykyään melkoisesti. Onni suosi kuitenkin miehiämme: He tapasivat pian touvin rannan-puoleisen osan, ja kapteenin tukiessa itseään Rosenholmin hartioihin he löysivät kalliosta kiinnekohdan. Tällöin he katkaisivat — niin alhaalta kuin suinkin — touvin, sillä uppoamaisillaan oleva »Canadia» olisi muutoin voinut vetää sekä touvin että samalla miehemmekin mukanaan. Asettuen selin vuorenseinään he alkoivat hitaasti hinautua ylöspäin hakien kantapäillään tukipykäliä kalliosta. Jespersen kapusi edellä saaden näin muodoin tarvittaessa tervetullutta levähdys- ja ponnistusapua urhean suomalaisen olkapäistä.

Näin molemmat vihdoin onnellisesti pääsivät kallion laelle. Haaksirikosta pelastuneita oli yhteensä 27 henkeä.

Ennenkuin aamu valkeni, oli »Canadia» hävinnyt jäljettömiin.

Haaksirikkoisten kärsimykset eivät kuitenkaan päättyneet vielä tähän. He saivat viettää kalliolla koko tuon pimeän ja kolkon yön, kylmän viiman jäädyttäessä heidän vaatteensakin.

Vasta aamulla kello 6—8 ajoissa he laskeutuivat samaisen touvin varassa majakkasaaren ja kallion välisen salmen rannalle, minne majakanvartiat viskasivat korkealta kallioltaan heittonuoran. Siihen sidottiin touvi, jonka toinen pää sitten kiinnitettiin majakkasaarelle. Sen varassa haaksirikkoiset hinautuivat jääkappalten seassa tuon 24 metriä leveän salmen yli. — Edessä oli taas 90 metriä korkea jyrkkä kallio, mutta majakanvartiat[1] olivat laskeneet sen rintaan köysitikkaat ja apuköyden, joka sidottiin kainaloitten alle. Köysi oli tukena ylöskavutessa ja sen avulla vartiat osittain vetivätkin haaksirikkoisia ylös.

---

[1] Allekirjoittaneen tiedustellessa kallioseinämän jyrkkyyttä Rosenholm mainitsi, että se aamun valjettua osoittautui niin *äkkijyrkäksi*, että hänen oli *varsin vaikea ymmärtää*, mitenkä hän pimeässä oli saattanut nousta kallion huipulle.

[2] Pimeys oli kyllä Rosenholmille, niinkuin jo on mainittu, suurena haittana, mutta allekirjoittanut on sitä mieltä, että köyden varassa kiipeejille se eräässä suhteessa oli etunakin. He eivät näin muodoin kyenneet likimainkaan selvästi oivaltamaan tilanteen hirvittävyyttä ja kallion huimaavaa korkeutta.

[1] Venheiden käyttö kovassa myrskyssä olisi ollut miltei mahdotonta. Majakalta oli sitä paitsi pitkä matka haaksirikkoisten luo, joten venheiden tuominen olisi joka tapauksessa vienyt paljon aikaa.

Rosenholmin käsitys kaappaajista ei suinkaan ollut parhain, sillä englantilaisten sotilaitten olisi pitänyt näyttää, että he pystyivät muuhunkin kuin pelkkään mahtailuun. Jonkun verran heitä puolustaa alussa mainittu seikka, nim. se, että majakan tuli oli sodan aikana sammuksissa. — »Canadian» miehistö sai sitten vahingonkorvaukseksi 300 kruunua, mikä riitti tuskin vaatteiden ostamiseen.

»Canadian» haaksirikko[1] tapahtui maaliskuun 18. p:nä 1915. Miehet vietiin Fair Islestä Orkneysaariin kuuluvalla Pomonalla sijaitsevaan Kirkwalliin, jossa meriselitys annettiin. Ja sieltä he matkustivat sitten Kööpenhaminaan, missä Rosenholm viipyi jonkun päivän kapteeni Jespersenin kodissa saaden osakseen koko perheen hyvin käsitettävän kiitollisuuden. Mutta suurimman ilon tälle rohkealle ja neuvokkaalle suomalaiselle tuotti epäilemättä se, että hän oli saanut olla Jumalan aseena 27 hengen pelastamiseksi.

* *

*

Rosenholm jatkoi matkaansa Ruotsin kautta Suomeen, missä hänenkin mieltänsä raskaasti painoi venäläisvallan yhä jatkuva, häikäilemätön sorto, joka ennusti perustuslaillisen vapautemme ja koko kansallisen olemassaolomme tuhoutumista. Hänen, niinkuin monen muunkin isänmaataan palavasti rakastavan nuoren miehen sydämessä alkoivat velvoittavina soida runoilijan sanat:

»Siis miekkahan ja vastaan vainoojaamme!»

[1] »Canadian» tuhoutumisesta ja Rosenholmin sankariteosta oli Tanskan ja Ruotsin lehdissä mainintoja. »Politiken» ja Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning» sisälsivät kumpikin laajahkon selostuksen tapahtumasta. Pääasiallisesti näitä selostuksia olen tässä seurannut. *K. A. W:s.*

Ei ollut kulunut vuottakaan »Canadian» haaksirikosta, kun *Albert William Rosenholm* jo oli matkalla Lockstedtin leirille. Helmikuun 23. p:nä 1916 hän astui 27:nnen jääkäripataljoonan kunniakkaaseen rivistöön ottaen sitten osaa Saksan itärintaman taisteluihin. — Kun joulukuun alussa 1917 aselaiva »Equity» teki toisen Suomenretkensä, oli Rosenholm niiden 22 jääkärin mukana, jotka olivat saaneet erikoiskomennuksen Suomeen. Allekirjoittanut on »*Aselaiva*»-nimisessä teoksessaan kertonut siitä uhkarohkeasta tiedusteluretkestä, jonka 5-miehinen jääkäripatrulli teki Revelin-luodon tienoille ottaaksensa selvää, oliko aseiden vastaanottajia lainkaan odotettavissa. Tälläkin retkellä Rosenholm oli tähystäjänä mukana, ja hänen valvova silmänsä keksikin hirvittävän karikon, joka viime tingassa väistettiin. Oli joulukuinen yö, kova lounaismyrsky ja kiihtyvä pakkanen sekä pähkinän kuoreen verrattava pienoinen moottorivenhe Pohjanlahden myllertävässä aallokossa, mutta miehemme pelastuivat nytkin — kuin ihmeessä. Näytti siltä kuin Jumalan enkelit olisivat tätä venhettä ohjanneet.

Noita jääkäripatrullin miehiä, samoin kuin heidän »Equityn» kannella odottavia tovereitaankin elähdytti noina päivinä ja hetkinä — paitsi Suomen, meidän isänmaamme pelastamista ja onnea sykkivä ajatus — myöskin se hiljaisen harras sydämen toive, että he ehkä saisivat pitkän poissaolon jälkeen viettää joulua kotona rakkaittensa parissa.

Sodan ankara koulu ja monet raskaat pettymykset olivat kyllä lyöneet leimansa jääkäreihimme, jotenka heidän katseensa usein oli tuikea ja kova, mutta sydämen pohjalla paloi lämmin tuli, joka teki heidät herkiksi kaikelle inhimilliselle. Vanhemmat ja sisarukset ynnä koti armas olivat usein heidän mielessään — ja joulun ilosanomaa sekä siitä johtuvaa rauhaa kaipasi jääkärinkin sydän.

R. A. Wegelius.

Suomalainen marssi

Jo rummut lyö ja säilät salamoi!
Pois aurat, sahrat, sodan kutsu soi!
Jo kunnian on päivä koitossaan,
kun yhtyy joukot sankararmeijaan.
Nyt torvet raikuu
ja tanner kaikuu.
Osasto valmis! Eespäin marssikaa!
Jo karhukeihään lippu liehuaa.
Käy tiemme kunniaan
tai kuolemaan!

Ken taistoss' antaiskaan ei kalleintaan,
kun taattoin sankareita tallataan,
ett' Ugri, Suomi jälleen suuri ois
ja kunniaansa hurme purppurois.
Siis eespäin voittoon
ain' aamunkoittoon.
Osasto valmis! Rivit sulkekaa!
Jo karhukeihään lippu liehuaa.
Käy tiemme kunniaan
tai kuolemaan!

Syväri, Ääninen jo taakse jää,
kun Pohjan poikain joukko rynnistää,
ja slaavit syöksyy kuolon kurimoon
kuin ukonvaaja iskis kallioon.
Maan vapaan näätte,
päin iskekäätte!
Osasto valmis! Rivit sulkekaa!
Jo karhukeihään lippu liehuaa.
Käy tiemme kunniaan
tai kuolemaan!

Unto Talvio

MANNERHEIMIN MUKANA

ETULINJOILLA

Kenraali Mannerheimin käynti rintamalla, joka muistaakseni tapahtui samoina päivinä, jolloin ryhmä Ausfeld aloitti etenemisensä Terijokea kohden, oli tapahtuma, joka aluksi aiheutti paljon hälinää rykmentin esikunnassa. Kun kenraali seuralaisenaan adjutanttinsa ja pari muuta henkilöä, joiden nimiä en enää muista, oli ilmaissut halunsa tarkastaa etulinjoja Hannilassa ja Ahvolassa, oli rykmentin komentaja K. pahemmassa kuin pulassa, sillä hän ei tuntenut linjojen yksityiskohtaista kulkua. Kun siis koko seurue panssarijunan veturilla oli kuljetettu Hannilaan — vei K. ensin erehdyksessä kaikki aseman läheiselle kukkulalle, josta ei kiikarillakaan mitään erikoista näkynyt. Huomasin ylipäällikön kasvojen ilmeiden tiukkenevan ja kuulin hänen sanovan, että hän tahtoo päästä rintamalle ja vielä nopeasti. Kiireesti komentaja töytäisi kylkeeni ja kuiskasi — »näytä sinä nyt näille herroille» ja ilmoitti kovalla touhulla, että kapteeni S. on täällä juuri odottanut viedäkseen herrat etulinjoille.

Valittavanani oli äkkiä joko opastaa herrat radan varteen Kannikkoon, jota vähemmän tunsin, tai Ahvolaan. Nopeasti päätin pitemmästä matkasta huolimatta ehdottaa Ahvolaa. Asemalta en aluksi saanut käsiini muuta kuin yhden hevosen, jonka tarjosin ylipäällikölle, mutta vedoten siihen, ettei hän tahtonut yksin ajaa, toisten kävellessä, alkoi kenraali vaiteliaana pitkin askelin harppoa maantietä. Lähetin kuitenkin sattumalta kohtaamamme joukkueenjohtajan hankkimaan lisää hevosia, ja niin me lopulta körötimme kiikkeröissä maalaisrattaissa Ahvolaa kohden. Puolivälissä tapasimme saksalaisen Schleutkerin johtaman haupitsipatterin tuliasemissa. Patteri oli edellisenä päivänä tuhonnut Hauhiallesijoitetun konekivääriaseman. S. liittyi seuraamme, ja pian saapui matkueemme aukean laitaan.

Olin hiukan levoton, mitenkä radalla toisinaan liikuskeleva panssarijuna tai vihollisen tykistö matkueeseemme suhtautuisivat, mutta kaikki oli rauhallista. Kivääritulikin asemissa oli suhteellisen hiljaista.

Saavuimme tykistötulen runtelemaan kylään ja noustuamme kärryiltä ohjasin vieraamme Sunin mäelle. Pysyttelin vaiteliaana puheliaan saksalaisen tunkiessa eteenpäin selityksineen. Mutta kiinnittämättä sen enempää huomiota heidän puheisiinsa jatkoi ylipäällikkö matkaansa. Olin Hannilasta lähettänyt sanan tulostamme. Vastaan tuli vahtivuorossa mäellä toimiva, nuori, reipas joukkueenjohtaja. Vaatimattomana, repaleisessa ja likaisessa lumipuvussaan hän teki ilmoituksensa saaden ylipäälliköltä ystävällisen kädenpuristuksen vastaukseksi ja pyynnön, että hän näyttäisi kävijöille johdossaan olevat asemat. Eteemme aukeni minulle niin tuttu Sunin maisema — silvottu metsä ja vyötärön korkuisen rintavarustuksen takana vaiteliaina seisovat sotilaat. Aurinko paistoi lämpimästi ja ainoastaan silloin tällöin ammuttiin joku laukaus. Mutta tuntien mäen oikullisuuden katsoin velvollisuudekseni huomauttaa vihollisen läheisyydestä. Asia ei näyttänyt liikuttavan ylipäällikköä, joka mitään vastaamatta kauan tarkkasi edessään aukeavaa näkyä. Lopuksi hän kääntyi puoleeni ja lausui hitaasti: »Mutta tämähän on kuin länsirintamalla». Vaihdoin joukkueenjohtajan kanssa nopean katseen ja nyökkäsin. Olimme tekemisissä meitä ymmärtävän sotilaan kanssa. Tuntui hyvältä saada tämä karu tunnustus mieheltä, jonka hartioilla lepäsi koko sodan ylin johto.

Jatkoimme kulkuamme pitkin rintamaa mäen länsilaidassa olevaan katettuun kk-asemaan saksalaisen jat-

Vapaussodan ylipäällikkö.

kaessa äänekkäitä selityksiään. Matkalla sivuutimme useita sotilaita, jotka vaiteliaina seurasivat outoa saattuetta. Kenraali näkyi hyvin ymmärtävän, ettei meillä Ahvolassa ollut aikaa opettaa miehille tervehtimistä ja muita rauhanajan esiintymistapoja, joita kaikkia emme tienneet itsekään. Palatessamme kk-asemasta, missä ylipäällikkö mm. kiikarilla tutki vihollisen asemia Hauhialla, näkyi vihollisen valppaus heräävän. Jo singahtelivat yksityiset laukaukset ympärillämme lopulta tiheten puissa räiskyväksi luotisateeksi.

Mutta rauhallisena kiiruhtamatta askeleitaan adjutanttinsa Kekonin seuraamana kulki ylipäällikkö pystyssä päin ikäänkuin moinen vähäpätöisyys ei häntä liikuttaisi. Saapuessamme jälleen mäen itäpäähän taukosi ammunta. Siinä paistatteli päivää — kädet syvällä housun taskuissa — tupakanpätkä hampaissa ja kivääri nojallaan puuta vasten harmaa, tanakka sotilas. Ei mikään ilme hänen kasvoillaan — edes silloinkaan, kun ylipäällikkö pysähtyi hänen luoksensa, ilmaissut mielenkiintoa. Todennäköistä oli, ettei mies tiennytkään, ketä asemissa liikkui. Kevätauringon suloisesta lämmöstä nauttiminen oli hänestä sillä hetkellä tärkeintä. — Eihän nyt ollut kiirettä, koska herrojakin näkyi mäessä liikuskelevan.

»Kiitän teitä urhoollisuudestanne», kuulin kenraalin vakaana lausuvan miehelle, joka nyt tavallaan edusti kaikkia Ahvolaa puolustavia sotilaita.

Rauhallisesti näin miehen siirtävän tupakan toiseen suupieleen — rykäisevän — työntävän käden jälleen housun taskuun ja ikäänkuin hyvälle tuttavalleen lausuttuna kuulin vastatervehdyksenä — »Sitä sammoaa vuaan». Ylipäällikkö ja rintamasotilas olivat löytäneet toisensa ja vaihtoivat tervehdyksensä. Molemmat he olivat todellisia sotilaita — tosin erilaisen vastuun rasittamia ja erilaisen taidon omaavia. Mutta yhdessä he olivat samanlaisia — heitä eivät vähäiset luotisateet järkyttäneet.

Olen kuullut ja lukenut sodan aikana ja sen jälkeen paljon tunnustuksen sanoja Ahvolan taistelijoista. Olen nähnyt jaettavan kunniamerkkejä, mutta kaikista arvokkaimpana ja kauneimpana pidän sitä yksinkertaista kiitosta, jonka ylipäällikkö antoi rivimiehelleen hajalle ammutun metsän keskellä. Se kiitos lähti ilman mitään muodollisuuksia sydämestä ja vielä vilpittömämmin se vastaanotettiin. Tuskinpa edes mies, jonka nimeä emme tunteneet, vieläkään tietää — jos hän on elossa — saamansa tunnustuksen suurta merkitystä ja oman vastauksensa koruttomuutta. Mutta niinhän on aina — kaikki aito sankaruus ei itse huomaa tekojensa suuruutta. Taistelijalla ei ole aikaa punnita tekojaan eikä sanojaan itsekkäältä näkökannalta.

Ylipäällikkö oli nähnyt karjalaisen sotilaansa, ja olin kohtalolle kiitollinen siitä, että olin voinut tämän hänelle näyttää.

Paavo Susitaival.

×

Matti Björklundin piirros jääkäriliikkeestä 1915—1916.

Kuvassa keskellä Kosola, vasemmassa reunassa × merkitty Juho Ekola.

MAANVILJELIJÄ JUHO EKOLA

Viime syyskuun 30 päivänä sammui rauhallisesti Juho Ekolan elämä hänen ollessaan 75 vuotias. Ekola oli syntynyt Härmässä Köykkärin kylässä, missä hän mieheksi vartuttuaan myöskin koko elämänsä viljeli pientä taloaan.

Tutustuin Ekolaan yli 20 vuotta sitten. Jo heti ensi näkemälläni huomasin, että olin tekemisissä mitä jaloimman miehen kanssa. Maailmansota oli juuri äskettäin syttynyt, kun hän eräänä päivänä ilmestyi kotiini. Hän alkoi puhella syttyneestä sodasta asettuen hiukan puoltamaan venäläisiä, mutta samalla tiukasti seuraten ilmeitäni. Puolittain kiivastuin hänen venäläisystävällisyyteensä, vaikka se olikin vain hyvin hienoista. Huomasin heti hänen kasvojensa ilmeiden kirkastumisesta, mitenkä hyvän vaikutuksen häneen oli tehnyt kiivastumiseni. Tuo venäläisystävyys näet olikin ollut tehtyä. Tästä hetkestä alkoi erottamaton ystävyytemme, joka kesti loppuun asti tulematta koskaan väliin pienintäkään soraääntä.

Jo Voimaliiton aikana näemme Ekolan nuorena miehenä keskeisenä henkilönä Etelä-Pohjanmaalla. Vaikkakaan hän ei ollut mitenkään erikoinen puhuja, kierteli hän kylästä kylään, mm. nykyisen Kuopion läänin maaherra Ignatiuksen kanssa, selvitellen nuorille miehille, mitenkä tavattoman epäisänmaallista on mennä laittomiin asevelvollisuuskutsuntoihin. Näistä selvittelyistä olikin seurauksena asevelvollisuuskutsuntalakot Etelä-Pohjanmaalla.

Maailmansodan alussahan näytti Suomen itsenäisyys vielä aivan mahdottomalta utukuvalta. Mutta Ekola oli jo silloin kuitenkin vuorenvarma uskossaan, että itsenäisyys kumminkin olisi mahdollinen saavuttaa. Juuri tämän lujan uskonsa vahvistamana hän antautuikin heti alussa kaikella tarmolla työhön jääkäriliikkeen hyväksi, ja tässäkin hän taas toimi keskeisenä henkilönä Etelä-Pohjanmaalla. Tuloksena olikin, että tämä maakunta lähetti Saksaan huomattavasti suuremman miesjoukon kuin muut maakunnat. Meistä nuoremmista mukanaolijoista näytti toisinaan jo liian kaukaiselta haaveilulta maamme itsenäisyysajatus toteutuakseen tämänkään työn kautta, mutta yöllisissä kokouksissa Ekola vahvisti uskoamme sanoen: Se saavutetaan ainoastaan tämän työn kautta eikä mitenkään muuten. Samalla hän selitteli kaikkia niitä mahdollisuuksia, mitä meillä silloisissa oloissa oli käytettävissämme. Usein hän teroitti mieliimme, ettei mikään työ onnistu, ellemme nöyrinä pyydä avuksemme Jumalaa. On aina muistettava, nuoret miehet, hän jatkoi, että olette vain heikkoja välikappaleita Hänen kädessään — niin minä olen menetellyt ja aina avun saanut.

Ekolassa ei huomannut koskaan hiuskarvankaan vertaa vilppiä. Itsekkyys oli hänelle tuntematon käsite. Nytkin vielä, kun Juho Ekolaa ajattelen, tajuan, että hän oli nöyrästi Jumalalta pyytänyt oikeat elämänohjeet ja ne myös saanut, ja niitä hän sitten tarkoin noudatti elämänsä taipaleella. Kun Ekola oli saanut kuulla, että hänet oli valittu Jääkäriliiton kunniajäseneksi, ei hän ollut siitä lainkaan ilostunut, oli vain huomauttanut, ettei hän välitä maailman kunniasta. Kun hän aikoinaan joutui santarmien kirjoihin, olisi hänkin tietysti saanut vapaa-asunnon Shpalernajassa, mutta hän pääsi pakenemaan maasta. Ennen maanpakoon lähtöään hän oli iloisesti huomauttanut: »Vaikka isänmaan ja minunkin kohtaloni tällä hetkellä näyttää synkältä, niin Jumala vielä kaikki hyväksi muuttaa.»

Tuntuu ihmeelliseltä, että Etelä-Pohjanmaan syrjäisen pitäjän syrjäisessä kylässä on syntynyt ja 75 vuotta elänyt suurilla elämänlahjoilla varustettu mies, mies, joka ei saanut käydä muuta koulua kuin rippikoulun, ei käynyt paljoakaan Härmän rajojen ulkopuolella, ei imenyt isänmaallista henkeään koulujen penkiltä, oli elämäntavoiltaan mitä vaatimattomin, ei hakenut koskaan mitään itselleen, vaan kaikki isänmaalle, ja omasi aina itselleen sen työn, missä asetettiin isänmaan etu yläpuolelle kaikkea muuta. Samasta syystä Ekola myös liittyi Lapuan liikkeeseen ja myöhemmin Isänmaalliseen kansanliikkeeseen.

Jospa me vielä elävät ihmiset jaksaisimme noudattaa hänen elämäntapojaan, niin varmaankaan ei kansamme keskuudessa olisi rikkinäisyyttä, niinkuin niin valitettavasti on. Tällaisen isänmaanmiehen, todellisen aktivistin elämä kaikessa koruttomassa sankarillisuudessaan on oleva tulevien aikojen miehiselle nuorisolle seurattava tienviitta.

Vihtori Kosola.

Mikähän niitä meripoikia vetää sinne merelle, tahi oikeammin mikä veti, tuskinpa heitä nyt enää tuo aaltojen leikki aavalla vetelee minnekään, ne vain rahan takia ottavat pestin rasvankäryiselle höyrylaivalle sen kovaan, kylmään kanssiin. Mitä runoutta siinä nyt olisikaan. Höyryvintturi aina kolisee, potkuri jyskyttää, vapsuttaa laivan runkoa yöt päivät ja lainekin lyö rautaiseen kylkeen niin ilkeän kumahtelevasti. Mutta ennen purjelaivalla, joka oli siistiksi maalattu, ei ollut ainaista savua, nokea, ja ennen kaikkea ei tuota koneöljyn vietävää tuoksua, purjelaivalla, joka keinui tasaisesti kuin olisi suuren hotellin jousipatjoilla kiikuskellut. Höyrylaiva hyppii kankeasti, kiikkuu tylysti, purjelaiva meni kuin laskiaismäkeä olkitukolla. Se sukelsi kuin alli aaltoon ja sen takila soitteli kuin suuri tuuliharppu kaikkien tuulien runosäveleitä. Vaikka se vinkui ja ulvoi ja vaikka aallot kuohuivat ja pärskyivät yli pään, niin kaikki oli ikäänkuin ystävällisempää kuin höyrylaivalla. Marakattikaan ei viihdy höyrylaivalla, mutta purjelaivalla se vasta on hauska olio. Purjelaivalla rusakatkin olivat tuttavallisempia ja jos ajattelemme kajuutan puolta, niin se on höyrylaivalla niinkuin viina ja parhaassa tapauksessa kova konjakki, mutta purjelaivan kajuutta on todellinen tuoksuva rommi pienine punasiniruutuisine ikkunoineen. Ja oletteko koettaneet maistaa, mikä ero on lihaliemellä höyrylaivalla ja purjelaivalla. Purjelaivalla se on oikein todellista maukasta, tuoksuvaa, ravitsevaa, kaikin puolin hauskaa ainetta, höyrylaivalla se on kuin se entinen Oulun kipparin puljonki Saara Wacklinin Tukholmassa, sellaista ainetta, jota pitkin kippari sanoi tulleensa Oulusta asti tänne Tukholmaan.

Niin, mutta innostuinpa tässä vanhoine prami- ja puuvenpramimuistoineni loittonemaan kokonaan asiasta. Minunhan piti kertoa L i m p e r i n J a n n e s t a. Sellaisesta vähän merkillisestä miehestä, joka ei koskaan pysynyt kotona eikä juuri missään, joka yritti ja yritti monessa paikassa ammattiaan, joka vakinaisimmin oli leipurin, nisupaakarin, mutta sen kun jonkin pellillisen sai nousemaan, jonkin uunillisen paistetuksi, muutamia koreja kaupituksi pitopaikkoihin ja joillekin juuri tuoreen ja lämpöisen leivän tarvitsijoille, sai jonkin kolikon perheensä vaivaiseksi elatukseksi ja vähän ryypätäkseen, jo karkasi taas, meni merille, kiikuskeli kauan Kiinoja, Kalifornioita kohden, katosi vuosikausiksi, niin ettei tiennyt, oliko Kubassa, Haitissa vai hain vatsassa.

Oli hän vielä muutenkin kuin tämän puolesta merkillinen. Eräänlainen herran ja, emme taida saada sanoa talonpojan, sillä maatyötä hän ei ollut koskaan tehnyt, vaan jonkinlaisen työhampparin välimuoto. Janne oli näet papin poika ja hänen isoisänsä oli ollut pappi ja vielä senkin isoisä. Oli ollut koulussakin, mutta ei menestynyt, ei ollut halua eikä oikein päätäkään, harjoitti laiskuutta ja tappelua kisällien kanssa. Ja niin oli hänestä tullut nisupaakari ja varsinaisesti merimies.

Jos merikarhut ainakin saavat eloa ja tulta suoniinsa vasta kun he keinuvalta palkilta tuntevat suolaisen meren tuoksun, niin Janne nyt vasta sellainen oli. Kun hänellä oli kerrankin pieni leipuriliike jossakin sisemmän maan kauppalassa, piti hänen sieltä aina joskus käydä meren rannalla, ja sillä matkalla tavallisesti raittiuslupauskin meni. Janne oli näet tottunut myös lasia kallistamaan ja se tuotti hänen hyväntahtoiselle ja säyseälle Manta-vaimolleen suurta huolta ja surua. Mitenkä tässä perheen käy, hänestä nyt ei väliä, mutta mihinkä joutuvat nuo lapset, Heikki ja Liisa. Ajattele vähän, hyvä Janne!

Ei Manta sen enempää sanonut, pahaa sanaa ei koskaan. Ei hän saattanut, vaikka se Janne monta kertaa oli vallan pahakin. Selvällä ei, mutta ottaneena.

Niin, Jannen piti aina silloin tällöin käydä meren rannalla. Sen olemassaolon tunsi jo kilometrien päässä, vaikkapa tuulikaan ei olisi sieltäpäin ollut. Oli olevi-

naan helpompi hengittää, ja kun sitten kohina alkoi kuulua tien lähestyessä leppäisiä rantaniittyjä ennen kaupunkiin tuloa, jopa jos jo vilahteli vihreä vesi ja valkeat aaltojoutsenet, silloin Janne ojentausi kärryillään, veti suitsia tiukemmalle ja hoputti Pollen vireään juoksuun. Hän tuli kaupunkiin ja pian oli hän rannassa. Sattuukin olemaan laiturissa juuri Länsi-Intiasta tullut kolmimasto. Päivä paahti ja sen pikilaita tuoksui. Muina miehinä hän katseli, kuinka nuoret jungmannit väänsivät tavarapaaleja suurruumasta. Heidän raitaiset pumpulipaitansa hihat oli kierretty ylös, niin että jäntevät tatuoidut käsivarret näkyivät. Onpas siinä reippaita poikia, ajatteli Janne piippunysäänsä tuprutellen, kun pojat raskaita laatikoita vintturoidessaan tekivät todellisia atleettiliikkeitä suittenkin mennessä vähän irviin, kun oikein kovalle otti. Niin oli Jannekin vääntänyt monta monituista kertaa. Se oli nyt kyllä suorastaan kuin orjan työtä, mutta sen läpi kaikkien täytyi käydä, ennenkuin pääsee isonmaston peräpuolelle. Kokki kalisteli kabyssissaan paksuja lautasiaan ja sieltä tulvahti hauska paistin käry. Hänkin oli ollut kokkina. Sattuupa itse kapteeni, »ukko», kiipeämään esiin kajuutastaan, helmivartinen merenvahapiippu suussaan. Jannen käsi menee vaistomaisesti lakin pelliin ja hän ojentautuu. Eikö tottaakseen: sieltä loikkii »Jack'kin», tuttu kesy marakattityyppi.

Kaupunkiin johtavaa mäkikatua noustessaan Jannen mieleen syttyy taas vanha palo. Mitä arvoa tällä maaelämällä on, taikinaa vanuttaa, uunin ääressä seisoa ja sittenkin nähdä nälkää! Niillä palkoilla ei eletä. Mutta se oli vain tekoajatus. Pohjimmalta hän ei ajatellut mitään, hän tunsi vain, että pitäisi päästä pois. Täällä oli kuin pää aina kuumana. Pitäisi antaa tuulen sitä viilentää, puhaltaa niin että villainen kaulaliina liehui kuin lippu, saisi henkeä keuhkoonsa. Tuo outo kaipaus alkaa kuivaa kurkkuakin, niinkuin olisi hengen tahtonut salvata. Hän menee Raitaselle, yhden pullon vain, ei se nyt miestä kaada. Siellä oli meripoikaa muutakin, sellaisia, joilla oli vapaavahtinsa taikka joiden laiva oli jo lähdössä. Sinisiä tupsulakkeja, sinisiä ankkurillisia villapaitoja ja tatuoidut kädetkin siniset. Ja niin ajoi Janne taas kuinka monennen kerran kotiinpäin aivan surkeassa kunnossa.

Älä vikise siinä! hän äyskäisee Mantalle, kyllä minä itseni hoidan! Pidä sinä huoli itsestäsi ja lapsistasi! Manta katsahti häneen eikä puhunut mitään. Jannen omaantuntoon sattui pistos: Hänenhän sitä piti lapsista huolehtia, hän oli isäntä. Piru kun tuli taas mennyksi! Nyt hän oli selvällä. Viileä yö oli ajanut päästä pois sen, mitä sinne vähillä rahoillaan saikin.

Mutta aina ei Janne tullut niin siivolla kotiin. Hän saattoi siinä kerskuessaan, uhitellessaan kaataa pöydän ja sillä palavan vaivaisen kuuppalampun, jonka sytyttämää tulipaloa Mantan oli kiiruhdettava toppatakillaan sammuttamaan. Kerran Janne oli niin hulluna, että viimmoissaan heitti taskukellonsa seinään: siin' on, jotta mainittaisiin!

Pahinta oli, että tällaisilla matkoilla meni kaikki raha. Sitten ei tahtonut tulla elämästä mitään, millä osti jauhoja, velkana oli entisetkin, millä ruokaa? Manta huokasi monta raskasta huokausta, mutta hänellä oli niin kummallinen luonto, että hän ei saattanut sanoa mitään. »En minä saata sille mitään puhua», sanoi hän naapureille, jotka häntä soimasivat ja pilkkasivatkin: Antaa tuollaisen retkaleen tuossa menetellä niinkuin tahtoo. Anna sille niin että tuntuukin!

»En minä tiedä, en minä tahdo saattaa, minun tulee sitä niin surku.»

Janne taas, kun selkisi, vaikkei sanonut mitään, katsahtihan vain kahvia juodessaan alusvatinsa takaa ja katsahti niin ystävällisesti, että Manta heti heltyi. Ei se ole paha mies, tuo Janne, vaikka ne luulevat. Ja vaikka se kulkee, aina se muistaa, kirjoittaa ja tulee katsomaankin. Täytyy tässä Jumalan avulla koettaa mennä. Ehkä Jumala kuulee vielä, mitä minä ajattelen.

Ja Manta todella ajatteli monta kertaa taikinaa alustaessaan, kun Janne oli jo mikä tiesi missä kaukana keinumassa: Jos Jumala muuttaisi sen mielen, niin että se tulisi kokonaan kotiin. Ostettaisiin taas oma paikka, kun edellinen meni vasaran alle, ja vielä isompi, otettaisiin kaksi kisälliä, niin että hän saisi vähän keinutuolissakin istua ja Janne olisi siinä äärellä. Ei sen Jannen tarvitsisi kuin vähän sormellaan joskus poskelle näpähyttää, siitä hän eläisi. Ja hän panisi tuon Heikin kouluun, kun ne olivat esi-isätkin olleet pappeja, niin tottapa tuostakin tulisi. Ajatella: Heikki saarnaisi ja hän kuuntelisi jostakin kirkon penkin lymystä.

Mutta vuodet menivät ja nyt ei tullut mitään tietoa Jannelta. Se oli kai raukka sortunut rahoineen johonkin rantakapakkaan ja siellä kaikki tuhlannut eikä sitten iljennyt kirjoittaa kun ei ollut taalaakaan lähettää.

Ja sitten sanottiin Manta perheineen irti asuinpaikastaan, ei ollut maksaa vuokraa ja isännän kärsivällisyys loppui. Olethan sinä hyvä vaimo, Manta parka, mutta ei kannata taas ilman pitää. Niin joutui Manta aivan tuuliajolle ja hän olisi ollut hukassa, ellei viime hädässä olisi apuun tullut Jannen sukulainen, kamreeri, joka oli hyväsydäminen mies, niinkuin Jannekin, ja auttoi häntä pääsemään alkuun uudessa paikassa, joka nyt oli vain pieni kivijalkahuoneisto, mutta jossa oli kumminkin hyvä uuni, että sai hyvää leipää. Heikki saatiin kamreerisukulaisen välityksellä kirjapainoon oppiin, Liisa alkoi kasvaa jo, että pystyi auttamaan, vaikkakin alotti kansakoulua.

Manta raatoi tarmolla. Hän oli aina hyvällä tuulella, hän aina toivoi. Kyllä se Janne vielä siitä tasaantuu ja kyllä minä jaksan, kun minä ajattelen, että Janne vielä tulee. Mutta ei tahtonut käydä sittenkään liike. Ihmiset ajattelivat: Mikä sen tietää, mitä likaa sitä tuollaisista paikoista saa syödäkseen, kun näkivät, minkälaisessa kellarissa Mantan täytyi työskennellä. Ja eikä tahtonut voida mitenkään tehdä yksityinen niin halvalla vehnäleipää ja leivoksia kuin suuret liikkeet, joita alkoi tulla yhä enemmän. Koko ammatti alkoi joutua trustien käsiin. Välistä Manta tahtoi jo masentua. Mutta silloin hän otti Jannen isoisän kirjeen, jossa tämä luottavasti neuvoi poikaansa kaikissa vaiheissa turvautumaan Jumalaan. »Usko sinä se, niin olet voittava. Hän on sinua auttava ja pelastava ja nämä sanat eivät totisesti tyhjänä palaa. Halleluja.» Ja siitä sai hän taas vahvistusta. Oli kuin isoisän sanat olisivat tuohon kamreerisukulaiseenkin vaikuttaneet. Hän ei kieltänyt koskaan, kun Mantan piti tositarpeeseen pyytää.

Se, että Heikki-poika joutui vain kirjapainon oppilaaksi, oli jo ollut Mantalle pettymys, papin pojanpoika ja lahjakas, pitihän hänestä toki tulla pappi. Mutta niin kävi, kun kamreeri oli takauksessa köyhtynyt eikä jaksanut ottaa kouluttaakseen poikaa. Mutta hyvä näinkin, Heikistä tulisi faktori, hän oli ripeä ja toimelias ja täytti käskyt älykkäästi. Ja Mantakin ajatteli monta kertaa, että tottakai tuosta pojasta nyt ainakin tulee toisenlainen kuin isänsä — eihän se Jannekaan mitään muuta puuttunut, mutta oli niin kevyenluontoinen ja halaji maailmalle.

Mutta kohtalo, joka usein on niin tyly, ettei saata arvata, miksi, sääti toisin. Eräänä päivänä, kun Manta juuri oli juomassa kahvia ja muisteli siinä Jannea, että missähän päin maailmaa taas menee, yli vuoteen ei ollut kirjoittanutkaan, missä mennee, missä mennee, ja onko elävienkään joukossa, astuu sisään kirjapainon lähetti: Heikki on sairastunut ja viety Marian sairaalaan. Silloin tunsi Manta taas tuon tutun viillännän sydämessään. Aina kun tuli mielipahaa, siellä niin oudosti kouristi. Mitenkä sairas? No ei ne oikein tienneet, siihen oli vain vaipunut koneensa ääreen eikä osannut oikein vastata, kun häneltä kysyttiin. Luultiin ensin, että olisikohan se ollut juovuksissa, mutta kuinkapa noin nuori, 15-vuotias. Kun Manta riensi Marian sairaalaan, ilmoitettiin siellä, että Heikki jo oli kuollut. Parin päivän perästä Manta sai tietää kuoleman syynkin, se oli ollut aivohalvaus, harvinainen niin nuorella iällä, mutta halvaukseen oli kuollut Heikin setä Jooseppikin ja täti.

Niin oli siis Heikinkin lähdettävä, niinkuin piti pois vanhemman veljen Jannen jo paljon nuorempana. Manta ei jaksanut oikein surrakaan, hänellä oli niin paljon kannettavana, koko elämä oli niin raskas, eikä kukaan lohduttamassa, Janne missä oli, Liisa poissa palveluspaikassaan. Ensimmäinen yö oli pitkä, uneton, suutari seinän takana sattui silloin olemaan juuri juoppotuulella ja soitti harmonikkaa. Manta viritti öljylampun palamaan, se oli rattoisampaa, ja hän koetti aikansa kuluksi yksinäisyydessään tutkia Sanaa. Samassa kellarikerroksessa oleva talonmiehenvaimo tuli ystävällisesti lohduttamaan, olipa yötäkin siksi kunnes Liisa ennätti kotiin.

Heikin hautajaiset olivat harvinaisinta lajia pienelä-jän hautajaiset. Vain yksi issikallinen, kamreerisukulainenkin oli vilustunut syyskylmällä eikä voinut olla mukana.

Meni sitten päivä ja toinen, Heikki oli maan povessa, Liisa matkustanut pois ja kaikki tuntui tyhjältä. Mantaa oli ruvennut vähän peloittamaan öisin, ehkäpä siitäkin syystä, kun tuolla huoneen nurkassa oli hautaristi, yksinkertainen valkea risti, jonka talonmies oli tehnyt ja tuttava maalari ilmaiseksi maalannut. Sitä Manta ei vain tahtonut saattaa viedä hautausmaalle ja siksi se siinä oven nurkassa oli. Ei tullut viedyksi,

vaikka talonmiehenvaimo siitä oli jonkun kerran huomauttanutkin.

Sattuipa sitten eräänä iltana, että eteisestä alkoi kuulua kolinaa. Kuka siellä sillä lailla, joku juopunut varmaankin. Niin olikin. Sieltä ilmestyy sangen liikutetussa tilassa juuri Janne. Hoiperrellessaan hän oli jo porstuassa kaadellut joitakin astioita, melu vielä lisääntui, kun hän sisään tultuaan kompuroi ja kaatoi kolinalla Heikki-pojan hautaristin lattialle. Päivää, Manta, päivää! Tultiinhan sitä taas. Terveisiä vain! Hän hontturoi siinä ja hapuili kiinni Mantaan. Talonmiehenvaimo katsoi peljästyneenä. Yhtäkkiä Janne huomasi ristin lattialla. Hän tuijotti siihen tylsästi, horjahdellen sinne tänne. Mikä tuo on? Manta purskahti itkuun, istahti tuolille ja hänen päänsä painui alas. Janne näytti käsittävän ja hän rupesi selkenemään, istahtaen myös läheiselle penkille. Kädet riippuivat velttoina polvien välissä ja tuon tuostakin hän sylkäisi lattialle juopon tapaan. Tultuaan vähän tolkummalle hän sammalsi: Onko se Heikin? Manta käyttäytyi silloin ihmeellisesti. Hän asettui Jannen viereen penkille, silitti hänen riippuvaa päätänsä, ei itkenyt, mutta otti kaulaan kiinni, niinkuin ennen nuorena. Janne sitä vastoin purskahti katkeraan itkuun, joka vielä siitä yltyi, oliko humaltuneisuutta vai luonnollista liikutusta, mutta sitä kesti niin, että vihdoin talonmiehenvaimo ja Manta taluttivat hänet vuoteeseen, jossa nyyhkytystä yhä jatkui, kunnes Janne vihdoin rupesi voimakkaasti kuorsaamaan. Se tuntui vähän iljettävältä kai talonmiehenvaimosta, joka tunsi perheen vaiheet. Hetken äänettömyyden perästä Jannen yhä kuorsatessa talonmiehenvaimo sanoi Mantalle: Ettäs kehtaat tuollaista kaulailla! Mutta Manta vain hymyili ja hänen hymyssään oli kuin jonkinlainen kirkastus: Mutta kun minä sitä niin rakastan! Hampaita oli jo niin paljon pois, että hän ei tahtonut saada s:ää sanotuksi.

Siitä illasta oli sellainen seuraus, että Janne nyt jäi kotiin pitemmäksi ajaksi. Hän oli kuin muuttunut. Hän alkoi käydä kirkossa ahkerammin, ennenkin oli kyllä käynyt, mikä saattoi johtua siitäkin, että hän oli papin poika. Hän ei nauttinut väkeviä pitkiin aikoihin ja hän teki työtä. Mutta kun hän siinä taikinansa ääressä puuhaili, huomasi Manta kyllä, että Janne oli melkoisesti vanhentunut ja ikäänkuin yhtäkkiä. Ja usein kun hän istahti vähän lepäämään vetääkseen merimiespiipustaan jonkun sauhun, hän jäi tuijottaen miettimään, niin että piippu sammui. Mitä hän mietti? Ei Janne sellaisia koskaan Mantalle kertonut. Mahtoi miettiä, että mitä varten tässä enää oikein työtä tehdään, he kaksi, kohta vanhaa, ja Liisa maailmalla.

Tulipa sitten ihmeellisiä aikoja väliin. Tuli vapaussota hävityksineen, murhineen ja kauhuineen. Jannea ei otettu punakaartin riveihin, koska hän oli joutunut Amerikan kansalaiseksi aikoinaan. Hän olikin lainkuuliainen valkoinen, ehkäpä vähän herrassukuisuuttaankin. Ja kun sota siirtyi Helsinkiin, astui Janne päättävästi valkoisten riveihin. Hänen sotilaskuntoisuudestaan kertoi eräs päällikkö:

Eräänä päivänä tuo Janne päävahtiin 11-miehisen punakaartilaisjoukon, kaikilla kädet ylhäällä, Janne vartijana kivääreineen. Kun vangit oli otettu järjestysvallan huostaan, todettiin, että Jannen kiväärissä ei ollut yhtään panosta, ei ollut ollutkaan enää kiinniottaessaan. Hän oli vain päättävästi astunut kellariin, jossa punakaartilaiset vielä majailivat, tähdännyt kiväärillään ja huutanut: kädet ylös! minkä nämä tekivätkin, ja niin marssitti hän heidät päävahtiin.

Tällä teollaan Janne herätti niin huomiota, että hänet kiinnitettiin etsivän keskuspoliisin palvelukseen. Ja kun hänellä oli nyt myöskin kohtuullinen toimeentulo, niin katsoi Janne sopivaksi vuokrata itselleen oikean huoneiston, ja niin he elelivät Mantan kanssa kuin toista elämää nyt. Mantankin sammuneet silmät alkoivat hehkua taas nuorekkaammin ja Janne kulki ryhdikkäästi, kun oli paitsi pappis- myös vanhaa sotilassukua samalla.

Mutta sitten tuli Janneen taas tuo hurja himo merelle. Aluksi hänen piti sitä sammuttaakseen tuon tuostakin mennä satamaan muuten vain. Ja kun hän näki jonkin purjelaivan, joita vielä niinä aikoina usein kävi Helsingin satamissa, hän ahmi sen muodot muistiinsa. Kajuutan valkea ja viheriä väri sopi niin hyvin mustaan pikitervaan, lähiaallokon viheriään ja ulapan etäiseen sineen. Kabyssista taas tuoksahti niin houkuttelevasti. Ja kun hän ajatteli pasaadin lauhkeita tuulia, vaikkapa voimakkaitakin vihureja, kuohua, pärskyntää, keinuntaa ja takilan laulua, niin siinä kaikessa oli niin ihmeellisen lempeää, hyväilevää muistoa, että vain se sai sydämen lyömään. Jannen piti virittää piippunsa tuon tuostakin. Hänen täytyi ahmia tupakkaakin tuohon merentunnon yltäkylläisyyteen.

Ja sitten hän ilmoitti Mantalle: Täytyy lähteä taas! »Eihän sinun täydy lähteä, hyvähän täällä näin on, älä Janne kulta lähde! Minnekä minä joudun? Se Liisa, sillähän on oma joukkonsa — Liisa oli mennyt naimisiin — enkä minä sinne sovi. Älä jätä minua yksin!»

Mutta Jannea ei mikään saanut pidätetyksi nyt enempää kuin ennen. »Minä käyn vain, tekee niin mieli, otan yhden hyyryn, tulen varmasti takaisin kohta.»

»Älä mene Janne, minä en näe sinua enää koskaan!»

Mutta Janne meni, hän heitti toimensa, päälliköt ihmettelivät, mikä miehelle on tullut, menee merille, vanha mies, mies, joka ei enää jaksaisi kiivetä mastoonkaan. Mutta kun menee niin menee.

Ja niin Janne meni. Sen jälkeen Manta meni vielä enemmän kyyryyn, hänen silmänsä sumeni ja hän tuli entistä hiljaisemmaksi. Janne oli jättänyt hänelle säästörahojaan vähän ja muutaman kuukauden kuluttua tuli uusi rahalähetys, jota ei ollut tapahtunut moneen pitkään vuoteen Jannen ennen merillä ollessa. Mutta nyt tuli. Ja kirjeessä Janne vakuutti pian palaavansa. Mutta ei tullutkaan eikä tullut rahaakaan enää. Mantalla ei ollut enää leipurinliikettäkään, ei mitään. Hänen täytyi turvautua kamreeriin ja Liisaansa. Se oli raskasta ja häpeäkin oli pyytää, itsehän Manta oli tottunut tulemaan toimeen. Mutta nyt ei enää jaksanut. Ei jaksanut ruumiilta ja oli niin ankea olo aina, kun oli yksin, ei ollut Heikkiä ja Liisa oli toisaalla. Tuli kumminkin jonkinlaiseksi virvoitukseksi se, kun hän kävi hautausmaalla Heikin haudalla. Vaikka siinä ei ollut muuta kuin tuo puuristi ja sen edessä pieni kukkanen, niin linnut lauloivat läheisissä puissa niin viihdyttävästi, että siitä virkistyi, ja Manta palasi kotiin aina kuin vähän nuorentuneena.

Mutta siellä odotti niin ankea yksinäisyys. Se odotti aina ja Manta odotti aina, odotti Jannea, jota ei tullut. Ei tullut muuta kuin vihdoin Amerikan konsulinvirasston kautta tieto, että Janne oli pudonnut mastosta Atlantilla. Manta ei saanut itketyksikään, hän vain vaipui tylsään mietteeseen. Vasta talonmiehenvaimon luona, jonneka hän meni ikäänkuin lohdutusta anomaan, hän sai itketyksi. Mutta siihen sekaantui niin paljon katkeruutta, että sekin vapauttava nyyhkytys pian lakkasi. Talonmiehenvaimo oli töykeä luonne, hän piti Jannea Mantalle suurempana taakkana kuin Manta malttoi ajatella. Paras paikka oli sittenkin yksinäisyys Heikki-pojan haudalla. Sinne hän pakeni. Siellä ei hän eikä kukaan muukaan tuominnut Jannea. Hyvä oli edes että putosi mereen eikä kannelle. Mitä se sille sai, Jumala oli niin säätänyt; kun ei se voinut olla sieltä mereltä poissa.

Kaunis kesä oli juuri tulossa. Sekin virkisti mieltä. Mutta oli siinä pohjalla enemmän. Kun taas lintu lauloi Heikin haudalla ja monta muuta lintua, nurmi alkoi nousta ja aurinko paistoi niin lämpimästi, niin tuntui Mantasta onnellisemmalta kuin koskaan ennen. Hän muisti Jannea aivan hellyydellä. Poislähtiessään hän muisti tuon kohtauksen, kun Janne kaatoi ristin ja talonmiehenvaimo sanoi hänelle: Että kehtaat! »Mutta kun minä sitä niin rakastin.» Niin se olikin. Ja on. Manta lähti hautausmaalta kuin nuorentuneena.

Pako Tobolskista

kirj. ja kuv.
Heikki Asunta

Tobolskin kaupungin laitapuolella on laaja vankileiri. Siellä laskevat raskaita tuntejansa Ruotsi—Suomen armeijan vangitut rippeet, ja siellä saattavat kaalille haisevat kaupunkilaiset esteettömästi käydä laskemassa leikkiä Pohjolan kukistettujen karhujen kustannuksella. Kurjien hökkelien seinät läpäisevät aron vihurin niinkuin lukinseitit, eikä vanhoista, moneen kertaan paikatuista asetakeista ole enää lämmittäjiksi. Ruoka ei sekään lämmitä. Tsaari on kyllä pyhästi luvannut pitää huolta muonituksesta, ja lieneepä se tosiaankin hänen tarkoituksensa. Muonaa ei kuitenkaan läheskään aina heru, ja luvatut päivärahatkin solahtelevat useimmiten talisilmäisten virkamiesten kukkaroihin. Kukin koettaa pysyä hengissä miten taitaa. Upseerit auttelevat typerää kaupunkilaiskansaa tietoa vaativissa tehtävissä, ja miehistö puuhaa mikä mitäkin, vaivaista ikäänkuin almuna viskattua palkkiota vastaan. Nälkä ja tauti harventavat rivejä. Yksi ja toinen ruotsalainen taipuu tsaarin tahtoon ja ottaa pestin armeijaan, mutta suomalainen ei siihen alistu. Näivettyneenä ja kituliaana hän seisoo moitteettomassa asennossa pestiä tyrkyttävän upseerin edessä ja sanoo ehdottoman sanottavansa: niettu! Eivät harvenna houkuttelevat lupaukset enempää miehistön kuin upseeristonkaan rivejä, vaikka jo yksi ja toinen uudessa asemassaan pyöristynyt ruotsalainenkin lähetetään markkinoille. Vastaus on yhtä yksitotinen, vain kieli on toinen. Ei! sanotaan nyt selvällä suomenkielellä, ja milloin houkuttelija ei ota siitä uskoakseen, lisätään joukkoon mojova ärräpää, joka ei enää herätä epäilyksiä. — Yhä jaksavat suomalaiset seistä suomalaisina kannoillaan, vaikka heidän sydämissänsä asuu ahdistava hätä ja vaikka toiveet kotiinpaluusta jo aikaa sitten ovat painuneet maan tasalle.

On lokakuu. Pieni arokaupunki tuskin erottuu ympäristön vedenkarvaisesta harmaudesta, ja pienen kirkon rapistunut sipuli yrittää turhaan alleviivata komeuttansa. Taivas makaa matalan laakeana rujon vankileirikylän päällä. Pilvet riekalehtivat sinne tänne vedensekaista räntää viskellen, ja tuntuu siltä kuin lepäisi kaiken yllä kahdennentoista Kaarlen sairas ja luonnoton varjokuva.

Pertteli Iisakinpoika on yksi nuorista upseereista. Hän on supisuomalaista juurta, eikä hänen luutnantinvaltakirjaansa ole syynä enempää aatelinen nimilisä kuin ansiot kanslioissakaan. Ei. Hän on etulinjojen mies, jonka edesottamuksia ei ole sopinut aliarvioida, ja niin on hänestä tehty luutnantti, suoralta kädeltä luutnantti, ruotsalaisten murinoista huolimatta.

Hän on nuori, pitkänhuiskea mies, johon venäläiset värvärit usein ovat iskeneet kyntensä, mutta aina tuloksetta. Hän ei alistu arolaisten käskettäväksi, vaikka nälkä tarpeettoman usein vierailee hänenkin asuntohökkelissään. Hän on kätevä ja kaikkeen pystyvä mies, ja niinpä onkin hän selvinnyt suurimmasta hädästä paikkailemalla musikka-akkojen kattiloita ja — miksei —, jos hätä on ollut ylitsevuotava, ompelemalla heille lapsenvaatteita. Se ei tosin ole ollut upseerin työtä, sen hän on myöntänyt, mutta korvauksen kaikesta häpeästä on antanut latinankirja, jota hän on iltapuhteilla tutkistellut ja joka on ollut kallein aarre hänen laukussaan. Hänestä on ollut tulemaisillaan pappi, kun sodan meteli on hänet niellyt.

Pertteli Iisakinpoika on hämäläistä juurta, harvasanaista ja häilähtelemätöntä. Isä on hauholainen

talonpoika, jonka mannut ulottuvat Pälkäneen rajamaille saakka ja maine sitäkin kauemmaksi. Mikäli enää ulottuvat. Pertteli Iisakinpoika ei ole kolmeen vuoteen kuullut mitään omistansa.

Niinä kolmena vuotena, jotka Pertteli Iisakinpoika on majaillut Tobolskin hökkeleissä, on vain yksi ajatus täysin elävänä kytenyt hänen aivoissaan: pako! Hän on siitä joskus heikkona hetkenään tullut keskustelleeksi jonkun vanhemman suomalaisen kanssa ja saanut joka kerta masentavan ojennuksen: hulluutta! Hän on itse omin silmin saanut nähdä monta pakoon yrittänyttä laahattavan takaisin leiriin nagaikan solmujen silpomana tai peräti vainajana, mutta sittenkään ei itsepintainen ajatus ole hellittänyt hänen aivoissaan. Pakoon! Joka hetki on hän vaaninut tilaisuutta toteuttaakseen ajatuksensa, mutta aina on hän huomannut, että ryssien talisilmät vartioivat erikoisesti juuri häntä, Hämeen miestä, josta tulisi niin mainio upseeri tsaarin armeijaan. — Ja aina silloin, kun ryssät ovat valmistautuneet viettämään jouluansa, on kotimaan kaipaus valloittanut ylivoimaisena ajatuselämän ja hänen on ollut vaikeata pysyä tyynesti aloillaan. Hänen mieleensä ovat palanneet Hauhon uljaat joulut, olkien tuoksu ja himmeleitten häilyntä, ja hänen on silloin aina ollut pakko tehdä lapsekas huomio, että kyyneleet ovat suolanneet hänen kituliasta jouluateriaansa. Hän on muistanut Hauhon vanhan kivikirkon jouluaamun yltäkylläisessä valaistuksessa, muistanut ulkoa harmaapäisen papin hartaan komeat messut ja — ennenkaikkea Solperin Maritan ruskean pään, joka kynttilöitten valossa on säteillyt ylimaallista kirkkautta hänen mielestään.

— — —

Lokakuun alakuloinen päivä alkaa kallistua illaksi. Pilvet laskeutuvat yhä alemmaksi, ja jostakin rakosesta pääsee esiin veripunainen päivänsäteen riekale, joka värjää niitten palteet hetkeksi haikeamieliseen purppuraan ja kultaan.

Pertteli Iisakinpoika paikkaa kattilaa kylänvanhimman talossa ja tajuaa, että jotakin ratkaisevaa on tapahtumaisillaan hänen kohdallaan. Omituinen varmuus saa hänessä vallan, ja hän huomaa että vartiasotilaat ovat laiskasti liikkeellä sinä iltana ja että sumun kaltainen harmaus laskeutuu pohjoispuolen arolle. — Hän touhuaa kattilansa parissa äänettömänä ja väsynyttä teeskennellen, mutta hänen aivoissaan on jo kypsynyt äkkinäinen päätös: tänä iltana! Hän silmäilee himokkaasti kylänvanhimman nukkavierua mekkoa, joka riippuu seinällä ylenpalttista saastaa uhoten, mutta Pertteli Iisakinpojasta se on sinä iltana arvokkaampi kuin tsaarin mantteli. Ja kunniakkaan kolmikolkkansa hän on valmis vaihtamaan vanhaan, karvakuluun kasakanhattuun, joka sekin on siinä käden ulottuvilla.

Sinä iltana tuntuu tosiaankin olevan itse Sallimus asian takana. Kylänvanhin, joka kassehtii jotakin kartanolla, käy kyllä silloin tällöin silmäilemässä Pertteli Iisakinpojan askareita, ja tuntuu siltä kuin aavistaisi hän kaikessa hiljaisuudessa jotakin tapahtuvaksi. Siitä huolimatta on Pertteli Iisakinpoika varma asiastaan; ja hän odottaa vain silmänräpäystä, jonka hän varmaan tietää tulevaksi.

Ja yht' äkkiä ryöpsähtävätkin kylänvanhimman lapset sisälle ja tolkuttavat tälle jotakin innoissaan. Pertteli Iisakinpoika on kolmen vuoden aikana joltisenkin tarkoin päässyt perille arolaisten ihmeellisestä mongerruksesta, ja niinpä hän nytkin tajuaa, että kaupungin eteläpäässä tapahtuu jotakin kummallista, jota kylänvanhimman välttämättä täytyy nähdä. Tämä silkaiseekin pian turkin hartioilleen ja alkaa mennä vilistää, vankinsa nähtävästikin täydellisesti unohtaen. Eikä tämä puolestaan kovinkaan kauan siekaile alkaessaan tehdä taivalta pohjoiseen päin, mutta ennen lähtöään älyää hän sentään sulloa haisevan mekkonsa poveen tuvan orrella kuivuvan kirgiisiläisjuuston. Kolmikolkkahattu ja asetakki uppoavat syvälle loukkaan rojuihin.

Portille on joku hulttio kasakka jättänyt hevosensa, eikä Pertteli Iisakinpoika suinkaan haikaile hypätessään sen selkään. Aro sulkee pakenevan varjon syleilyynsä, ja pian jäävät Tobolskin rapistuneet kupoolit kauaksi selän taa.

— — —

Viikkomäärin vaeltaa Pertteli Iisakinpoika aron lohdutonta lakeutta. Pahimmasta selvittyään on hän päästänyt hevosen valloilleen, etsiviä silmiä siten välttääkseen. Siellä täällä hän tapaa kyläpahaisen ja saa jotenkuten irti vaivaisen ateriansa. Takaa-ajajista ei enää ole huolta. Välimatka Tobolskiin on jo pitkä, eikä kasakoilla näytä olevan halua liikanaiseen työskentelyyn hänen tähtensä. Kaikesta päättäen on siis hevonen osannut kotiin. — Ensimmäinen päivä sen sijaan on ollut jännittävä. Parikin kertaa on kasakan ratsu ollut saavuttamaisillaan pakenijan, kunnes yö on tullut ja aro pimennyt. Kasakka on kääntynyt kiroillen paluutielle ja jättänyt karkulaisen rauhassa nauttimaan ohkaista einettään.

Nyt ei ole hätää kasakoitten vuoksi. Mutta nälkä on sekin armoton ahdistaja, ja useammin kuin kerran tulee Pertteli Iisakinpoika ajatelleeksi, ovatko kaikki hänen edesottamuksensa sopusoinnussa papillisten säännösten kanssa. Hänen on useasti ollut pakko tehdä selvää karitsasta, joka on eksynyt hänen tielleen ja johon hänellä ei ole ollut omistusoikeutta, mutta hätä

ei ole lukenut lakia eikä omatuntokaan jaksanut suuremmassa määrin myrkyttyä.

Viimein loppuu aron lakeus, ja Pertteli Iisakinpoika huomaa kulkevansa yli Uralin. Mutta sillä aikaa onkin jo talven armoton koura puuttunut asioitten kulkuun ja tehnyt pakotaipalen entisestäänkin raskaammaksi. On jo marraskuu lopuillaan, eikä jalkineistakaan enää juuri ole tietoa.

Onni suosii Pertteli Iisakinpoikaa, sen saattaa kaikesta huomata. Wjatkan vaiheilla hän tapaa vauraan kauppakartanon, jossa puolalaissyntyinen pajari kuuluu isännöivän, ja epämääräisen pelkonsa unohtaen kysyy Pertteli Iisakinpoika työtä talosta. Hän saa paikan tallimiesten joukossa ja huomaa pian ensikerran kolmeen vuoteen syöneensä kylläkseen.

Pian hän oppii tuntemaan isäntänsäkin, joka suorasukaisessa miehisyydessään suuresti eroaa muista risuparroista. Hän näkyy kaikessa hiljaisuudessa uumoilevan Pertteli Iisakinpojan asioitten oikeata laitaa, eikä tämä kauan viitsikään sitä salailla. Sopivassa tilaisuudessa selittää hän avoimesti olevansa suomalainen luutnantti, joka on jättänyt taakseen Tobolskin hökkelit, eikä hänen tarvitse katua avomielisyyttään. Hänen virkansa tallissa loppuu siinä tuokiossa, ja kaikkien ihmeeksi ja hienoiseksi kateuden aiheeksikin ylennetään tulokas jonkinlaiseen päällysmiehen virkaan kartanossa. Hänellä on mukavat päivät nyt. Ei ole moittimista.

Moisiossa hän viettää joulunsakin, juhlan pitkästä aikaa. Se nyt ei oikein lyö yksiin kotimaan joulun kanssa, mutta suurempia moitteen syitä ei siinäkään ole. Hän syö juhla-ateriansa linnanherran pöydässä ja saa juhlapuvukseen puolalaisen luutnantinunivormun. Kirsikkaliköörin pehmentämä isäntä vakuuttaa hänelle ikuista veljeyttä ja yrittää vannottaa Pertteli Iisakinpoikaa loppuiäkseen jäämään kartanoon. Sitä vakuutusta hän ei kuitenkaan saa, mutta ei näytä siitäkään suuremmin sydämistyvän.

Vasta heinäkuussa jättää Pertteli Iisakinpoika moision. Hän lähtee matkalleen kiitollisin mielin ja rehdin isännän onnentoivotukset seuranaan. Sitä paitsi sisältää hänen massinsa tukevan määrän ruplia, joitten avulla Pertteli Iisakinpoika pääsee käsiksi laukkurin välineisiin ja uusiin vaatteisiin. Hän on isännältään saanut kuulla, että Suomen rajaa on turvallisinta lähestyä laukkurina ja että vastarakennettavaa Pietaria on parasta karttaa.

Niin suuntaakin hän sitten kulkunsa Äänisen maita kohti ja käy musikoitten kanssa kauppaa enemmän näön vuoksi kuin ansioikseen. Hän tietää olevansa pitkäksi aikaa turvattu, mitä jokapäiväiseen leipään tulee, eikä hänen tarvitse sen vuoksi hätäillä.

Ja kuukaudet kuluvat tasaiseen vaellustahtiin. Syksyn tullen huomaa yksinäinen vaeltaja tulevansa muodoiltansa tutummille maille, ja hän tietää ennen talven tuloa helposti voivansa ylittää kotimaan rajan. Hän on kuitenkin varuillaan eikä tee hätäpistoja missään suhteessa. Hän on kyllä saanut kuulla, että Arkangelissa vangittuina olleet suomalaiset karkailevat tuon tuostakin ja että heikäläisiä nykyisin pidetään kaikkialla tarkoin silmällä.

Pertteli Iisakinpoika käy kauppaa Äänisen mailla ja puhuu karjalaansa pehmoisesti ja moitteettomasti. Hän odottaa lumentuloa ja suksikeliä puhkaistakseen sitten suoran ladun rajan yli. Joutilaisuus ei ole hänen luonteensa mukaista, mutta vaisto sanoo, että niin on sittenkin jostakin syystä parasta. Koti-ikävä on hillitön, eikä sitä ole suinkaan omiaan hillitsemään Solperin Maritan kuva, joka on hänen mielessään kirkastumistaan kirkastunut, mitä lähemmäksi kotimaan rajaa on tultu.

Pietarin maita on parasta karttaa, niin on Wjatkan isäntämies sanonut. Pertteli Iisakinpoika onkin päättänyt noudattaa neuvoa, vaikka hänellä onkin palava halu nähdä tsaarin kuulut rakennustyöt. Mutta eräänä yönä hän näkee unen, selkeän ja paljon sanovan unen, joka on omiaan rikkomaan hänen päätöksensä. Hän näkee Solperin Maritan, joka seisoo ryssäläisen sipulikupolin harjalla ja lyö muurauslastalla häntä kohti kurkoittelevaa karvaista tsinovnikkaa. Ja kaikkialla hänen ympärillään rakennetaan kaupunkia, valtavaa kaupunkia, jota leveä joki ja kanavat leikkovat.

Aamulla mietiskelee Pertteli Iisakinpoika kauan untansa, eikä hän voi itse mitään sille, että hänen ajatuksissansa vähitellen kehittyy tanakka, mutta sittenkin jollakin tavoin summittainen päätös: Pietariin! Niin uhkarohkeata kuin se onkin!

Parin viikon mentyä on hän perillä. Hänen on liikuttava varovasti rakenteilla olevan kaupungin kujilla, koska käy selväksi, ettei karjalainen laukkuri ole suvaittu mies niillä main. Mutta hän liikkuu sittenkin, oikeastaan tietämättä, mitä etsii, liikkuu ja liikkuu, ja näkee sanomattoman kurjuuden edessään.

Orjilla rakennutetaan palatseja. Kaikkialla viuhuvat tsinovnikkojen solmuruoskat ja valitushuudot sekoittuvat junttalauluihin. Suomalaiset sanat kimpoavat siellä täällä tuskantäyteisinä korkeuksiin, ja niihin yhtyy karjalaisten ja inkerikkojen pehmeämpiä sanoja. Itsensä tsaarin hahmo vilahtaa joskus näkyviin kuin painajaisuni. Nöyräselkäiset piiskurit lankeavat polvilleen, ja orjat saavat hetkisen levähtääkseen. Paljon näyttää tulevan valmista. Mutta kaiken yllä tuntuu lepäävän kirouksen henki, ja orjien tukahdutetut huokaukset vihlaisevat sittenkin ilmaa kuin

kostonhuudot, joitten on määrä kantaa satojen vuosien taakse tulevaisuuteen.

Eräänä päivänä, illansuussa, tapaa Pertteli Iisakinpoika sen, jota hän tietämättään on etsinyt. Solperin Maritta polkee paljasjaloin jääkylmää laastiammetta kuusipäiseen naisparveen kytkettynä.

Pertteli Iisakinpojan tekee mieli kiljaista ilosta, niin sanomattoman masentava kuin näky onkin. Mutta hän älyää kyllä ajoissa taltuttaa itsensä ja katoaa paikalta ennenkuin Maritta ehtii huomata häntä. Hän tietää kyllä, ettei tällä olisi voimia hillitä iloansa.

Vasta hämärtyessä palaa Pertteli Iisakinpoika takaisin. Hänellä on valmis suunnitelma mielessään ja sen toteutuminen riippuu vain olosuhteista.

Päällysmies vie orjansa pimeän tullen majapaikkaan, ja Pertteli Iisakinpoika huomaa silloin ilokseen, että naisten kahleet irroitetaan yöksi. Sitä paitsi hän huomaa, että Maritta on tsinovnikan erikoisessa suosiossa, mutta se huomio ei suurestikaan ilahduta häntä . . . Majapaikka on kurja, hatara hökkeli, jonka multalattialla kitulias turvevalkea palaa. Kaikki naiset asuvat siinä samassa kadotuksessa, ja Pertteli Iisakinpoika huomaa edelleen, ettei vahdinpito ole niin turhantarkkaa. Hän panee kuitenkin merkille, että päällysmies on jo useasti heittänyt häneen epäluuloisen katseen ja että tämä itse jää iltayöksi vahtiin. Se ei kuitenkaan estä häntä hiiviskelemästä hökkelin vaiheilla kuulomatkan päässä.

Ja kun ilta yhä enemmän kallistuu yöksi, aloittaa Pertteli Iisakinpoika latinalaisen laulun, johon hän sopivasti sijoittaa sanat: Maritta ja Pertteli. Se on lapsellinen laulu, mutta Pertteli Iisakinpoika tietää, että se merkitsee paljon sinä iltana. Hän voisi huoleti laulaa suomeksikin, ellei hänen olisi kartettava muita naisia, joita hän ei voi kaikkia ottaa matkaan, niin palava halu kuin hänellä siihen olisikin. — Pian huomaakin laulaja, että Maritta käy hökkelin ovella vilkaisemassa uteliaasti ääntä kohti, ja hän tietää silloin, ettei tätä sinä yönä nukuta. Päällysmies yrittää tavoittaa tyttöä kaulasta, mutta suurtakaan siunausta ei hänelle siitä sikiä.

On jo pilkkopimeä, ja koko kaupunki tuntuu nukkuvan. Silloin laulaa Pertteli Iisakinpoika jo suomeksi, laulaa uljaasti, niin että seinät kaikuvat, ja laulussaan hän antaa tulla julki kaiken, mitä hän haluaa Maritan saavan tietoonsa. »Ole valmis matkalle», laulaa hän vanhan messun sävelellä, »Pertteli on menossa Suomeen ja ottaa sinut matkalle tänä yönä.» Se on tosiaankin yksinkertainen laulu, joka ei säveleelläänkään juuri ilahduta, mutta siitä huolimatta Maritta huutaa ilosta kojussansa.

Puoliyöstä lähestyy Pertteli Iisakinpoika vahtimiestä. Tämä on nukahtanut, mutta havahtuu kui-

tenkin tajutessaan lähestyvät askelet. Stoi! karjaisee hän ja on valmisnagaikkoineen. Mutta Pertteli Iisakinpoika pulittaa karjalansekaista venäjäänsä lipevästi kuin pyykkiakka, tarjoaa kauruskaa laukustaan ja on toveria parhaansa mukaan. Eikä toinen ehdi suuriakaan aavistaa ennenkuin luiset sormet likistyvät hänen kurkkunsa ympärille niin, ettei äänikään sieltä pihahda julki.

Ryssä nukkuu vaivattomasti aloilleen, ja sitten pitää Pertteli Iisakinpoika kiirettä puolestaan. Hän tempaa huovikkaat vartijavainajalta ja hetkeäkään siekailematta verhoaa niillä vapisevan Maritan jalat. Sitten alkaa matkanteko, varovasti, mutta kyllin nopeasti kuitenkin. Mutta hökkelin ovi jätetään auki. Herättäköön kylmyys muut vangit, ja ottakoon kukin vaarin tilaisuudesta. Niin on Pertteli Iisakinpoika hyväksi nähnyt.

— — —

Suomen puolella saa Pertteli Iisakinpoika hankituksi sukset niin itselleen kuin Maritallekin. Nyt sujuu matkanteko nopeammin, mutta sittenkin on jo jouluaaton aatto, kun he viimein ehtivät Hauhon kumpareille. Matka on ollut pitkä ja vaiherikas, mutta turhalta tuntuvat aluksi kaikki kärsityt vaivat heidän nähdessään, millaiselta nyt näyttää kotipitäjän kuulu, viljava keskus. Raunioita, raunioita kaikkialla. Taloissa törröttävät pystyssä vain kaivonvintat, ja vain jossakin on tuli säästänyt jonkin pikku suojan. Mutta kirkko, vanha kivikirkko seisoo juurevana jaloillaan. Tapuli on sekin palanut, ja vanhat kuuset sen vaiheilla levittelevät surullisina kuivettuneita oksiaan.

Mutta kaukana Alvettulan puolella kohoaa ilmaan ohut, toivorikas savu. Ihminen on jäänyt eloon kaiken kurjuuden keskelle. — Kauan seisovat pakolaiset sanattomina paikoillaan etäistä savua katsellen. Silmät vettyvät, eikä kumpainenkaan tiedä, liikuttaako sydäntä ilo vaiko suru.

Sitten sanoo Pertteli Iisakinpoika ääni vakavasti värähdellen:

»Jumalan kiitos! Elämä jatkuu vielä.»

SENTRAALI-Eemeli

Hän oli pieni, metrinpituinen miehenpätkä. Yläruumis oli täysin kehittynyt, voimakas ja hartiakas . . . mutta — jalat olivat jääneet lyhyiksi. Ne olivat tuskin puolen kyynärän mittaiset. Siitä johtui, ettei Eemeli pystynyt tavallisten miesten rinnalle, vaan oli saanut hoitaakseen kirkonkylän puhelinkeskuksen.

Omituinen yhdistelmä! Kun näki Eemelin kököttävän puhelinkaapin edessä, korkealla kierrettävällä tuolilla, olisi luullut, että siinä istui lapsi. Mutta kun näki hänen viisaat kasvonsa ja varsinkin kun kuuli hänen syvän, römeän bassonsa, huomasikin, että siinä olikin mies, vieläpä vanhanpuoleinen mies, jonka alaraajain avuttomuus vaan oli niin jyrkässä ristiriidassa voimakkaasti kehittyneen yläruumiin kanssa. Se oli syntymävika, jolle ei mahtanut mitään. Eemeli oli sellaiseksi syntynyt, ja sai olla siihen tyytyväinen. Ja tyytyväinen Eemeli olikin, harvoin nähtiin hänen hermostuvan. Oliko puhelinkeskuksen hoito opettanut hänelle kärsivällisyyden kultaisen taidon — en tiedä. Mutta — luulisin sen kuitenkin enemmän aiheutuneen Eemelin selvästä järjestä ja hänen harvinaisen viisaasta maailmankatsomuksestaan.

— Ei tässä auta hermostuminen, — jutteli hän tarttuen kuulotorveen. — Keskus! Yhdistän . . . Tässä oppii tuntemaan monenlaisia ihmisiä . . . kun on kolmisen vuosikymmentä kököttänyt.

Eemeli naurahti, sytyttäen puoleksi palaneen paperossin pätkän. Hänen kasvoiltaan saattoi lukea jotakin sentapaista kuin että: oi, voi, maailmassa on jos jotakin. Mutta viisas vaikenee, sillä vaitiollut kaikki voittaa.

Pistäysin joskus Eemelin »virkahuoneessa», kun piti odottaa Järvenpäähän menevää autoa. Minua vaivasi, että piti nimittää häntä Eemeliksi. Mutta — minähän en todella tiennyt hänen sukunimeään. Kun ei minun hoidossani ollut kirkonkirjoja, en saattanut edes niistä katsoa. Kysyä en taas kehdannut, sillä Eemeli piti luonnollisena, että tiesin. Hänelle ei taas pälkähtänyt päähänkään, etten minä olisi kutsunut häntä »Eemeliksi», kun sen teki jokainen . . . koko pitäjä — poikkeuksetta. Mutta — minä arvasin Eemelin joskus aikaisemmin kärsineen siitä. Olin havaitsevinani sen joistakin hänen sanoistaan, joilla hän ei suinkaan tarkoittanut tätä erityistä kohtaa, vaan ylimalkaisesti sitä, kuinka hänenlaisensa mies on oikeastaan vain siedetty, »Kun sitä on tällainen, niin saa luvan tottua kaikkeen.»

Mutta tällaista sattui harvoin. Yleensä oli Eemeli reipas ja tyytyväinen. Hän lueskeli lehtiä, kun sattui vähän hiljaisempi aika, jutteli politiikasta ja tämän maailman menosta. Erikoisesti häntä tuntui kiinnostavan Saksa ja Hitlerin hallitus. »Kyllä sen täytyy olla tavallista tarmokkaamman miehen, kun sellaisesta sekasorrosta selvän tekee.» Hän silmäsi pihalle, missä kaksi harakkaa tunkiolla riiteli keskenään. Lensi siihen kolmas, karkoitti riitelijät ja jäi tyytyväisenä nauttimaan saaliista, joka oli langennut sen osalle.

— Ovat ne nuo linnutkin . . . toinen tarmokkaampi toista. — Eemeli kohotti kulmiaan ja katseli harakkaa. — Siihen tuli nyt »diktaattori».

Hän naurahti ja tarttui savukkeeseensa. Samassa soi puhelin. Eemelin humoristinen ilme tasaantui, ja hän oli nyt vakava kuin senaattori.

— Pappilaanko? Ei kirkkoherra ole kotona. Mistäkö minä tiedän? No, hän käveli äsken tästä ohitse Krapille käsin.

Puhelin kilahti, ja Eemeli laski kuulotorven irti. Se riippui katosta, pitkässä narussa — aivan käden ulottuvilla, ollen siten helposti saatavissa ja säästäen vaivaa, jonka alituinen koukusta nostaminen olisi aiheuttanut.

— Yleensä ei saisi sekaantua ihmisten asioihin, haasteli hän, sytyttäen uuden savukkeen. — Mutta joskus saattaa jotakuta auttaa, kun tietää, ettei asianomainen siitä pahastu. Tuo oli Keravan poliisi.

— Eemeli taitaa tuntea kaikki ihmiset äänestä? Hän naurahti.

— Kylläpä tässä korva tottuu . . . Mutta muutamien ääntä muuttaa puhelin niin paljon, ettei aina tahdo tuntea. Sama se on tuossa radiossakin. Toiset mörisevät niinkuin vihainen sonni . . . Halloo. On keskus . . . Yhdistän . . . Syvärantaan tulee taas kesävieraita. —— Niin . . . missäs minä olinkaan — niin . . .

siinä radiossa... Halloo! Korkilleko? Yhdistän. Missähän nyt Keravan asemalta autot ovat, kun pitää täältä tiedustaa?

Viimeksimainittu oli sanottu puhelimen ulkopuolella. Mietin jo tiedustaa, kuka Keravalta oli Korkille soittanut, kun samassa monta läppää putosi alas, ja Eemeli ryhtyi oikein toden perästä virkaansa hoitamaan.

— No nyt soittavat kaikki yhtä aikaa. Halloo... keskus (puhelintappi lensi reikäänsä, kampi kierrähti pari kierrosta, ja Eemeli kuulosti, oliko asianomainen päässyt perille). Huomioni kiintyi erikoisesti siihen, kuinka hänen ilmeensä vaihtelivat. Vuoroin käväisi kasvoilla huolestumisen pilvi... aivan kuin hän olisi langan toisessa päässä olevan henkilön äänestä jo aavistanut, että tällä oli hyvin tärkeä ja kiireellinen asia. Toisin vuoroin venähti hänen alahuulensa pitkäksi, ja hän yhdisti puhelun ikäänkuin aprikoiden, että »kannattikohan tuo nyt ...?» Välistä hän kohotti katseensa puhelinkaapin yläpuolella olevaan kuvaan, missä ruskea hevonen nyki ruohoa maasta. Ja minusta tuntui, kuin olisi Eemeli useimmat noista puhelinsoitoista arvioinut juuri tuontapaiseksi »nyhtämiseksi», vaikkei hänen äänensä pienimmälläkään tavalla sitä ilmaissut.

— Nyt kirkkoherran auto tulee.

Hän oli ehtinyt sitäkin silmällä pitää muun puuhansa ohessa. Kun pitkä, keltainen linja-auto ilmestyi Isonpappilan kohdalle, tiesi Eemeli tarkalleen, että se oli juuri se, jolla minun piti mennä.

Sanoin hyvästit ja juoksin ulos sekä ehdin juuri parahiksi Järvenpäähän menevään autoon.

* *
*

Kuten jo mainitsin, olimme kaikki niin tottuneet siihen, että Eemeli löytyisi aina paikaltaan kirkonkylän puhelinkeskuksesta. Olimme vuosien kuluessa kuulleet hänen römeän, ystävällisen äänensä langan toisesta päästä, niin että meistä tuntui omituiselta, kun eräänä päivänä keskuksesta vastasi hento naisenääni. En malttanut olla kysymättä:

— No, missä Eemeli nyt on?

— Eikö kirkkoherra ole kuullut? Eemeli kuoli eilen illalla.

Unohdin kokonaan, mihin minun piti pyytää. Sanoma teki minuun siksi järkyttävän vaikutuksen.

— Eemelikö kuollut? Kuinka se on mahdollista? Sinä hetkenä en huomannut kysymykseni omituisuutta. Mutta jälkeenpäin se minulle selvisi. Olimme niin tottuneet siihen, että Eemeli ja keskus kuuluivat yhteen. Milloinkaan ei ollut päähäni pälkähtänyt, että Eemelikin voisi sairastua, saatikka sitten kuolla. Nyt oli kuitenkin niin käynyt.

Vaivuin pitkiin mietteisiin. Omituista oli tämä ihmiselämä. Vaikuttiko esim. raajarikkoisuus, ettemme vaivautuneet ottamaan selvää jonkun lähimmäisemme sukunimestä, vaikka joka päivä jouduimme tekemisiin hänen kanssaan? Vai aiheuttiko sen ammatti, joka siinä määrin »kulutti» harjoittajansa, että jäljelle jäi vain tuollainen metrin pituinen miehen pätkä... hartiakas, tanakka... puolenkyynärän pituisine jalkoineen? Onhan tavallista, etteivät matkustajat juuri koskaan joudu ajattelemaan veturinkuljettajaa. He tietävät vain, että vaunujonon edessä on veturi, joka vetää. Mutta että tuota veturia kuljettaa ja hoitaa e l ä v ä olento, kärsivä, iloitseva ja taisteleva ihminen — sitä tuskin monikaan matkan kestäessä ajattelee. Eemelin laita oli kuitenkin vähän toista. Me jouduimme joka päivä tekemisiin hänen kanssansa. Ja kuitenkaan emme tienneet hänen nimeään. Oliko se välinpitämättömyyttä? Ei. Me pidimme hänestä kaikki. Mutta — sittenkään emme tienneet hänestä muuta kuin että hän oli »Eemeli», joka hoiti keskusta. Tai oikeastaan tiesimmekin... mutta emme sittenkään... Kuinka se oli mahdollista? Ei, minun piti soittaa keskukseen.

— Tuota... kuulkaahan neiti. Mikä oli Eemelin sukunimi?

— Wallenius.

— Kiitos.

Soitin kiinni ja jäin miettimään. Wallenius. Se ei sanonut minulle mitään, ei yhtään mitään. Jota vastoin Eemeli, Sentraali-Eemeli tulkitsi kaiken.

Sinä hetkenä minulle kirkastui, että muutamat ihmiset, jos ovat persoonallisuuksia, tulevat toimeen ristimänimelläkin. Sellainen oli Eemeli ollut. Hänkin oli ollut persoonallisuus. On aivan samantekevää, käytetäänkö ristimä- tai sukunimeä. Tässä tapauksessa ristimänimen käyttö tosin johtui Eemelin raajarikkoisuudesta ja hänen halvasta yhteiskunnallisesta asemastaan. Mutta — vuosien varrella se oli saanut uuden merkityksen: Siitä oli tullut rakastettu nimi... omistajan persoonallisuutta kaikin puolin kuvaava ja valaiseva nimi — Sentraali-Eemeli. Siihen kuului miehen mitta — yksi metri, ehkä joku sentti päälle — paksu, tukeva ruho, mutta jalat niin avuttoman lyhyet. Oli luonnollista, että Eemeli oli itsekin kärsinyt tästä avuttomuudestaan. Senvuoksi oli häntä harvoin tavannut tiellä. Hän istui mieluummin puhelinkaapin ääressä, koska siinä asennossa hänen tukeva yläruumiinsa pääsi paremmin oikeuksiinsa.

Ja nyt oli Eemeli kuollut. Olin kuulevinani hänen äänensä, kun hän vastasi: »Keskus... soitan...» Ja minusta tuntui, ettei hän ollutkaan kuollut, vaan ainoastaan siirtynyt hiukan suurempaan — »keskukseen».

Arvi Järventaus.

Jouluvirsi

Pirtin takka loimuaa,
jälleen on jouluaatto.
Juhlapaidassa taatto
alkaa virren:

„Enkeli taiwaan lausui näin:
Miks hämmästyitte säikähtäin?
Mä suuren ilon ilmoitan
maan kansoille nyt tulewan."

Perhe vaiti kuuntelee.
Hartaus mielet täyttää.
Valoa lamppu näyttää.
Virsi jatkuu:

„Herramme Kristus teille nyt,
on tänään tänne syntynyt.
Ja tää on teille merkiksi:
Seimessä lapsi makaapi."

Aatos kaukana vaeltaa:
Betlehem silmiin hohtaa.
Kulkua tähti johtaa.
Virsi jatkuu:

„Ah, Herra, joka kaikki loit,
kuink alentaa näin itses woit,
walita sijas seimehen,
heinille härkäin, juhtien?"

Veisuu tunteet kohottaa.
Sydämet tähkii hiljaa
jaloa joulun viljaa.
Virsi jatkuu:

„Nää heinät oli wuoteenas
o Herra, taiwaan kuningas,
waik kalliit kultawaattehet
ſun arwolles ois halpaiſet."

Loistaa haarakynttilä,
riemuiten liekki häilyy.
Jumalan tulet säilyy.
Virsi jatkuu:

„Ah ſinus jos ain ilon ois,
enk unhoittais ſua koskaan pois.
Suo ſiihen apus armosta,
niin kiitän aina riemulla.

Taatto juhlan kaunistaa:
Hohtavat valkohapset,
polvella lastenlapset.
Virsi päättyy:

„Nyt Jumalalle kunnia,
kun antoi ainoon poikanſa,
ſiit enkelitkin riemuiten
Veiſatkoon taiwaan Herrallen."

Einari Vuorela

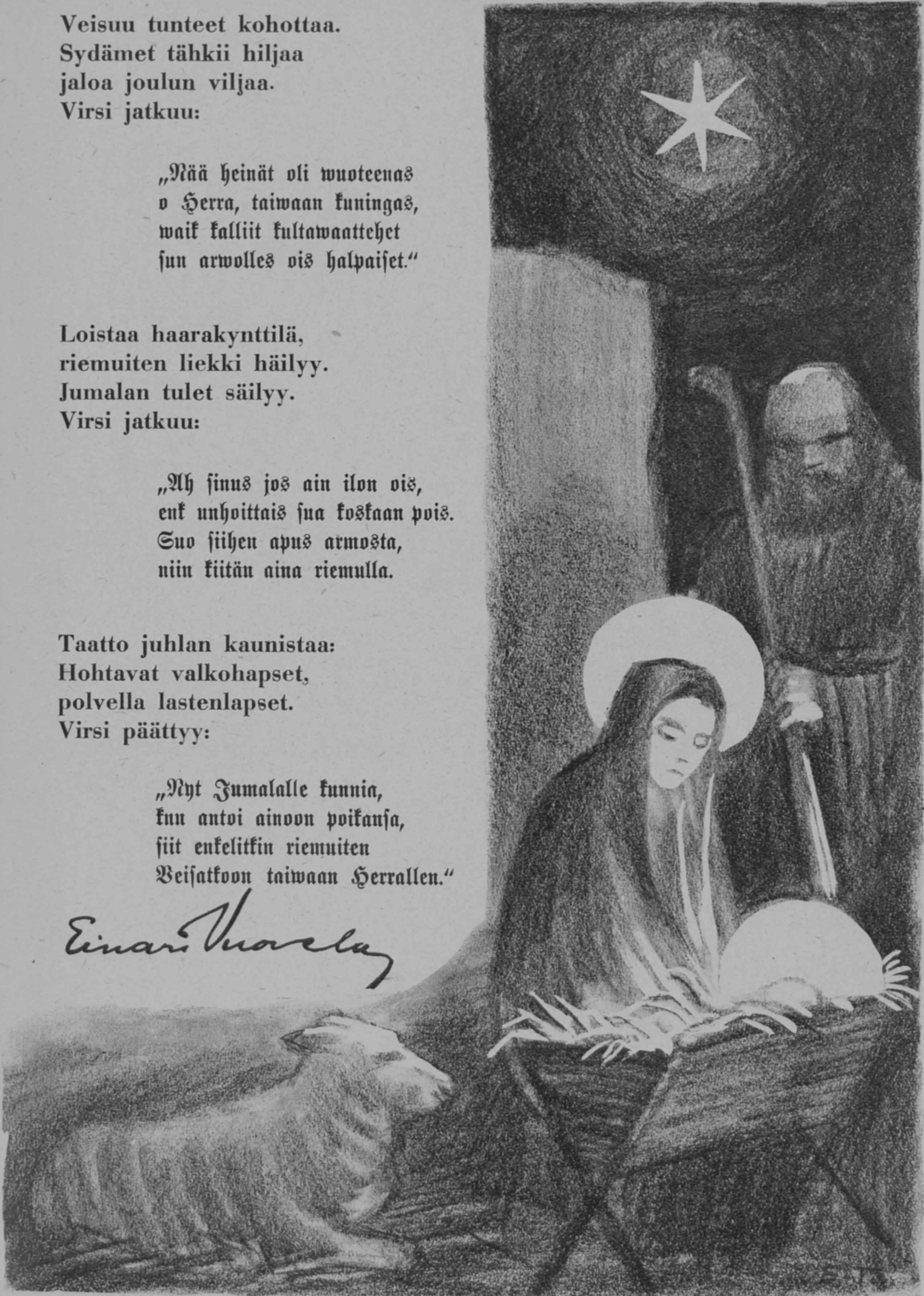

Lipunlasku työleirillä.

ÄITIEN KASVATUS JA HUOLTO UUDESSA SAKSASSA

Kansallisesti heränneessä Saksassa korostetaan erikoisin toimenpitein äidin merkitystä ja pyritään monin tavoin parantamaan äitien asemaa. Tästä ovat Saksan vihamiehet niin meillä kuin muuallakin vetäneet sen väärämielisen johtopäätöksen, että Saksan nainen nyt tahdotaan »painaa kodin ja keittiön orjuuteen». Asia on kuitenkin aivan päinvastoin.

Uusi Saksa tunnustaa äidin tärkeimmäksi kasvatustekijäksi niin kotona kuin koko kansakuntaan nähden. Äidin ympärille punoutuu kodin elämä, äiti on kotinsa keskus. Äiti on etiikan maailmankatsomuksen ja uskonnollisen mielen ensimmäinen opettaja. Koti on myös kansallisen hengen ja valtakunnallisen mielen ensimmäinen koulu. Kansan ja valtion täytyy sen vuoksi voida asettaa kodille ja siellä ensi sijassa äidille suuret vaatimukset. Saksan naistyön johtaja Gertrud Scholtz-Klink lausui tämän seuraavasti eräässä puheessaan: »Saksalaisen naisen sellaisena kuin me hänet ajattelemme täytyy kyetä luopumaan ylellisyydestä ja nautinnoista, hänen täytyy osata tehdä työtä, henkistä ja ruumiillista, hänen täytyy olla henkisesti ja ruumiillisesti terve, hänen täytyy kyetä tekemään tästä kovasta elämästä, jota meidän on pakko elää, kaunis elämä, hänen täytyy lopuksi tuntea ne puutteet ja vaarat, jotka uhkaavat kansamme elämää. Hänen täytyy tulla sellaiseksi, että hän tekee kaiken, minkä elämä häneltä vaatii, mielellänsä. Hänen täytyy, sanoakseni kaiken yhdellä sanalla, osata ajatella poliittisesti, ei puoluepoliittisesti, ei poliittisesti taistelumielessä toisia kansoja vastaan vaan poliittisesti siten, että hän tuntee, ajattelee ja uhrautuu koko kansan mukana.»

Naisen kasvatuksesta hyväksi perheenäidiksi huolehtivat kodin, koululaitoksen ja julkisen sanan antaman opetuksen ohella suuret kokovaltakunnalliset järjestöt. Uuden Saksan omalaatuisin kasvatusjärjestö on ns. työleiri. Työleiriä voisi verrata ehkä meidän suojeluskunta- ja lottajärjestöön, vaikka sen päämäärä onkin toinen. Työlei-

rejä syntyi Saksassa jo v. 1924 vapaaehtoisten työryhmien muodossa, ne synnytti työttömyyden ääretön hätä. Nuoret työttömät kävivät raivaamaan maata, kaivamaan ojia, tekemään teitä, ja paikkakunnan naiset kerääntyivät muodostamaan työryhmiä, muonittamaan niitä, huolehtivat vaatetuksesta ja puhtaudesta. Tällainen oli *naisten työleirin* alku. Siitä se on kehittynyt omaa erikoistettua ohjelmaansa seuraavaksi nuorten naisten työkasvatuslaitokseksi, joka toimii itsenäisesti, erillään miesten työleireistä. Leiriin osallistuvat 17—25 vuotiset nuoret naiset kaikista yhteiskuntapiireistä, vain ylioppilaille leiri on toistaiseksi pakollinen. Leiriaika on kuusi kuukautta. Sekä valtio että kansallissosialistinen puolue avustavat leirejä niin, että leiriläisille voidaan maksaa vähäinen päivärahakin. Pääsyehtona on, että hakija on terve ja siveellisesti luotettava. Naisten leirejä on kolmea eri lajia: on sellaisia, joissa kotitalous on keskeisin työmuoto, on leirejä, joissa sen ohella osallistutaan maatalouteen ja lisäksi on uutisviljelys- ja maatalouselämään keskittyviä työleirejä. Leirityöhön liittyy sosiaalinen avustus, leiriläiset auttavat perheenäitejä ympäristön kodeissa, puutarhassa, pellolla, palvelevat lastenseimissä — hoitavat mm. maalle elonkorjuuajaksi järjestetyissä seimissä työssä olevien vanhempien lapsia jne. Kuusi tuntia käytetään varsinaiseen työopetukseen, joka käsittää kaiken kotona tarvittavan työn aina puunhakkuuta, korjauksia ja maalauksia myöten. Perheenäidille tarpeellisia aineita, lasten hoitoa, terveysoppia, rotuoppia, perinnöllisyysoppia, historiaa ym. opetetaan. Vapaa-aikoina harrastetaan urheilua, voimistelua, laulua ja viritetään harrastusta vanhoihin, yksinkertaisiin kansantapoihin. Leirin johtaja ja opettajat ovat saaneet huolellisen opettaja- ja ammattikasvatuksen. Järjestys ja kuri on tiukkaa, mutta leireillä kävijä saa todeta, että niissä vallitsee mitä iloisin ja raikkain toverielämä ja että niissä viihdytään ja voidaan erinomaisesti ja että kaikki luokkarajat on pyyhitty pois. Aatelislinnan ja köyhän työläiskodin tytöt työskentelevät samanveroisina sisarina. Työssä osoitettu kunto on ainoa arvon mitta työleirillä. Ja mikä on siis tämän toiminnan tarkoitus? — Ohjata tulevat äidit vastaisiin tehtäviinsä — kotia, kansaa ja valtakuntaa varten. Kasvattaa heidät sellaisessa hengessä, että he tuntevat kuuluvansa yhteen saksalaiseen kansaperheeseen sen vastuunalaisina — juuri kaikkein vastuunalaisimpina jäseninä.

Työleirin tarkoituksena on siis huolehtia nuoren sukupolven kasvatuksesta. »*Valtakunnan äitipalvelus*» (Reichsmütterdienst) sen sijaan huolehtii nykypolven äitien koulutuksesta. Se perustettiin vuonna 1934 Saksan naisjärjestön (Frauenwerk) yhteyteen. Järjestön ohjesäännöissä sanotaan: »Kansakokonaisuus ja tietoisuus äitien merkityksestä kansalle ja valtakunnalle vaatii äitien kouluttamista. Sen tarkoitus on kasvattaa ruumiillisesti ja sielullisesti kunnollisia äitejä, jotka ovat selvillä äitiyden korkeista velvollisuuksista, jotka ovat saaneet opetusta lastenkasvatuksessa ja jotka koti- ja kansantaloudellisesti ovat tehtäviensä tasalla.» Tähän vaativaan päämäärään nähden on itse koulutus toistaiseksi hyvin suppea. Pidetään nimittäin 2-viikkoisia äitikursseja, joita ohjaavat monipuolisen valmis-

Saksan johtaja ja työläisäitejä.

tuksen saaneet opettajat. Vuoden 1935 lopulle mennessä oli jo 900 opettajatarta otettu ohjaamaan näitä paikkakunnalta toiselle siirtyviä äitikursseja. Suurempiin kaupunkeihin on perustettu äitikouluja — niitäkin oli vuoden 1935 lopussa jo 80. Opetusaineena ovat pientenlastenhoito, terveys- ja kotisairashoito, lasten kasvatus, neulominen ja ruoanvalmistus. Opetus tapahtuu esitelmien ja keskustelun avulla käytännöllisen työn ohella. Kursseihin voivat kaikenikäiset ja -säätyiset äidit osallistua, niihin on pieni osanottomaksu, ja varattomille on vapaapaikkoja. Tämä kurssitoiminta on saavuttanut suurta suosiota Saksan naisissa, niinkuin todistaa mm. se, että vajaassa vuodessa oli äitikursseihin jo osallistunut 300 000 naista.

Rouva Scholtz-Klink puhuu Westfalin työläisnaisille naisen tehtävistä.

Edellä viitatut toimintamuodot tarkoittavat äitiyskasvatuksen antamista. Sen sijaan toimii »*Äiti ja lapsi*» niminen järjestö kotien avustamiseksi, kaikenlaisen sosiaalisen avun hankkimiseksi huoltoa ja tukea tarvitseville perheille. Järjestö hankkii asuntoja lapsirikkaille perheille, huolehtii vaateapua ja vuoteita köyhiin koteihin, valmistaa virkistystilaisuutta varattomille perheenäideille, perustaa lastentarhoja ja -seimiä ja varaa kesäkoteja varattomien kaupunkilaisperheiden lapsille. On perustettu *äitikoteja*, joihin perheen äidit voivat päästä neljän viikon ajaksi virkistymään ja viettämään työstä ja velvollisuuksista huoletonta lomaa. Äidin poissaoloajaksi huolehtii järjestö hänen kodistaan jonkun perheen sukulaisen tahi työleirin avulla. Perheen pienimmät sijoitetaan äidin loma-ajaksi lastenseimeen, isommat lapset lähetetään perheisiin, jotka ovat sitoutuneet kesäkodeiksi. Kaupunkien läheisyyteen järjestetään myös *äitien virkistysleirejä*, joihin mennään päivittäin. Tätäkin virkistysmuotoa käyttävät äidit mielellään hyväkseen ja myöskin perhe on tyytyväinen, sillä äiti palaa virkistyneenä ja iloisena lomaltaan ja merkitsee kodillensa entistä enemmän.

Kaikella yllämainitulla toiminnalla on yksi yhteinen tarkoitus — päätarkoitus: *uusi Saksa tahtoo kasvattaa sekä nykypolven että tulevan sukupolven äidit tuntemaan, ajattelemaan ja toimimaan määrätietoisen kansallisesti saksalaisesti, valtakunnallisesti.* Uusi Saksa näkee äidissä ensimmäisen, parhaan ja taatuimman kansalaiskasvatuksen antajan ja asettaa hänet siitä johtuen korkealle, antaa hänelle mitä voi, ja vaatii ja odottaa häneltä paljon. Kansallinen herätys on innoittanut naiset valtavamittaisiin yhteiskunnallisiin toimintamuotoihin mukaan nimenomaan kotien, lasten ym. huollon hyväksi — lasketaan nykyään näihin kuuluvan n. 2 miljoonaa naista. Työn ovat järjestäneet ja johtavat naiset itse rohkean ja älykkään Gertrud Scholtz-Klinkin johdolla, joka itse on perheenäiti ja samalla Saksan johtajan Adolf Hitlerin taistelutoveri monien vuosien takaa. Seuraten hänen antamaansa tunnuslausetta: »Työ kansasi hyväksi aateloi sinut itsesi» — osallistuvat Saksan naiset hartaudella ja innolla sekä ohjaajina, työn tekijöinä että ohjattavina siihen valtaisaan rakennustyöhön, jonka tarkoituksena on luoda äsken vielä poljetun, rikkinäisen ja uhatun Saksan sijalle uusi sisäisesti terve, voimakas Saksa.

Hilja Riipinen

Äitikoulu Dresdenissä.

Tervehdys
KARJALAN KANNAKSELTA.

Me kannakselaiset olemme saaneet suoritettavaksemme kansakuntamme elämässä varsin vaikean ja vastuunalaisen tehtävän. Meidän on suojeltava ja puolustettava Suomen lukkoa, Karjalan Kannasta, niitä vastaan, jotka tahtovat meiltä tavalla tai toisella riistää tämän kansallisen olemassaolomme takeeksi muodostuneen avaimen.

Olemmeko me tämän tehtävämme tasalla? Voiko koko muu Suomi turvallisena luottaa meihin, tällä tärkeällä vartiopaikalla asuviin karjalaisiin?

Kaukaa ja sivulta katsoen voi näyttää siltä, että me olemme enemmän Karjalan lapsia laulavia, jotka olemme niin paljoa vailla sitä, mitä juuri tällä raja-alueella tarvittaisiin.

Tässä ajatuksessa on valitettavasti paljon totta, sanoisin, aivan liian paljon. Taloudellisesti arvosteltuna on kannakselaisen pientalonpojan toimeentulo vaikeata, jopa liiankin raskasta, jotta hän voisi kiinnittää kaiken huomionsa ja kohdistaa jokapäiväistä toimintaansa riittävästi alituisesti rajan takaa uhkaavan bolshevismivaaran vastustamiseen. Ankara taistelu leivästä itsensä ja perheensä ylläpitämiseksi vaatii kaiken huomion ja ajan.

Että näin on, johtuu olosuhteista ja niiden aikaisemmasta historiallisesta kehityksestä. On mielestäni ihme, että näinkin on voitu tulla toimeen seudulla, missä maatalousväestö muodostaa miltei yksinomaisen asutuksen, samalla kuin viljeltävät tilat ovat jo pirstoutuneet äärimmäisen pieniksi muiden toimeentulomahdollisuuksien melkein kokonaan puuttuessa. Tilanne Kannaksella on vaikea ja sen puristus painaa raudankovana varsinkin eräitä Kannaksen osia. Erikoisesti on Suomenlahden itäosan rannikon ja eräiden ulkosaarien, kuten Seiskarin ja Lavansaaren asujamiston tulevaisuus suorastaan kyseenalainen. Tarvitaan erikoisia, valtiovallan ripeitä toimenpiteitä sen helpottamiseksi ja lopulliseksi korjaamiseksi. Hädälläkin on rajansa, jonka yli sitä ei saa päästää, jollei tahdota aiheuttaa valtakunnalle vaurioita, joita ei myöhemmin voida enää millään aineellisilla uhrauksilla korjata.

Tämä kirjoitukseni ei ole tarkoitettu miksikään muuhun Suomeen kohdistuvaksi valitteluksi enempää kuin syytökseksikään. Sen pyrkimyksenä on vain tosiasioiden pohjalla antaa asiallinen yleiskuva Kannaksen kansan nykyhetken oloista, jotta niiden edes siedettäviksi saattaminen yhteisin voimin kansakunnan turvallisuuden takia täysin muuallakin tajuttaisiin. Kansan iloinen ja toivorikas mielenlaatu sekä sen synnyttämä usko parempaan tulevaisuuteen itsenäisen Suomen etuvartiona itää vastaan on puutteessa elävälle ja elämän mukavuuksia vailla olevalle kannakselaiselle antanut voimaa kamppailla ylivoimaisiakin vastuksia vastaan.

Isänmaallisen mielialan säilyttämisestä pitää jatkuvasti Kannaksella huolta luja kiintymys omaan kontuun ja kotiseutuun. Sitä voimakkaasti ylläpitää ja vahvistaa läheisen rajan tuntu ja omakohtainen toteamus siitä, että rajan takana aukeaa kokonaan toinen ja meidän kansalliselle olemuksellemme vieras ja vihamielinen maailma.

Taistelu merta ja sen vaaroja vastaan kasvattaa varsinkin Kannaksen rannikkoseudun väestössä uskallusta ja uhmaa rynnätä itseään ajattelematta taisteluun olemassaolon puolesta. Rajan takainen tykkien jyrinä ja valonheittäjien öinen valokeila rannikollamme muistuttaa alituisesti Kannaksen kansaa sitä ja koko isänmaata uhkaavasta vaarasta.

E. A. Tuomivaara.

Inkerin

Tuutarin kirkko sisältä.

»Eessä kuoleman seistä
liian raskasta on.
Herra, kääntyikö meistä
yöhön menehtyneistä
armos mittaamaton?»

Heikki Asunta.

Tänä jouluna tuo tämä joululehti jo kansikuvansa kautta tervehdyksen lukijoilleen Inkerin marttyyrikirkolta. Kun Suomen kirkkokansa kokoontuu joulukirkkoonsa kuulemaan enkelin sanomaa: *»Maassa rauha, ihmisille hyvä tahto!»*, lepää raskas kuoleman rauha melkein jokaisessa Inkerin kirkossa. Valottomina seisovat jouluyön pimeydessä Inkerin kirkot, tyhjinä ammottavat ne penkit, joita ovat niin monien pyhien kyyneleet kastelleet, ellei niitä täytä tällä hetkellä elokuvateatterien ja jumalattomuuskerhojen hälisevät joukkiot. Jossakin kirkossa voi vielä kokoontua Herran köyhää kansaa piskuinen lauma, niiden omaisia, joiden luut jo vaalenevat kaukaisten keskitysleirien äärillä, mutta yksi ainoa vihitty pappi jakaa enää Herran sanaa Inkerin ennen niin kukoistavassa kirkossa.

Joku aika sitten jätti eräs kansainvälinen, kristillinen veljeysseura kansainliiton pääsihteerille kirjelmän, jossa kiinnitetään kansainliiton huomiota Inkerin kansan ja kirkon hätään ja kehoitetaan kansainliittoa ottamaan Inkerin kysymys vakavasti harkittavakseen. Tässä kirjelmässä, joka on johtanut siihen tulokseen, että se on liitetty kansainliiton asiakirjoihin ja saanut siis hiljaisen hautauksen, sanotaan mm.:

»Eikö Teitä, Herra Pääsihteeri, sielunne syvyydessä liikuta se näytelmä, joka esitettiin Myllyojan asemalla, kun uskovaiset hetkenä, jolloin juna lähti viemään heidän veljiään ja sisariaan kohti kuolemaa, virittivät Lutherin kuolemattoman laulun »Jumala ompi linnamme», ja ainoaksi vastaukseksi näihin jumalallisiin säveliin saivat kivääärien murhaavan tulen.»

Mutta kansainliitto, joka on juhlallisesti luvannut ajaa myös vähemmistökansallisuuksien oikeutta, on vaiti ja pöly laskeutuu niiden asiakirjapinkkojen ylitse, joissa kerrotaan kuolemaan tuomittujen kansojen verestä ja kyynelistä. — Maailmanhistorian järkyttävimpiä murhenäytelmiä vyöryy Euroopan diplomaattien kasvojen editse, mutta heihin soveltuu Herran sana: *»Heillä on silmät, jotta näkisivät, mutta eivät näe, ja korvat, jotta kuulisivat, mutta he eivät kuule»*. Mitäpä liikuttaa pienoisen kristillisen kirkon marttyyrikohtalo Neuvostoa, jonka tärkeimpiä poliittisia henkilöitä on hän, jolle »jumalattomien liitto» on antanut arvonimen: *»Kunniajumalaton»*.

Niiden inkeriläisten kohdalla, joista k.o. kir-

Rääpyvän kir

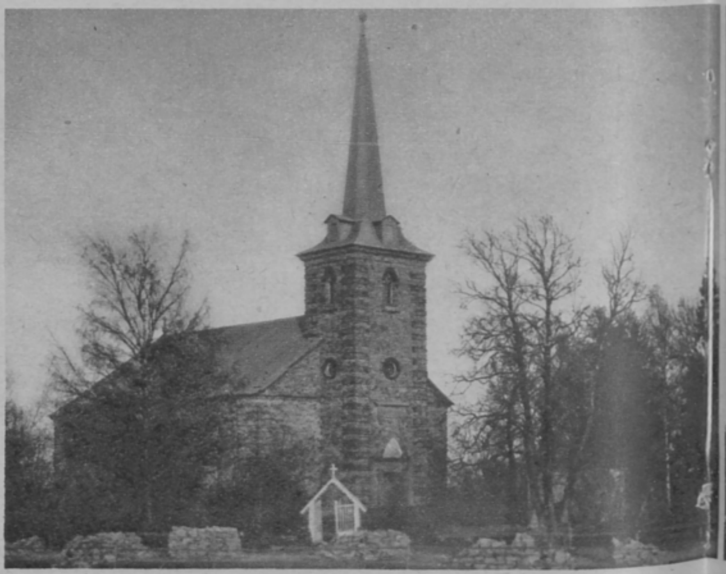

Kolppanan kirkko entisessä asussaan. Torni kaadettiin traktorin voimalla v. 1929.

rukous

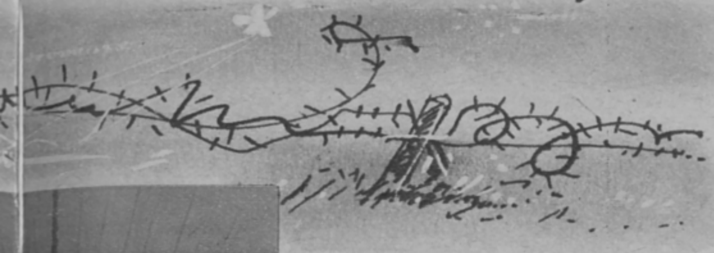

irkko sisältä.

Narvan suomalainen kirkko.

jelmässä huomautettiin, jotka astuivat kansojen hautaan Lutherin virsi huulillaan, on jo tällä hetkellä se joulu, jossa valona on Kristus. Heidän kärsimystiensä johti Hiipinän kaivoksille ja Keski-Siperian vankileireille, joissa he tietojen mukaan kokoontuivat jumalanpalveluksiinsa vuorten rotkoissa. Nyt lienevät he melkein kaikki nääntyneet nälkään, viluun ja tauteihin. Kaikkiaan on Inkerin kylistä näinä vuosina raastettu vankileireille 50 000 inkeriläistä, viime vuonna etupäässä Turkestaniin Tashkentiin ja Alma Atan seuduille, tänä vuonna etupäässä Vologdan seuduille. Sen vuoksi ovat autioina ja hyljättyinä kymmenet Inkerinmaan kylät ja kirkot, sen vuoksi ei paista tänä joulunakaan niiden yllä joulutähti, vaan Neuvosto-Venäjän verinen tähti. Kuinka hyvin sopiikaan karkoitettuihin heimolaisiimme, joiden leirien yli puhaltavat Venäjän arojen armottomat tuulet, Inkerin kansan suuren laulajan Larin Parasken laulun sanat:

»Muill' on turvat, muill' on armot,
ei miulla milloinkaan
kurjalla ei kulloinkaan,
miull' on tuulet turvanani,
ahavaiset armonani.»

Kuitenkin tänäkin toivottomuuden aikana on Suomenkin kansan keskuudessa niitä, jotka uskovat Inkerin kansan tulevaisuuteen. He uskovat siihen ennen kaikkea sen vuoksi, että Jumala, joka on tuota kansaa armossaan hoitanut läpi vuosisatojen keskellä slaavilaisuuden merta, ei voi jättää sitä nytkään hukkumaan. He luottavat Herran pyhään ja horjumattomaan sanaan ja uskovat, että kuolleiden luut alkavat kolista, kun Herran Henki puhaltaa niihin. Sittenkin tälle häviämässä olevalle kansalle kuuluu Herran profeetan ennustus, se, johon yksi Inkerin marttyyreistä Leander Reijo aikoinaan luotti: »Katso he sanovat: »Meidän luumme ovat kuivettuneet ja toivomme on kadonnut, me olemme hävinneet». *»Sentähden ennusta ja sano heille: näin sanoo Herra, Herra: katso minä avaan teidän hautanne ja saatan teidät ulos haudoistanne, sinä, minun kansani, ja tuotan teidät Israelin maalle.»* (Hes. 37: 11, 12).

Tässä toivossa Herran kansa tänäkin jouluna kyynelin kylvää rajan tällä ja tuolla puolen Herran kasvojen edessä. Niin tekevät ne, jotka viettävät viluista jouluaan piikkilanka-aitojen sisällä kaukaisilla karkoitusleireillä, niin tekevät ne, jotka yksinäisinä itkevät Inkerin hyljättyjen kotien kynnyksillä, niin täytyy tehdä niiden, jotka Jumalan käsittämättömästä armosta viettävät joulua kotikirkkojensa tulvivassa valossa.

»Yöstä kauhistavasta
nosta murtunut maa.
Herra, hengelläs kasta
loppuun lyötyä lasta,
auta uppoavaa.»

Elias Simojoki.

Valkeasaaren kirkko.
Suljettu v. 1935.

Oli vuosi 1918 ja tammikuu oli kohta lopussa. Odotuksen ja salaperäisen jännityksen tuntua oli kaikkialla, ei vähimmin niitten Lapuan yhteiskoulun 8-luokkalaisten sydämessä, jotka illan hämyssä astelivat kohti heikosti valaistua koulutaloa. Muutamat heistä olivat olleet koolla Kuoppalassa, käräjäsalin takana olevassa vinttikamarissa, ja siellä he olivat saaneet tietää, ettei kauan enää kuluisi, kun tapahtuisi sellaista, jota oli kauan odotettu ja jännityksestä väristen kuviteltu ja kaivattu. Eräs johtavassa asemassa oleva jääkäri oli heille siitä ilmoittanut. Ja olihan sitä paitsi viikko sitten tapahtunut sellaista, joka ilmoitti toden olevan tulossa. Seitsemänsataa Etelä-Pohjanmaan miestä oli marssinut Isonkylän läpi ja kun isä-Laurila oli heille puhunut koulun pihalla, oli hän sanonut, ettei toista hälytystä tarvitsisi kauan odottaa ja ettei sillä kerralla palattaisi tyhjin toimin.

Että pitikin täksi illaksi sattua nuo matematiikan kokeet, päivittelivät abiturientit. Pitäisihän sitä toki opettajankin paremmin seurata aikaansa, ettei juuri täksi illaksi olisi määrännyt, kun oli niin tärkeä harjoitus juhlasalissa. Isä-Laurilakin saapuisi tarkastamaan. Ja kukapa tietää, tuleeko koko ylioppilaskirjoituksista mitään tänä keväänä. Ehkäpä kirjoitetaankin kiväärillä eikä kynällä. Kivääriä tässä pitäisi oppia käyttämään eikä logaritmitauluja. Opettaisi se maisteri edes sovellettua matematiikkaa. — Kapinallisia ajatuksia risteili poikain mielissä. Kukapa heistä olisi ehtinyt kunnolla harjoitella kokeita varten. Ehkä olisi ehtinytkin, mutta eihän nyt ollut kirjojen vaan tekojen aika, ja ajatukset lensivät niin kummia teitä ja veri kiersi suonissa polttavana. Mukana oli pojilla sentään logaritmitaulut, kaiken varalta, mutta kivääri, äsken saatu, se vasta oli jotakin. Mitäpä merkitsivät sen rinnalla nyt kirjat.

Koulun lämpiö on täynnä miehiä. Koolla on koko Isonkylän joukkue. Takan ääressä, jossa palavat komeat pystypuut, ovat Vimpelin sotakoulusta palanneet pojat, ja heiltä kysellään innokkaasti kuulumisia. Kadehtien ja ihaillen kuuntelevat heitä nuoremmat, vielä koulua käyvät toverit. — Ilmoitetaan, että isä-Laurila saapuu. Sarparanta komentaa miehet juhlasaliin ruoturintamaan. Otetaan luku. Viisikymmentäkolme — täysi. Laurila saapuu saliin mukanaan eräs jääkäri. Sarparanta ilmoittaa: paikalla 106 miestä. Jokaisen mieleen iskee: 106 miestä! Mistä tuo onkaan niin tuttu luku. Kauan ei kenenkään tarvitse miettiä. Laurila katsoo rivin päästä toiseen, kuin jokaista miestä erikseen, ja lausuu sitten:

Pimeimpinäkin sortovallan aikoina on meillä täällä Lapualla ollut paikka, joka on pitänyt yllä uskoa tämän kansan tulevaisuuteen ja kerran koittavaan vapautuksen päivään. Se on sankarikumpu 110 vuoden takaa. Sillä paikalla on patsas, jälkipolvien pystyttämä, ja siinä sanat:

»Tappelit tässä sankarit Suomen
heittivät henkens' eest' oman maan.
Poikansa patsaan nostivat heille
vannoen vuoroons' kuollansa näin.»

Siinä patsaassa kerrotaan, että niitä oli 106 miestä, jotka antoivat henkensä isänmaan puolesta. Heidän uhrinsa ei ollut turha. Täällä on nyt koolla 106 miestä, sankarien hengen perilliset, jotka ovat valmiit kulkemaan isien teitä, vapauden tietä loppuun saakka. Minä sen tiedän nähdessäni teidät edessäni. Nyt on

tullut aika, jolloin on astuttava suoralle tielle, jolta ei ole perääntymismahdollisuutta. Ryssät on ajettava tästä maasta pois, ja me sen teemme Jumalan avulla. Me luomme itsenäisen ja vapaan Suomen valtakunnan, me täytämme isien työn. — Lupaatteko uskollisina Suomen lailliselle hallitusvallalle antaa elämänne ja henkenne »Isänmaan vapauden puolesta!»

Kädet kohoavat ja kuin tuhannesta suusta jyrähtää: lupaamme. — Se oli vala Isänmaalle, jonka nuoret miehet antoivat kuin järkyttyneinä tuntien yhteytensä menneisiin ja tuleviin sukupolviin. Ja sen valan he myös täyttivät. —

Innolla käydään tämän jälkeen harjoituksiin käsiksi. Ryhmäpäällikköinä komentelevat ylioppilaskokelaat miehiään. Isä-Laurila kulkee myhäillen salissa Kosolan ja jääkärin kanssa lausuen siellä täällä kehoittavan ja neuvovan sanan. Poikien mieltä rupeaa painamaan, sillä tunti on kulunut ja kokeitten pitäisi alkaa. Laskekoot nyt tytöt yksin, tuumivat he. Jo ilmestyy ovelle matematiikan maisteri viittoen poikia luokseen. Entistä kovemmiksi tulevat komentosanat eikä kukaan ole huomaavinaan opettajaa. Lähetetään jo sanakin. Mutta sillä ei ole mitään vaikutusta. Nyt ollaankin työssä ja toimessa, nyt saavat turhat piirustukset väistyä. — Että pitikin Laurilan osua keskustelemaan matikanopettajan kanssa. Mutta kyllä hän asian selvittää, lohduttelevat pojat itseään.

Huomio, komentaa Laurila. Ylioppilaskokelaat tänne, mars, mars! Kahdeksan poikaa seisoo kohta jäykkänä hänen edessään.

Teillä on kokeet, lausuu Laurila. Vielä te olette koululaisia, tehkää siis velvollisuutenne. Tehkää se niin hyvin, kuin minä tiedän teidän silloin tekevän, kun kirjat vaihdetaan kivääriin. Poistukaa! —

Pojat lähtevät. Lähtevätpä nyt toisella mielellä kuin aikaisemmin. Laurila huutaa heidät vielä takaisin: Ilmoittautukaa minulle tänä iltana klo 10 asemalla. Teillä on tärkeä tehtävä ensi yönä. Jääkärimajuri H. johtaa. —

Sinä iltana istui 8. luokka kokeissa, ei aivan niin kuin tavallisesti. Pojilla olivat pistimet vyöllä ja kunkin kivääri nojasi koulupulpettia vasten. — Läheisestä kirkosta näkyvät valot. Siellä on seurat. Mieltä polttaa se vala, joka äsken on annettu, ajatukset pyrkivät kauas luokkahuoneen ulkopuolelle, mutta yhä kaikuu korvissa sana: tehkää velvollisuutenne ja tehkää hyvin. Kukin yrittää parhaansa.

Ne olivat sen luokan viimeiset kokeet. Illalla olivat pojat jääkärimajuri H:n johdolla aseita hakemassa läheltä Kokkolaa. Sillä kertaa haettiinkin niitä junalla. Ja seuraavana iltana alkoi suuri nousu. Siinä olivat kaikki pojat mukana. Se oli heidän suuri kokeensa, useille myös viimeinen. Jokainen teki velvollisuutensa. Ylioppilaskirjoituksia ei ollut. Toiset saivat valkoisen lakin, toiset valkoisen puuristin.

R. Ala-Kulju.

Nuoret ylioppilaat laskemassa ruusunsa Lapuan sankaripatsaalle.

MUISTOJA

»Meni markkinat. Kamasaksain
hilut koreat jäivät vain.
Katinkullasta kultaa maksain
toki selväksi seikan sain:
Yhä laihanlaista on kuona,
sama tuo, mitä muoti on.
Paras sentään pysyä luona
oman leirinsä nuotion.

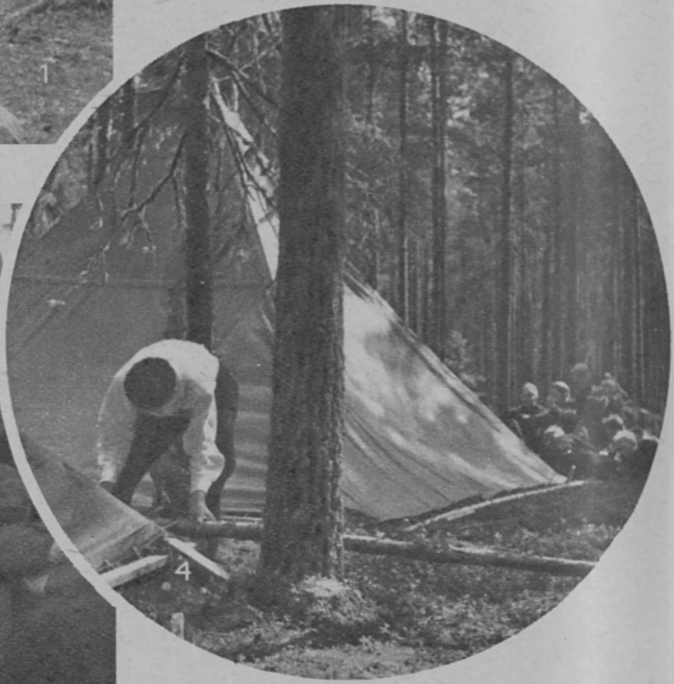

4. Teltta kaipaa korjausta — ihmekös tuo, sillä korjataanhan niitä talojakin.

1. Tulo leirille. Tavarain purkaminen kävi äkkiä, sillä niitä ei ollut yhtään liikaa.

☆

2. Sanatonta hartautta. — Juhlallinen leirinuotio palaa.

☆

3. Komea on männikkö ja komeat on teltat. Ihana on pihkantuoksuinen ilma.

LEIRITULILTA

Se on kytenyt tuhat vuotta
sukupolvia lieskassaan.
Ihan turhaan turvata suotta
valeloistojen valkeaan.
Sen on noussut salattu sauhu
yli aikojen raskaitten.
Se on lusteenkylväjän kauhu,
valonheittäjä yöllinen.»

(Asunta: »Leirinuotio»)

5. Mitä miettivät vakaiset miehet nuorten puuhailusta? — Eivät kaivanne esittelyä.

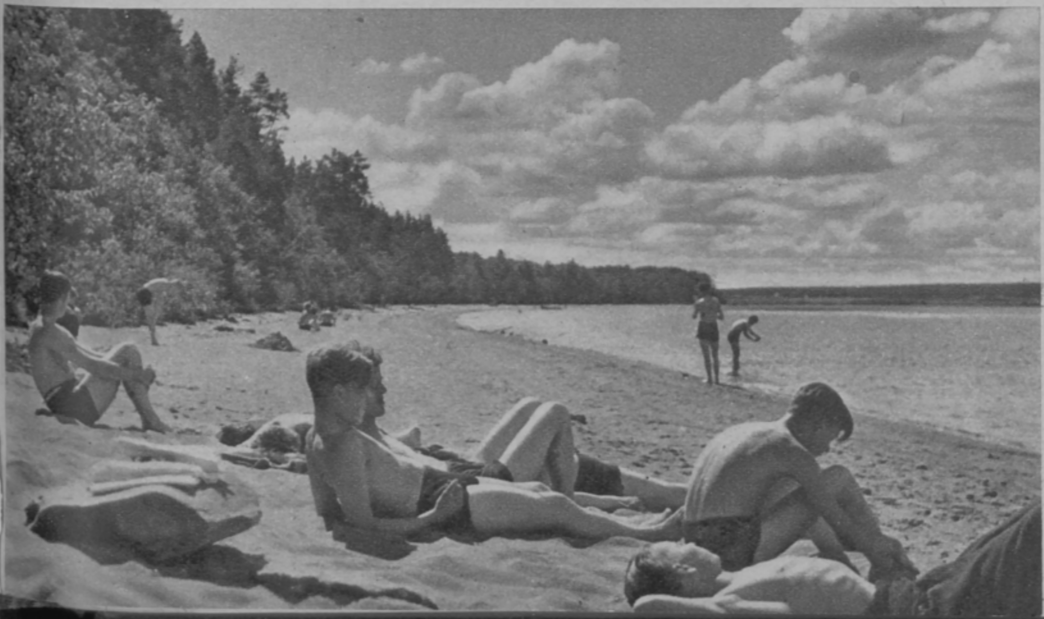

6. Lepohetki leirillä. Tarina käy ja vuoronsa saa kukin ilman »puheenjohtajaa».

★

7. Nuotiomme tuli on polttavaa ja sen tuhka kuumaa, — ken sille astuu, hän polttaa itsensä.

★

8. Me tiedämme, että meidän tulee olla tervettä nuorisoa.

Isänmaallisen nuorison soihtukulkue Bobi Sivènin haudalla 14. X. 1935.

TULIKOKEEN JÄLKEEN

Nykypäivien nuorison jalot aatteet nostavat vielä ylväästi päätään, vaikka niitä onkin ahdistettu maahan — ahdistamalla ahdistettu! Jos ne ovat joskus ennenkin olleet häväistyjä, ovat ne milloin tahansa kyenneet nousemaan korkealle nuorison lipuksi. Lipunkantajat ovat myös vielä voimissaan, vaikka luulisi heidän jo uupuneen siinä katkerassa kamppailussa, mitä he ovat saaneet käydä.

Nämä ovat ajatuksia, joita tulee mieleen viime kevättalven ja menneen kesän jälkeen. Ne ovat ylpeitä ajatuksia, saattaa joku arvella. Sellaisia ne ovatkin ja ovat juuri sentähden, kun niiden sopii olla.

Niistä puuttuu nöyrää mieltä, mikä pitäisi nuorella miehellä olla, arvellaan ehkä edelleen. Nuorisolla täytyy olla nöyryyttä, ja jokaiseen suureen taisteluun täytyy käydä nöyrin mielin. Mutta asiastaan voi olla ylpeä. Kenellä on väärä ja hävettävä asia ajettavanaan, hän hävetköön, mutta me emme.

Niistä puuttuu kunnioitus vanhempaa polvea kohtaan, huomautetaan. Sitä niihin tahdotaan kyllä sisällyttää, mutta kuka voi vaatia meitä kunnioittamaan puoluehengen kyllästyttämää maailmankatsomusta, jota me emme aio omistaa? Sen kumartaminen on tieten tahtoen kitketty näistäkin riveistä tykkänään pois.

Nuori lukija, sinä, jolla on myöskin ylpeitä ajatuksia asiastasi! Muutama ajatus taistelustamme — yhteisestä taistelustamme. — Tunnet kai erään latinalaisen lauseen, joka suomennettuna kuuluu: »Tulessa kulta tutkitaan, ihmisen mieli koettelemuksissa.» Joko sinä olet oppinut tuntemaan koettelemusten tulen tai niiden ainaisen painostuksen — koettelemusten helteen? Oletko tavannut tielläsi jo vastukset niin suuret, että sinulta on kysytty lujuutta ollaksesi säikähtämättä niiden edessä? Onko sinun sisintäsi, sinun pyhintäsi keretty jo häväistä ihmisten ilkeällä pilkalla? Onko sinut painettu raskaalla kädellä maahan? Onko lippusi yritetty riistää sinulta? Onko sinulle tarjottu seura, jossa ei tarvitse taistella?

Kaikki tämä on sinulle tapahtunut, jos kuulut nykypäivien ihanteitten nuorisoon. Tiedätkö, missä sinä olet ollut? Olet ollut sellaisessa ahjossa, jossa koetellaan sinun uskoasi, sinun uskollisuuttasi, sinun rohkeuttasi, sinun sydäntäsi ja sinun mieltäsi. Sillä ihmisen mieli tutkitaan koettelemuksissa.

Entä millainen on ollut tutkinnon tulos? Onko se kestänyt sen, mikä kuitenkin saattaa olla vasta alkua meidän taistelussamme? Tiedän, että olet kestänyt, sillä muuten sinulla ei olisi yhtään ylpeää ajatusta asiastasi ja sen tulevaisuudesta. Hyvä on! Olet siis valmis jatkamaan taistelua. Koeteltuna jatkamaan!

Muistat, että silloin, kun meidän oli hieman helpompi olla, me iskimme yhdessä riemuiten tähyillessämme päämääriämme. Vieläkö muistat, mitä me

silloin näimme? Muistat sen, koska se suurina hetkinämme painui meidän kaikkien sieluun koko elämämme ajaksi. Se oli kuva suuresta Suomesta ja unelma suomalaisesta nuorisosta, joka on monin verroin onnellisempi, lujempi, jalompi ja puhtaampi kuin nykyinen. Huomaa nyt, että samat päämäärät ovat yhä vielä olemassa. Silloin kun sinua koeteltiin, kun sinun kanssasi tehtiin melkein mitä hyvänsä, silloin ei kukaan ole voinut koskettaakaan asiaasi. Silloin, kun sinut temmattiin pois, näkymättömät ja väsymättömät käsivarret pitelivät sinun lippuasi. Nyt se on jälleen johtamassa sinua samoille vuorille, jotka ovat jo ennestään katseillesi tutut.

Mitä me teemme nyt, kun uskoamme on koeteltu, epäuskon hyökätessä kimppuumme? Se näet tapahtuu, kun ajattelemme sitä kuvaa, jonka todellisuus on päämäärämme. Miten mielemme nyt ottaa vastaan epäilyksen alinomaiset hyökkäykset? Se suistakoon ne kerta kerralta niin usein kuin ne käyvätkin kimppuun!

Onko meille mahdollista suoriutua tällaisesta kamppailusta voittajana? Se on meille mahdollista, mutta vain yhdellä ehdolla. Ja nyt, hyvä lukija, tulemme siihen, mitä tämän kirjoittaja oman vakaumuksensa mukaan tahtoisi pitää koko taistelumme ratkaisuna. Meidän pitää ottaa määrätty perusasenne elämäämme. Ajatellessamme suurta päämääräämme emme voi tietää edes sitä, millaiset kohtalot Kansojen Herra on valmistava meidän kansallemme ja heimollemme. Tulevaisuus on meiltä täysin salattu, emmekä me tiedä aikoja emmekä hetkiä. Emme itse luo mitään, olemme vain välikappaleita ja palvelijoita. Meillä pitää olla vain yksi tietoisuus: meidän on tekeminen työtä, meidän on täytettävä oma paikkamme, meidän on annettava oma uhrimme. Tämä on meissä olevan itsekkyyden kuolettamista. Näin me kylvämme siemenen, josta vasta kuolemisen kautta kaikki versoo. Jääkäämme siis vain miettimään, kuinka vähässä määrin me saamme olla itsekkäitä.

Sinä, hyvä lukija, saatat kohauttaa olkapäitäsi tällaiselle »idealismille», joksi sitä ehkä ajattelet. Pidät sitä konkreettiseen taisteluusi kelpaamattomana ohjeena. Jos sinulla on voimaa, niin mene työsarallesi, mutta muista, että meidän taistelussamme ei saa horjua kertaakaan. Jos epäilys kohtalokkaalla koetuksen hetkellä yllättää sinut, olet pettänyt yhteisen aseveljeytemme. Varustaudu siis niin, että olet horjumaton. Ota haarniskaksi epäitsekkyys ja käteesi isänmaanrakkauden murtumaton miekka.

Varmaan niillä, jotka yhä vielä aikovat jatkaa nuorison taistelua, onkin ollut tällainen mieli, jota tässä on koetettu kuvailla. Uskokaa, että suomalaisella sitkeydellä, vieläpä itsepäisyydelläkin on rajansa, joka saattaa tulla vastaan hyvinkin pian. Mutta kun nuoriso uskollisesti kiintyy aatteittensa lippuun ja sydämestään rakastaa kansaansa, silloin ei sille pane rajoja kukaan. Se itse murtautuu liian ahtaista rajoistaan ja luo uudet, jotka sitä tyydyttävät.

»Jos meissä on karhua vielä,
jos kynttä ja hammasta,
ne hiokaa työllä ja hiellä,
petoparvi on vastassa!
Mies miehelle kättänsä antaa,
kun kalleinta maallensa kantaa —
nuor', itseäs valmista!»

Erkki Ervamaa.

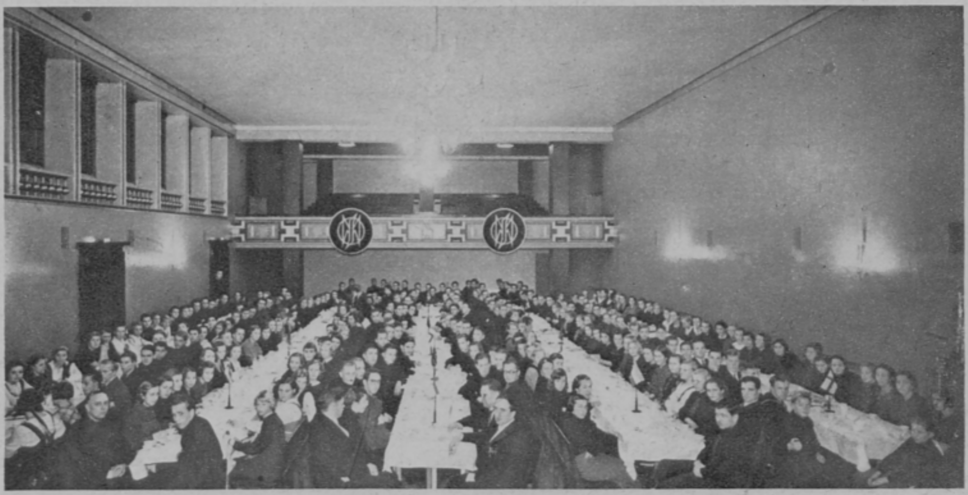

Veljesilta Helsingissä 6. XII. 1935.

KANSALLINEN ELOKUVA

Vain Aleksis Kiven »Nummisuutarien» menestystä voidaan verrata siihen suosioon, mikä on tullut Artturi Järviluoman »Pohjalaisten» osaksi. Tätä näytelmää on tuhansia kertoja esitetty maamme kaikissa osissa, sekä vakinaisissa teattereissa että seuranäyttämöillä. Itämeren maissa se on yhä vielä muuan kaikkein suosituimpia näytelmiä, ja sen tekijä nauttii näissä maissa suurta arvovaltaa, mitä osoittaa mm. se, että Järviluoma äskettäin kutsuttiin Latvian kansallisteatterin kunniajäseneksi. Aikoinaan »Pohjalaisista» tehtiin mykkä elokuva, jonka Jalmari Lahdensuo ohjasi, ja Leevi Madetoja on säveltänyt näytelmän oopperaksi. Nyt on Järviluoma toistamiseen tehnyt filmisovituksen näytelmästään, jonka lahjomaton aika on osoittanut olevan erään harvoista mestarinäytelmistämme. Suomen Filmiteollisuus (SF) on kuluneen kesän ja syyskauden aikana suorittanut samalla kiitollisen ja vaativan tehtävän valmistamalla siitä elokuvan.

Järviluoma itse on sanonut, että kiukku oli eräs syy näytelmän syntymiseen. Kiukku sortajaa kohtaan aikana, jolloin yksi ainoa varomaton sana voi heittää miehen Siperiaan saakka. Ihmeellistä on ajatella, ettei sekä näytelmä että sen tekijä saanut karkoitustuomiota yksistään seuraavan herastuomarin vuorosanan vuoksi: »— — — Sillä aikaa olen nähnyt tämän kansan kestävän tuulet ja tuiskut, sodan, hallan ja nälän, mutta väkivaltaa ylempien puolelta en koskaan ole nähnyt tyynenä kestettävän. — Aina silloin on joki paisunut yli äyräittensä.» Arvoituksellista on myöskin, miksei muutoin niin valpas santarmin kätyri puuttunut Jussin sanoihin, jotka hän puoliksi itsekseen lausuu häjyjen johtajalle: »Sinä, Köysti, et ole niin paha kuin sun mainehesi. Silloin joskus, kun oikea suunta löydetähän, silloin olet sinä ensimmäisiä siinäkin joukossa.» — Tosiasiaksi jää, että näytelmä sai elää ja osaltaan valoi rohkeutta tuhansiin sydämiin sorron ja maailmansodan vuosina.

Eino Kaipainen (Jussi) ja Laila Rihte (Liisa) SF-filmissä »Pohjalaisia.»

Vajaat kaksikymmentä vuotta on kulunut siitä, kun vapautemme hetki koitti. Joki tulvi yli äyräittensä ja padot murtuivat. Se on lyhyt aika niille, jotka jo tuolloin olivat täysikasvuisia. Ja pitkä niille, jotka vasta kehdoissaan makasivat ja nyt ensimmäisiä kertoja aukoilevat työsalien, kasarmien, akatemian ovia. Mutta kaikkia sukupolvia koskettaa Järviluoman näytelmä yhtä sykähdyttävästi. Se kuvaa suomalaisten tulista vapaudenrakkautta tavalla, joka ei jätä ketään kylmäksi. Ulkosuomalaisetkin Amerikkaa myöten ovat tämän runoelman välityksellä päässeet osallisiksi isänmaansa hellittämättömästä kamppailusta. Se on kuin itsensä kansan kädestä kirvonnut ihmeellisesti säteilevä pienoismaailma, jossa meille pyhät asiat näyttäytyvät yksinkertaisina, kirkkaasti valotettuina.

Itsenäisyystaistelumme ei suinkaan vielä ole päättynyt. Se jatkuu sekä sisäisellä että ulkoisella rintamalla, kamppailuna kansamme henkisten voimien kokoamiseksi ja sen teknillisten puolustuskeinojen lisäämiseksi. Taide, joka rohkeasti ja suuresti pitää kansaamme tämän kamppailun tiellä, on mitä syvimmin ajankohtaista.

Elokuva on koko kansaan vaikuttava taidemuoto. Meidän on syytä olla iloisia siitä, että »Pohjalaisia» tällä kertaa äänitettynä filminä raivaa tiensä kymmenien tuhansien kansalaistemme luokse.

SEITSEMÄNKYMMENTÄ VUOROKAUTTA ALKAZARISSA

Heinäkuun viimeisinä päivinä, kansojen valioitten kokoontuessa Berliinin stadionille jaloon, mutta verettömään taisteluun voiton ja maineen seppeleestä ja Olympoksen tulen kiitäessä maasta maahan koko maailman katseitten seuraamana, — kun nykyajan ihmeitten ihme, radioputki kaukana saloseuduillakin uskollisesti toisti sadantuhannen juhlavieraan huumaavan äänensorinan ja kilpakentälle marssivien urheilijain tahdikkaan marssin kuuntelemaan kokoontuneelle kylänväelle, lennätti sama radio mahdollisimman lyhyesti ja ohimennen, ikäänkuin häiriötä anteeksi pyytäen, parikymmentä sanaa toisestakin taistelusta ja sen tulesta, joka nyt kuolemaa kylväen leimahteli eräästä ikivanhasta linnasta Espanjan ylävuoriston sydämessä — — —

Ne sanat kuultiin ja unohdettiin, monenkaan aavistamatta, että ne kertoivat *historiaa*, ikivanhaa ja aina kuitenkin uutta kahden uskon ja elämänkatsomuksen yhteentörmäyksestä siinä valon ja pimeyden valtakamppailussa, joka ei milloinkaan tule sammumaan ihmissuvusta.

Ne voitiin unohtaa päiviksi ja viikoiksi olympialaishumussa, mutta ne palasivat jälleen, yhtä lyhyinä ja koruttomina, ja viikko viikolta painavampina. Viikko viikolta ne saivat yhä enemmän elämää. Ne alkoivat sädehtiä, leimuta ja salamoida — ja tulikirjaimin piirrettiin taivaalle nimi, joka valollaan himmensi olympialaismaineen, himmensi kaiken senkin sankaruuden, mikä viime suursodan verestä ja raudasta oli kunniaan noussut — — —

Alkazarin linna ei ollut ensimmäistä kertaa säälimättömän taistelun kohde. Sen tunsi jo Rooman keisarien aika ja se oli ollut länsigoottien vallan lukkona. Se oli nähnyt maurien herruuden ja kristittyjen hädän. Graniittivuorelle, joka kuin uhmaten kolmeen suuntaan työntää kallioseinänsä syvällä solisevaan Tajon virtaan, oli noussut rintavarustuksia ja jälleen hajonnut. Roomalainen linna oli kohonnut sen huipulle ja jälleen sortunut. Se oli nähnyt ympärillään kirkkojen muuttuvan moskeijoiksi ja kuullut *muessinin* kutsuvan minareetin huipulta uskovaisia ylistämään Allahin nimeä. Se oli kokenut keskiajan pimeyden jälleen vapautetussa Espanjassa, inkvisition julmuudet ja uskonvainojen historiaa, vallan ja kunnian tavoittelua, jotka ahneesti ja uhreja kysymättä olivat kavunneet sen kupeita ja jälleen syöksyneet verissä päin alas. Ikuista oli siinä vain alkuaikojen harmaa, kylmä graniitti — ja intohimojen kuohu sen paljaan laen ympärillä.

Tuosta kaikesta oli tosin jo vuosisatoja, sillä maailma oli käynyt vanhaksi ja heikoksi. Se ei enää jaksanut uhmata, riehua ja uhrautua. Tajon vuoren viimeinen valtias, tuo suunnaton kivinen linna satoine saleineen ja mahtavine torneineen

joka ilmansuuntaan ei enää kaivannut heittokoneita, pikipatoja, tykkejä ja tuliluikkuja. Sen suuressa pääsalissa, jonka laki miltei huimaavana kohosi parinkymmenen metrin korkeuteen, olivat nuo aseet huolellisessa järjestyksessä seinillä ja jalustoillaan, nimilapulla ja museonumerollaan varustettuna. Ja toisissa saleissa ojentui pulpettien pitkä rivi opettajakateederin eteen. Makuusaleista kuului ennen iltahuutoa poikasten melu ja ääntensorina, joka päivystävän upseerin askelten lähestyessä vaimeni. Kadettipolvi toisensa jälkeen oli saanut siellä kasvatuksensa eversti Moscardon viisaassa ja hyväntahtoisessa johdossa. Oli kuin itse vuorikin jo olisi muuttunut lapseksi, jolta hurjinkaan mielikuvitus ei enää jaksanut odottaa jylinää ja salamoita, haavoittuneiden valitusta ja kuolevien korahtelua. Uskosta ei enää taisteltu ja intohimot sekä valtapyyteet kätkettiin taitavasti puoluejuoniin ja uhrittomaan parlamentaariseen kilpailuun. Uteliaat huvimatkailijat, jotka päivällä oppaan johdolla olivat ihailleet linnan ihmeellistä asekokoelmaa ja sen torneista mittailleet katseellaan huimaa syvyyttä allaan, vain ehkä vielä unissaan olivat kuulevinaan sodan melskettä ja maurien villit taisteluhuudot — — —

Näin oli ollut jo vuosikymmeniä ja niin olisi jatkunut vielä tänäänkin ilman erästä historiallista puhelinkeskustelua eräänä heinäkuun iltana eversti Moscardon työhuoneessa. Levollisena kuten tavallisesti hän nosti kuulotorven korvalleen. Madridista puhui sotaministeri — — —

— Kenraali Franco on noussut kapinaan. Laillisen hallituksen nimissä ja sen puolustukseksi käsken Teitä viipymättä luovuttamaan kaikki aseet ja ampumatarpeet kansalle!

Vain hetkeksi hätkähti ja tyrmistyi vanha rehtori. Sekunti kului ja toinenkin, ja jälleen kuului sotaministerin ääni, mutta nyt malttamattomana.

Mutta silloin oli Moscardo selvillä asiasta. Espanjalainen upseeri vastasi ministerille.

— Menkää helvettiin. Minä kannatan Francoa ja liityn häneen!

— Vai niin, silloin me lähetämme pommikoneita ja prikaatin Madridista ja hajoitamme koko linnan maan tasalle!

Mutta Moscardo ei enää kuunnellutkaan. Jo hetkeä myöhemmin kiirehtivät lähetit kaupunkiin ja maaseudulle, kautta korttelien, joissa roskajoukko jo hävitti ja ryösti ja yksityiset laukaukset pamahtelivat. Seuraavaan aamuun mennessä saapuivat siviilikaartin upseerit vaimoineen ja lapsineen, sillä kaikki ymmärsivät alkavan taistelun armottomuuden. Kautta jo punaisena riehuvan helvetin hakkasi itsensä läpi asetehtaan upseeristo ja miehistö sekä satunnainen tykistöteknillinen kurssi, joka kuin armonlahjana toi taidon käsikranaattien valmistukseen. Sähkö- ja vesijohdot katkesivat ja ympäröivien talojen katoille ilmestyi tarkampujia ja konekiväärejä, — mutta linnan uumenissa oli vesisäiliöissä puolitoista miljoonaa litraa vettä ja muonavarastossa viljaa. Ja tallissa seisoi satakunta hevosta ja muulia — — —

Linnaan oli kokoontunut 1 100 miestä, 520 naista ja 52 lasta, ja jokainen sielu oli valmis taisteluun viimeiseen saakka. Tajon vuori peittyi savuun ja liekkeihin, kun jo seuraavana päivänä hallituksen tykit avasivat kitansa sitä vastaan vain neljänkymmenen metrin etäisyydeltä lähimpien talojen turvin. Öisin oli valtava rakennus lukemattomien valonheittäjien kirkkaasti valaisema, vuorokaudesta toiseen tuli yhä kiihtyi. Kellarien puolipimeässä, hevosenrasvasta valmistettujen kynttiläin tuikkeessa tunsivat naiset sydämensä pysähtyvän muurien huojuessa. Ja muurilaastin rapisevassa sateessa leikkasi hammaslääkäri ilman nukutusainetta käsiä ja jalkoja, ja eräässä toisessa osastossa piteni päivittäin hiljaisten, kylmenneitten miesten ja poikasten rivi —

— kellarien puolipimeässä, —

Eräänä päivänä soi puhelin jälleen eversti Moscardon työhuoneessa. Seinään ammutun suuren aukon hiekkasäkkibarrikaadin takaa nousi sotilas ja vastasi. Ehkä se oli linnan itäsiiven vartio —

Mutta karhealla äänellä ilmoittautuikin sennor Munez, Toledon punaisen miliisin päällikkö, vaatien saada puhutella everstiä. Hänet haettiin paikalle.

— Herra eversti! Puhun Madridin hallituksen nimissä. Antautukaa. Vastarinta on turhaa. Annan Teille kymmenen minuuttia aikaa. Vierelläni seisoo poikanne, meidän vankimme. Ellette antaudu, ammumme poikanne.

Tauko.

Everstin sydäntä kylmää, sillä hän tuntee pedon tuolla ulkona.

— Te ette näy meitä uskovan, eversti Moscardo? Mutta Tehän toki tunnette poikanne äänen — puhukaa itse hänen kanssaan. Hei — Moscardo — tulkaa — puhukaa isänne kanssa — noh, mars mars'.

Ja nyt kuuluu kuin kaukaa ja sittenkin vain parinkymmenen metrin päästä — — —

— Isä?? — — —

Eversti katselee miehiä, jotka verisin sitein ja ruudin mustaamin kasvoin seisovat hänen ympärillään, — hän näkee nuo kuusisataa naista ja lasta alhaalla kellariholveissa ja tarttuu torveen lujalla otteella:

— Pedro — noista kymmenestä minuutista on yhdeksän kulunut, mutta se yksi riittää *Viva Espanan* huutamiseen, Pedro —

Hetkin hiljaisuus —

— Kyllä, isä, — — — hyvästi, isä! *Viva Espana!*

— — —

Lentokoneiden surinaa ja ulvovia pommeja, raskaita ammuksia, miinoja ja käsikranaatteja, palavaa bensiiniä ilmasta ja suihkuista lähitalojen katoilta. Pikriininkeltaisten räjähdyspilvien keskellä sortuvia muureja, tukahduttavan kitkerää savua, pimeyttä. Suunnaton sora- ja rauniokasa, jonka jokaisesta metristä taistellaan ilman pelastuksen toivoa. Ja sitten kalliosta, kellarien alta, porakoneiden jauhamista yöt ja päivät, päivät ja yöt, metri metriltä eteenpäin kovassa kalliossa. Kymmenen tonnia dynamiittia — ja sitten kohtalonraskas hiljaisuus — — —

Puolustajat ovat väistyneet linnanraunioiden vastakkaiseen kolkkaan, kun taivaita hipova ja lähitalot hajoittava räjähdyspilvi kohoaa kalliosta, jonka perustukset vavahtelevat. Punaisten pirujen äkkiryynnäkkö yli valtavien kuoppien, käsikranaatein ja pikakiväärein, mutta vieläkin lyö heitä vastaan armoton tuli. Hyökkääjät heitetään takaisin ja Madridissa raivoaa punainen sotaministeri — — —

— Ettekö te nahjukset saa niitä lopetetuksi?

Kylmät, asialliset numerot puhuvat: 3 300 15.5 sm kranaattia, 3 000 10 sm ja 3 500 7.5 sm. Kaksituhatta heittomiinaa, kolmekymmentä lentopommitusta, parituhatta käsikranaattia ja kahdeksan suurhyökkäystä, bensiiniä ja juoksevaa tulta———

Imelä, kaamea kalmanhaju täyttää kellarit ja käytävät ja jokainen näkee vääjäämättömän kohtalonsa edessään. Vielä käy muuan petturi, joka itsekin on saanut kasvatuksensa Alkazarin koulussa, — tässä koulussa, joka nyt näin loistavasti uudistaa urhoollisista urhoollisimpien upseerien perinteet,

antautumista tarjoamassa, mutta hänelle ei eversti Moscardolla ole sanaakaan sanottavana. Käy piispa, joka antaa Herran Ehtoollisen tälle jo kuolemaan vihkiytyneelle joukolle — ja sen ohella yrittää houkutella naiset ja lapset poistumaan.

H ä n e i y m m ä r r ä, m i s t ä o n k y s y m y s — — —

Ei ole enää naisia, miehiä ja lapsia, — on vain kaksi maailmaa, ja on E s p a n j a, joka ihmeelliseen voitonuskoon syttyneenä katselee tuon sankarijoukon taistelua! On vain isänmaan pelastus tai perikato, eikä m i t ä ä n m u u t a — — —

Mutta eräänä yönä, kun konekiväärien pauke on huumaavimmillaan ja rauniokasa suitsuaa tulta kuin tuomiopäivänä, hyökkää ahtaista kujista kautta kaupungin punaisen miliisin selkään joukko, jonka voima on vastustamaton. Se auraa itselleen tietä halki kuoleman pistimin ja käsikranaatein. *Viva Espana* kantautuu jo toivonsa heittäneiden korviin, ja hetkeä myöhemmin seisoo kenraali Franco lähimmän esikuntansa kanssa raunioiden keskellä, itkien liikutuksesta ja syleillen Moscardoa, Uuden Espanjan sankaria. Eloonjääneitten joukko polvistuu soraan, vaipuen rukoukseen ja kiitokseen Jumalalle, joka oli sallinut oikean asian voittaa ja jumalattomien ponnistusten joutua häpeään — — —

Mutta Alkazar, kansallisen Espanjan suuri symboli ja valosoihtu tuleville polville, ei tule enää hahmoaan muuttamaan. Rauniokasana se on halki vuosisatojen maailmalle todistava, että missä usko ja isänmaanrakkaus vielä elävät, siellä ei pimeys milloinkaan pääse hallitsemaan.

Arne Somersalo.

JOULULAHJAMME Suomen EMÄNNILLE:

uusi hieno **säilörasia**, jossa on irrallinen sisäkansi kahvin laimenemisen estämiseksi. Olemme ottaneet sen käytäntöön erittäin hienon ja juhlakahviksi sopivin, vaikkei silti liian kalliin

KUTSU-

kahvimme N:o 7 pakkauksena.

Ostakaa siis pyhiksi hyvää kahvia ja varatkaa samalla itsellenne todella hyvä kahvin säilytysrasia — ja kerätkää niitä enemmänkin keittiönne hyllylle! Saatte meiltä ilmaiseksi sarjan hopeapaperille painettuja nimikeliuskoja jauhoja, suurimoita ym. varten.

Jouluksi tulee tuoreena kauppaan myös huokeampi joulusekoituksemme koreassa pussissaan, yhtä hyvänä kuin viime vuonnakin.

Suomalainen suurpaahtamo

Kahvi O/y
HELSINKI

JUHANA VILHELM SNELLMANIN SUURUUS

Juhana Vilhelm Snellman on 1800-luvun miehistä se, joka on mahtavimmin ja pysyvimmin vaikuttanut Suomen kansan kohtaloihin.

Minkä vuoksi?

Snellman oli lahjakas mies — kieltämättä. Mutta silti hän ei ollut luonnonlahjoiltaan rikkain aikalaisistaan. Eipä edes hänen lähimmästä piiristään — nuoruudenystävien joukosta — puuttunut niitä, jotka siinä suhteessa olivat kiistattomasti edellä. Ylivoimainen oli häneen verraten ennenkaikkea Juhana Jaakko Nervander. Mutta mitä tietävät jälkipolvet tästä nerokkaasta miehestä? Hänen kuvansa on haalistunut, niinkuin kymmenien muiden tuon ajan lahjakkaiden miesten. Heidän nimensä ja työnsä ovat hautautuneet vuosikymmenien vyöryn alle. Heidän merkityksensä rajoittui omaan aikaansa. He elivät vain itseään varten.

Mutta Snellmanista tuli Suomen suuri kansallinen herättäjä.

Eikä Snellman kuitenkaan ollut saanut veren perintönä hehkuvaa rakkautta suomalaiseen kansaan ja sen hyljeksittyyn kieleen. Hän kirjoitti kerran, kypsyneenä miehenä, Fredrik Cygnaeukselle: »Minä olen tehnyt pääni itse.» Se oli totta, myöskin kansallisessa suhteessa. Kuvaavaa on, että Aadolf Iivar Arwidssonin kohtalon piirtämä tähdenlento kansallisen pimeytemme taivaalle ei vielä sytyttänyt häntä suomalaisuuden asialle. Se oli hänen ylioppilasaikaisissa ajatuksissaan »tuntematon maa». Vasta toista vuosikymmentä Arwidsson'in karkoituksen jälkeen Snellman ryhtyi hänen työnsä jatkajaksi.

Usein myöhemminkin on suomalaisuusmiesten intoa pyritty jäähdyttämään väheksymisellä: Älkää luulko, että te olette suomalaisuuden asian keksineet. Se on tietenkin totta, mutta mitä se merkitsee? Ei Snellmankaan sitä »keksinyt». Hän sai sen ajasta — tuosta ajasta, jolloin ajatukset »kansa», »kansallisuus» ja »kansalliskieli» Euroopassa yleensä elivät suurta ylösnousemustaan. »Suomi on Suomen kansalliskieli, ruotsi Ruotsin», julisti Snellman siksi, että hän näki tässä kansallisessa ylösnousemuksessa Suomen ainoan pelastuksen ruotsalaisuuden ja venäläisyyden hyökyjen ristiaallokossa. Paitsi filosoofisen ajattelun tietä, hän sai suomalaisuuden tulen siltä nuorisolta, jonka johtaja hän oli ja jota hän tahtoi kohottaa parhain sen keskuudessa itävin aattein. Snellman kirjoitti Juhana Jaakko Tengströmille: »Uskoin, että tämä aihe oli ainoa, joka mahdollisesti saattoi vaikuttaa pysyväin tulosten aikaansaamiseksi.»

Missä on sitten Snellmanin suuruus?

Se on siinä sitkeydessä ja peräänantamattomuudessa, jolla hän piti kiinni suuresta kansallisesta herätysohjelmastaan. Sittenkuin hän oli tiensä valinnut, ei mikään voima saanut häntä siltä poikkeamaan. Hän pysyi uskollisena suurelle ajatukselleen kuolemaansa asti.

Hän lausui kerran pohjalaisille ylioppilaille: »Kun minä olin 20-vuotias, en tiennyt mitään. Kun oli 30-vuotias, en ollut mitään. Ja nyt, kun olen 40-vuotias, ei minulla ole mitään.» Asiaan ei vaikuta se, että katkeruus väritti nämä hänen sanansa, ne kuvaavat hyvin hänen taistelutaivaltaan. Hän kantoi jäykkäniskaisesti ja ylpeästi kaiken sen pilkan, häväistyksen ja sorron, jolla maan määräävät piirit kostivat sen, että hän tahtoi luoda uudestaan kansansa.

Snellman sai nähdä monien nuorempien suomalaisuusmiesten luopuvan taistelusta ja hylkäävän aatteensa. Heistä tuli vallassa olevan suunnan nöyriä palvelijoita ja aseenkantajia. Palkaksi siitä heidän ei tarvinnut turhaan odottaa ulkonaista menestystä. He kohosivat nopeasti virkauralla ja keräsivät omaisuuksia. Mutta samalla he menivät tyyten hukkaan kansaltaan ja sen tulevaisuudelta. Snellman ei myynyt »esikoisoikeuttaan hernerokkaan». Kun hänen aikansa vihdoin koitti, merkitsi se myös suomalaisuuden huomenkoittoa.

* * *

Me olemme ottaneet elämäntehtäväksemme etsiä rikkirevitylle kansallemme tietä kaikkien suomalaisten onnelliseen, eheään ja voimakkaaseen isänmaahan.

Sen suurempaa ja parempaa esikuvaa meillä ei voi olla kuin Snellman.

Hän oli valtava kansallinen tietäjä, joka viittoo tietä ohi tämänkin päivän. Mutta vieläkin nykytärkeämpää on hänen elämänsä esikuvallisuus. Se oli ylvään tinkimätöntä häneen kohdistetun halveksumisen ja sorron aikoina. Sille oli leimaa-antavaa uskollisuus suurta asiaa kohtaan kaikissa kiusauksissa. Hän ei etsinyt omaa kunniaansa, vaan kansansa pelastusta. Siksi hänen tiensä oli taistelijan tie. Ja siksi se lopulta johti voittoon.

Meidän ajatuksemme yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden välttämättömyydestä ja eheytyvästä, yhtyvästä kansasta on varmasti oikea. Mutta oikeinkaan ajatus ei voi toteutua kansakunnan elämässä, ellei ole niitä, jotka taistellen vievät sen voittoon.

Meidän joukossamme on niitä, joiden aika kerran koittaa. Meidät punnitaan kerran sen perusteella, merkitseekö heidän esiinmurtautumisensa samalla suuren ajatuksemme huomenkoittoa.

Olkaamme — niinkuin Snellman — uskolliset kuolemaan asti. Se on suurta. Ja se on voiton ehto.

Vilho Helanen.

Talonpoikaismarssi
Reino Hirviseppä

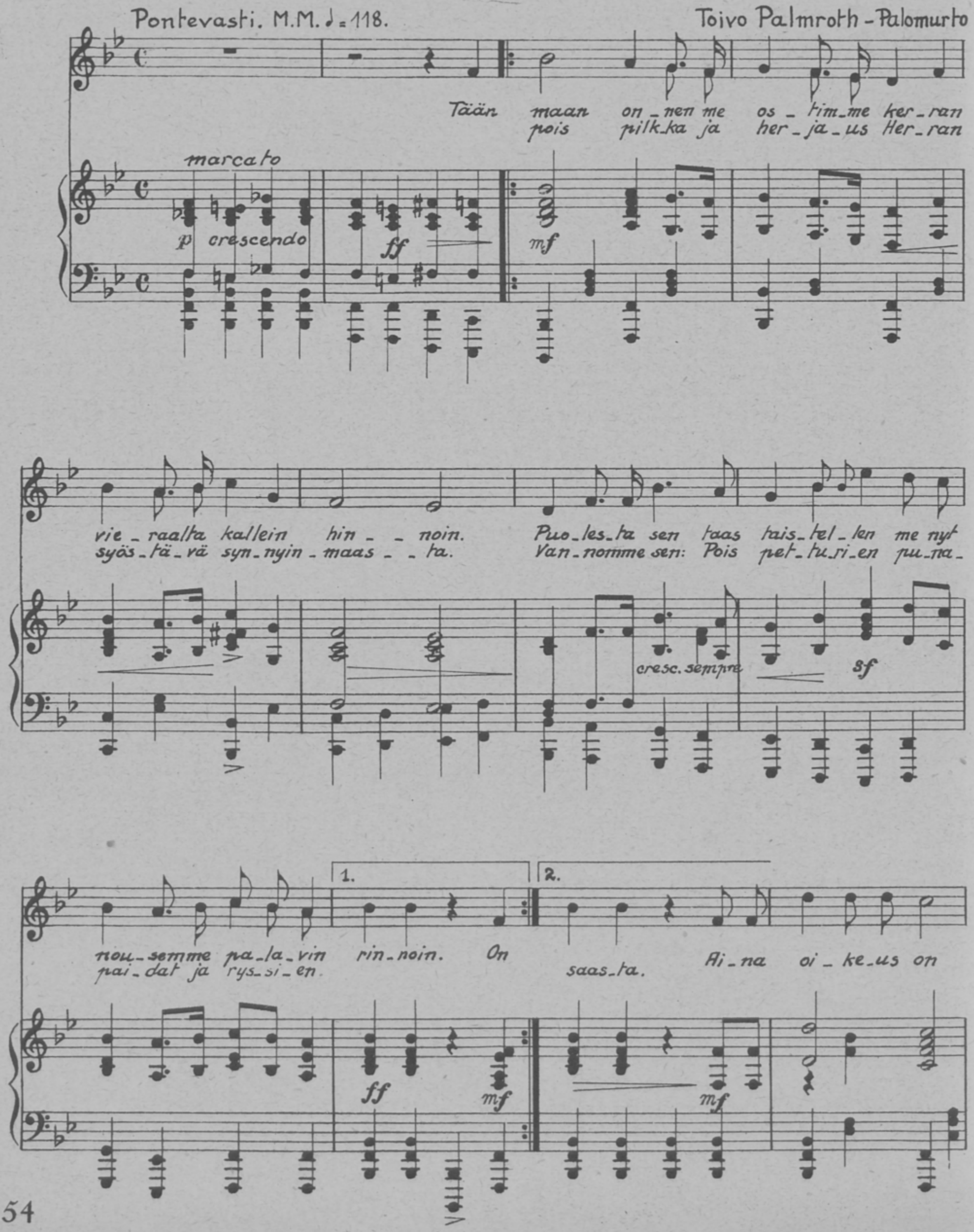

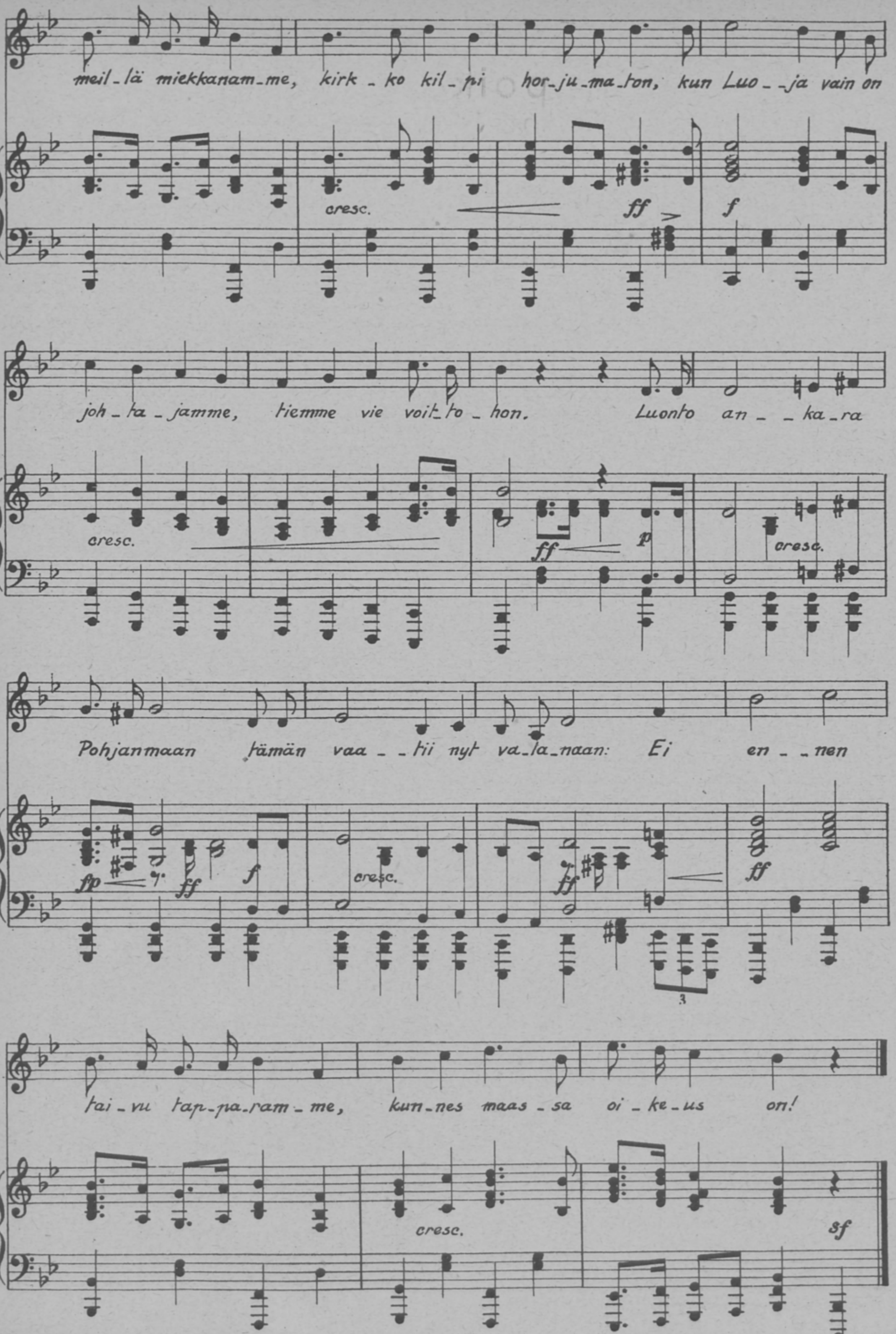
meil_lä miekkanam_me, kirk_ko kil_pi hor_ju_ma_ton, kun Luo_ _ja vain on
joh_ta_jamme, tiemme vie voit_to_hon. Luonto an_ _ka_ra
Pohjanmaan tämän vaa_ _tii nyt va_la_naan: Ei en_ _nen
tai_vu tap_pa_ram_me, kun_nes maas_sa oi_ke_us on!

Paikallisjohtaja Lauri Jalkanen ja hänen puolisonsa Ilmi Jalkanen.

VIIPURIN "

»Kaikkien pittää ottaa kahvia ja pullaa, maksaa suap se joka tahtoo ja jaksaa. No vaimoväk, käykeepä käsiks, meillä miehill' on kiire töihin.»

IKL:n Po Viipuri I:n »Karhunpesässä» on kiirettä ja vilskettä. »Sumppitäti» Miettinen on kiehauttanut kahvin kuumaksi ja leikkiä laskien tunkeilee nyt »sinimustalaisten» taaja joukko kahvipöydän ympärillä. Paikallisjohtajan kehoitusta seurataan kursailematta, sillä jokainen tietää, että turpeassa pannussa riittää kahvia kaikille. Rahattomuus ei ole esteenä kenellekään, sillä varattomat saavat kahvinsa ilmaiseksi ja »rikkaat» heittävät rahastuslautaselle pari markkaa heidänkin puolestaan kenenkään kehoittamatta tai vaatimatta, vain tavaksi tulleen ja maksajalle itselleen tyydytystä tuovan yhteishengen ja »pesän» menestyksen vuoksi.

Kiirekin tuntuu kahvinjuojilla olevan. Henkiseksi ravinnoksi on juuri saatu kuulla innoittava puhe, on laulettu yhdessä ja nyt odottavat naisia neulat, langat ja käsityöt, miehiä höyläpenkit, sorvit, alasimet, ahjot ja valuumuotit. Aika alkaa olla jo vähissä ja jokainen tahtoisi saada käsistään irti mahdollisimman paljon. Ovathan myyjäiset kohta ovella.

»Kuulehan Lasse, aloittaa allekirjoittanut kolmatta kuppia odotellessaan ja seistessään »karhunpesän diktaattorin», paikallisjohtaja Lauri Jalkasen vierellä. Kerrohan nyt minulle oikein juurta jaksaen tämän 'pesäsi' synty ja sen vaiheet.»

»Mitä sie niistä? Tiiäthän sie itsekkii miten täällä ollaan ja eletään.»

»Niinpä niin, mutta kun minä olen saanut Helsingin herroilta käskyn kertoa »IKL:n Joulussa» koko Suomen kansalle, mikä se kuuluisa 'karhunpesä' on, miten se syntyi ja mitä siellä tehdään. Ja aina sitä tällaisessa työssä saattaa olla puolia, josta minulla ei ole hajuakaan. Niin että anna nyt tulla ja kakistelematta. Yhteinen etu on asetettava karhunpesäetujen ja itsekkäitten vaatimattomuussyitten yläpuolelle. Siis . . . ?»

Ja kertoihan se Lasse, Po:n uuttera ja aina liikkeessä oleva johtaja. Hänen tarinointintinsa ja omien kokemusteni perusteella yritän seuraavassa kuvailla, miten työtupa-ajatus ja sen kautta 'Karhunpesä' syntyi Viipurissa.

Heti IKL:n perustamisen jälkeen ja sitten kun tämä »kollilaisuus» oli saanut vankan jalansijan Viipurin kaupungissa kokoontuivat Po I:n naiset keskustelemaan, miten he voisivat parhaiten tehdä työtä kansanliikkeen ajatusten hyväksi. Oli aivan luonnollista, että naisten huomio kääntyi sosiaaliseen toimintaan, köyhän kansanosan auttamiseen, ja niinpä siirryttiinkin heti sanoista tekoihin ja siunatuksi aluksi perustettiin kapaloseura. Naiset hankkivat muutamia lapsenvuoteita, jotka luovutettiin varattomille äideille, ja jokaviikkoisissa »istunnoissa» lensi pikku lintu liinahäntä nokkelien sormien kiidättämänä läpi pehmoisen kankaan, jotta uusille kansalaisille saataisiin heti syntymisen jälkeen lämpöistä vaatetta hennon varren ympärille. Aina Pohjois-Karjalan rajaseuduille asti lähettivät Po:n naiset kapalopakettejaan.

Mutta eivät yksin neulat »lennelleet» näissä tilaisuuksissa. Jos jollakin oli sydän tavallista täydempi, nousi hän puhumaan; luettiin sanomalehdistä kiintoisimmat kirjoitukset ja raikas laulu kaikui aina välillä ilmoille. Po:n miehet olivat kuulleet, että näissä naisten tilaisuuksissa ei ainoastaan neulota, vaan että uuden maailmankatsomuksen kultajyväsiä kylvetään ahkerasti läsnäolijoiden sydämiin. Ja niin »hiipi» mies toisensa jälkeen kokoontumishuoneen ovensuuhun, astuipa joku jo peremmällekin, rohkeni sanoa sanan silloin toisen tällöin. Lopulta oli Po:n aktiivinen miesjoukkokin kokonaisuudessaan läsnä näissä »naisten työilloissa». Ja ohjelma oli kerta kerralta aina parempi ja monipuolisempi.

Mutta eivät tuntuneet »ukot» oikein viihtyvän seurassa, vaikka ohjelma olikin hyvä ja tunnelma usein korkealla. Hävetti istua kädet ristissä ja katsella vaimoväen uurastusta. Kunnes vihdoin joku joukosta keksi oivallisen aatteen. Miestenkin oli tuotava »käsityö» mukaansa!

No mitäs tuosta. Iskettiin viisaat päät yhteen ja päätettiin aluksi ryhtyä valmistamaan leikkikaluja niille lapsukaisille, jotka olivat jo päässeet sinimustista kapaloista. Ja niinpä kehräsivät lehtisahat jo seuraavassa kokoontumistilaisuudessa, liimapannu kiehui keittiön liedellä ja vasarat naputtelivat naulojen kantoihin.

Ajan pitkään muodostui miesten työskentely yksityisasunnoissa kuitenkin hankalaksi, jopa mahdottomaksi. Heidän »käsityöaineensa» ja työnsä eivät olleet noin vain kuljetettavissa paikasta toiseen ja arasteltiin myös sitä »siivoa», mikä työn johdosta syntyi. Mutta juuri kun tilanne alkoi näyttää »ylikriitilliseltä» tuli

Kapaloseura.

„KARHUNPESÄ"

Miehet ahkeroivat.

pelastuskin. Po:n innokas jäsen ja jokaisessa työillassa mukana oleva R. Zimmermann luovutti talonsa ullakolta kaksi huonetta työhuoneiksi.

Eläköön! Nyt alkoi uudessa, omassa työtuvassa, joka heti ristittiin 'Karhunpesäksi', vilske ja vilinä. Naiset ompelivat toisessa huoneessa, miehet nikkaroivat toisessa. Eivät tyytyneet naiset enään yksin kapaloihin. Käsitöitä jos jonkinlaisia syntyi, niinestä tehtiin kaikenkaltaisia käytännöllisiä esineitä ja aitonaisellisella »viekkaudella» keksittiin yhä uusia työmuotoja. Miehet valloittivat, puuseppäverstaaksi muodostetun huoneen lisäksi, vielä talon saunakamarin, josta tehtiin paja. Viipurin romukaupat tyhjenivät työkaluista, joista korjaamalla saatiin erinomaisia aseita, ja tarveaineista, joista syntyi mitä ihmeellisimpiä esineitä. Sillä aikaa kun puusepät nikkaroivat kokoon leikkikaluja, taloudessa tarvittavia erilaisia esineitä, faneeritöitä yms., sillä aikaa kuului pajasta kalke ja kalina. Suristen pyöri tomunimurin moottorista valmistettu rautasorvi, kenttäahjo sylki kidastaan kipunoita ja alasimella muokattiin hehkuva rauta tarpeelliseen muotoon. Tehtiin jalkalamppuja, lampetteja, kynttilänjalkoja, paperiveitsiä, lukematon määrä erilaisia rautaesineitä. Ja itse saunassa valettiin kipsistä säästökarhuja, jotka maalausosastolla saivat mustan värin peitteekseen.

Niin jatkui työskentely vuoden päivät, kunnes tilanpuutteen vuoksi oltiin pakotettuja siirtymään uuteen »pesään», E. Halosen talon kellarikerrokseen Saunalahdentie 5:ssä. Täällä saatiin käytettäväksi kokonaista neljä huonetta. Ja samassa paikassa toimii »Karhunpesä» vieläkin. Huoneet on omin voimin maalattu ja siistitty, onpa tässä syksynä valmistettu uusi uunikin entisen paikalle, jotta saataisiin tilaa lisää. Uutterasti käyvät Po:n jäsenet työilloissa. Ja mikäpä on käydessä, sillä ohjelma on aina hyvä, kahvikupponen aina tarjolla vieraallekin, »pesän» henki lämmittävä ja yhdistävä, työ käy kuin leikiten ja uutta »artikkelia» syntyy myyjäisiä varten.

Sillä syksyisin ja keväisin järjestää alue suuret myyjäiset, joissa valtavin osa tehdyistä esineistä muutetaan rahaksi. Eikä yksin Po I:n myyntipöytä silloin ole »koreana». Melkein jokaisella paikallisosastolla Viipurissa on oma työtupansa, jossa on saman tapainen

Tässä tehdään lampetteja.

vilinä kuin »Karhunpesässäkin». Olen ottanut kuvaillakseni Po I:n työtupaa, silti muita unohtamatta siksi, että itse aate on kotoisin tästä paikallisosastosta ja että »pesätoiminta» siellä on vilkkainta. Myyjäisissä kilpailevat eri paikallisosastojen myyntipöydät siitä, kuka heistä komein olisi.

Kysyttäneen ehkä, mihin sitten käytetään näin saadut rahat? Menevätkö ne yksin poliittiseen valistustyöhön ja IKL:n toiminnan rahoittamiseen? Ei suinkaan. Näin ei ole laita, vaikka osa tuloista tietenkin käytetään kansanliikkeen tarkoitusperien vaatimaan toimintaan. Huomattava osa rahoista menee edelleenkin, niin kuin karhunpesäajatuksen syntymäaikoinakin, varattomien kansalaisten avustamiseen. Sadoissa voidaan laskea ne köyhät perheet, jotka esimerkiksi jouluksi saavat lahjapaketin Viipurin paikallisosastoilta. Yksin Po I, josta tässä on ollut puhe, on parina jouluaattona toimittanut n. 75 pakettia oman kaupunginosansa varattomille. Näissä lahjapaketeissa on aina leipää, voita, ryyniä, sianlihaa, juustoa, makeisia, tupakkaa, kynttilöitä yms., jonka avulla voidaan köyhän perheen joulusta tehdä juhla. Eivätkä paketit joudu yksin varattomien järjestön jäsenten koteihin, vaan jaetaan niitä »karvaan katsomatta» kaikille puutteen alaisille ilman että saaja olisi velvollinen edes näennäisesti olemaan muuta kuin mitä on. Samalla kutsutaan heidät perheineen yhteiseen joulujuhlaan ja liikuttavaa on ollut havaita, miten monet kutsun saaneet tulevat paikalle tuntejakin aikaisemmin ja miten onnellisia he ovat siitä, että heitä on puutteensa keskellä muistettu. Myös lapsille ovat paikallisosastot järjestäneet joulujuhlan kuusineen ja namuspaketteineen. Sitä iloa, mikä silloin lapsukaisten keskuudessa vallitsee, on vaikea sanoin kuvata.

Tähän tapaan työskentelee Po Viipuri I:n Karhunpesä, kaikkien Viipurin Po:jen työtuvat. Yhteisin voimin, yhteishengen tukemana saadaan vähästä paljon aikaan. Vanha Turkin sodan veteraani »pappa» Rosenqvist liikkuu ikävuosistaan huolimatta ketteränä nuorten joukossa, puuseppäpuolen mestari Linnankoski jakelee neuvojaan rauhalliseen tapaansa, lieden ääressä puuhailee »sumppitäti» Miettinen, naisten töitä johtaa neiti Engelvuori ja »pesän» isäntä itse, paikallisjohtaja Lasse Jalkanen kulkee osastolta toiselle tarttuen työhön käsiksi milloin tuolla, milloin täällä. »Karhunpesässä» vietetty ilta ei ole hukkaan mennyt.

Ilmari Urho.

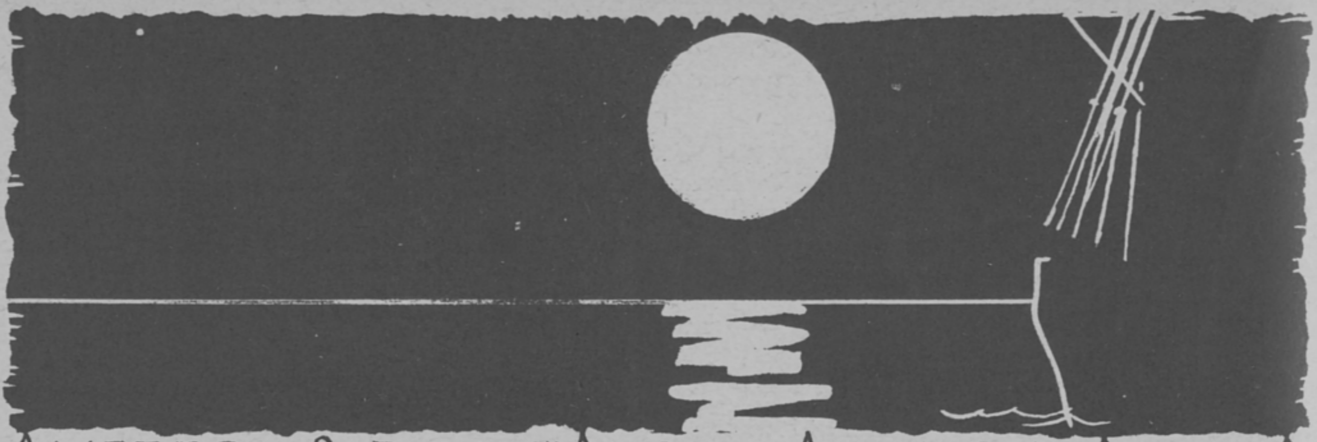

ANTEERUS PIRJETANPOIKA JA KEULAKUVA

KIRJ. LEMPI JÄÄSKELAINEN

Anteerus Pirjetanpoika näki unta.

Makasi lämpimässä pirtissä lavitsalla — hiillos ei ollut vielä kokonaan siitynyt — tuuli kolisutteli puisia ikkunaluukkuja ja riekutti aitan katolla hiljakseen kiertelevää tuulikukkoa.

Ja Anteerus Pirjetanpoika näki unta.

Oli olevinaan merellä — laivassa. Ja oli sellainen hopeainen kuutamo, ja leveät mainingit loiskivat väsyneesti laivanlaitoja vasten — loiskeenkin saattoi selvästi kuulla.. Ja edessä päin — tuolla, missä kuu paistoi, oli selvää vettä, ei mitään muuta kuin selvää vettä. Niin — että oli siinä kerrakseen keinumista laivallakin. Kuu oli sitäpaitsi ikäänkuin tarkoituksella piirrältänyt pitkän valkoisen juovan lähelle näköpiirin mustaa reunaa...

Ja se laiva, missä Anteerus Pirjetanpoika seisoi ja katseli merta, oli uljas fregatti, tukevaa tekoa ja keulassa oikein siipikypäräinen naisenpää. Ja tämä siipikypäräinen naisenpää, senkin voi Anteerus Pirjetanpoika siinä lavitsalla maatessaan nähdä — katseli ylpeänä ja itsetietoisena yli maininkien syttyviä tähtiä kohti, tai ehkä se tarkasteli sekin taivaanrantaa. Niin, sieltä piti tuleman — sieltä jostakin näköpiirin takaa maata, heleähiekkaisia rantoja — suuria kaupunkeja, joiden tornit piirtyivät taivasta vastaan. Kai se naisen kuva keulassa tarkasteli niitä...

Sitten se äkkiä aukaisi puisen suunsa ja sanoi — tai oli sanovinaan merkillisen kehoittavalla äänellä, näinikään:

»Tuolla ne nyt ovat ne rannat ja kaupungit — Anteerus. Tuolla ne ovat...»

Ja sitten kuu siirtyi varovaisesti siihen suuntaan ja piirsi pitkän, valkoisen viirun ihan näköpiirin eteen.

Ja silloin Anteerus Pirjetanpoika heräsi.

Heräsi, kapsahti istumaan pimeässä pirtissä, kuuli äitinsä Sepän Pirjetta-muorin kuorsaavan leveässä, vanhassa katossängyssä, jonka kukalliset vuodeverhot oli vedetty hiukan syrjään. Ja sitten Anteerus rupesi miettimään.

Mitä se olevinansa tuo kaikki, kun se aina uudestaan ja uudestaan näytettiin hänelle unessa? Ja nyt jo monena yönä peräkkäin?

Nytkin siinä valvoessaan Anteerus muistaa tarkalleen keulakuvan naisenpään jokaisen piirteen, muistaa senkin, että toinen siipi kypärässä on katkennut, ja tukan musta väri haalistunut kevät- ja syysahavassa.

Ja hänelle tulee ikäänkuin ikävä tuota unta — tuota keulakuvaa, uljasta fregattia — kuutamoa ja kaukana häämöttäviä kaupunkeja kirkkoineen ja linnoineen. Niin ikävä, ettei ymmärtänyt, mitä olisi oikein tehnyt tälle ikävälleen.

Jos äitimuori tuossa saisi tietää, että Anteerus, joka kävi sepän opissa Henrikki Harakkasilmällä — Siikaniemen rinteessä, — että Anteerus ikävöi laivaa, merta — ja niitä kaukomaita, jotka ovat siellä jossakin meren takana, niin äiti olisi alkanut ensin siunailla — sitten riidellä ja pärpättää ja lopulta pillahtanut itkuun. Sillä tällä Pirjetalla ei ollut enää muita ketään kuin tämä poikansa Anteerus, jonka isästä hän ei suostunut kenellekään liioin kertomaan — siitä ensimmäisestä miehestään, joka oli tullut jostakin, oli vienyt Pirjetan vihkituoliin ja viipynyt vähän aikaa ja lähtenyt. Seppämestari, jonka Pirjetta oli sitten, saatuaan eräältä kuljeskelevaiselta hansakestiltä tiedon Anteeruksen isän kuolemasta, ottanut toiseksi miehekseen, oli kai siitä jotakin tietänyt— vai eikö ollut. Joka tapauksessa, arvossapidetty Siikaniemen seppämestari, tämän Henrikki Harakkasilmän edeltäjä, oli ottanut vielä sorean nuoren leski-ihmisen, Pirjetan, koroittanut emännäkseen ja alkanut kasvattaa poikasta Anteerusta, jota äitinsä nimellä oli totuttu kutsumaan Pirjetanpojaksi, vaikka olihan sillä oikea isäkin ollut. Kasvatti — kunnes kuoli, sillä seppämestari oli jo iäkäs, ja niinpä Pirjetta taas jäi poikansa kera

kahden. Vuosi senjälkeen hän oli sitten vienyt Anteeruksen sepänoppiin Henrikki Harakkasilmälle, jotta pojasta aikaa myöten tulisi vaikkapa seppämestari, jos onni oli oikeallaan.

Niinpä Anteerus istuskelee nyt siinä lavitsalla, painaa päänsä käsiinsä ja miettii. Miettii sitä, mistä asti tuo uni oli alkanut hänelle esiintyä ja pääsee selvyyteen, että toiskeyristä lähtien — eli ummelleen puolitoista vuotta sitten. Tuo keyri oli muullakin tavalla Anteerukselle merkityksellinen, sillä silloin hän oli päässyt sepänoppiin Henrikki Harakkasilmälle. Oli saanut eteensä nokisen nahkaesiliinan ja käteensä raskaan moukarin. Ja kilkuteltuaan pajassa ensimmäisen arkipäivän keyristä päästyä — niin jo sinä yönä oli purjehtinut unessa kuutamoisella merellä, nähnyt keulakuvan ja kaukana häämöittävät kaupungit...

Tästä unesta hän oli saanut ikäänkuin kummallisen painon mieleensä, niin ettei aina saattanut olla oikein iloinen. Ja toisaalta. Iloitsemisen syytä olisi kyllä ollut. Oppipoikavuodet kestettyään, lakaistuaan aikansa pajan lattiaa, puhallettuaan palkeisiin ja pideltyään hevosen jalkoja oikeiden seppien kengittäessä, niin sai opetella jo takomaan ja mikä parhainta, pääsi iloiseksi kisällimieheksi, joka sunnuntaisin pukeutui verkahousuihin ja verkatakkiin, jossa on vaskiset napit... Ja mikäpä silloin oli ollessa. Koreasta kisällimiehestä pitivät kaikki kaupungin sievät neitsykäiset — mestarienkin tyttäret. Ja jos oikein otti onnistuakseen, niin saattoihan hän joskus — sitten vuosien kuluttua ja mestarityön tehtyään, päästä itsekin seppämestariksi, niinkuin isäpuoli oli ollut — seppämestariksi, jota mainittaisiin kunnioituksella seppämestari Anteerukseksi.

Mutta miten oli.

Sepän oppipoika Anteerus Pirjetanpoika lakaistessaan pajan lattiaa ja pidellessään kengitettävien hevosten jalkoja olikin alkanut haaveilla merestä, hiljaisesta, kuutamoisesta merestä ja laivalla seilaamisesta ja alkanut kärsiä alituisesta vasaran kilkutuksesta, melusta ja rähinästä.

Siinä valvoessaan ja miettiessään tätä kaikkea Anteerus nyt yht'äkkiä tulee ajatelleeksi, että ehkäpä hänen tekeekin mielensä merille. — Ja kun tämä ajatus selkenee hänelle, hänestä tuntuu, ikäänkuin jokin painava taakka putoaisi pois hänen hartioiltaan. Niin, siinähän se oli. Merillehän hänen mielensä teki. Ei hänestä olekaan sepän oppipojaksi, ei ole kisälliksi eipä seppämestariksikaan. Ei, ei tulisi hänestä sepänkisällisiä eikä seppämestaria. — Ajatella, miltä tuntuisi seisoa hiljaa keinuvassa fregatissa, nojata partaaseen ja katsella äänettömälle kuutamoiselle merelle.

Samalla hänelle tulee eräs ajatus. Hän tulee ihan hikiseksi ilosta ja innostuksesta keksiessään sen. Ja kun samassa Pirjetta-muori liikahtaa vuoteessaan, Anteerus käy kiireesti pitkälleen lavitsalle, ettei äiti alkaisi kysellä, miksi hän siinä istui keskellä yötä...

Niinpä seuraavana ja kaikkina seuraavina iltoina Anteerus pistäytyi puuvajaan — pajasta päästyään, pani oven salpaan sisäpuolelta, otti nuttunsa taskusta sepänemännältä kärttämänsä talikynttilän, etsi tulukset, iski tulta ja alkoi kynttilän valossa veistellä.

Pirjetta, joka väänsi tuvassa värttinäänsä — Pirjetta oli paras kehrääjä koko kaupungissa — tuumiskeli, jotta jouti poika puuhailemaan puuvajassa, jos halusi, eipähän kuluttanut aikaansa toreilla ja kujasilla kaikessa turhuudessa ja synninteossa.

Niin kului aika. Elettiin syyskuukaudet ja päästiin joulunalusviikkoon.

Eräänä iltapuhteena — taisi olla Tuomaanpäivä, Pirjetta oli viemässä lehmälleen apetta ja tuli siitä tuvan nurkalle selvitessään kurkistaneeksi puuvajan ikkunaluukusta sisään.

Se, mitä hän siellä näki, naulitsi hänet ihan siihen paikkaan. Sen verran toki älysi, että tuli panneeksi hunnunkulmaa suuhunsa hampaiden väliin, ettei kiljahtanut ääneen.

Poika istui vajassa pölkyllä — viherteli ja käänteli käsissään laivan keulakuvaa, siipikypäräistä naisenpäätä. Näytti siltä, että poika oli veistänyt sen.

Tämä kruunu
3-haaraisena
Smk. 260:—.

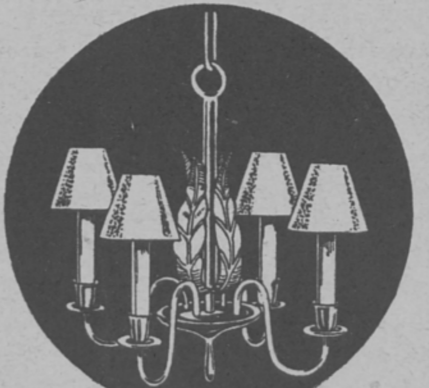

Lukulamppu
Smk. 100:—.

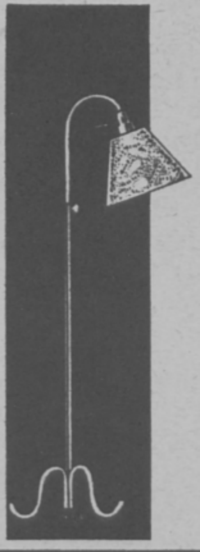

Yli 800
erilaista kattokruunua
y.m. valaisinta

Uudessa suurmyymälässämme on nyt valtava määrä mitä erilaisimpia valaistuskalusteita, käsittäen kaikki mahdolliset koti- ja ulkomaiset malliuutuudet.
Tällainen suurvalikoima kiinnostaa Teitä varmaankin valitessanne itsellenne sopivaa valaistuskalustetta.

Pohjoismainen Sähkö Oy.
Helsinki — Vuorikatu 14.

Kun Pirjetta seisottuaan aikansa pienen ikkuna-aukon kohdalla ja tuijoteltuaan tuota ihmettä, lähti tuvalleen, tuntui hänestä, että kaikki voimat olivat poissa hänen jäsenistään. Sillä tuon samanlaisen keulakuvan, siipikypäräisen naisenpään Pirjetta oli nähnyt kerran — nuoruudessaan — tuollaisen, jossa toinen kypäränsiivistä oli katkennut. Sellainen keulakuva oli ollut siinä fregatissa kuusitoista vuotta sitten, fregatissa, joka eräänä tuulisena kevätpäivänä oli laskenut Viipurinlahteen. Sillä fregatilla oli tullut Anteeruksen isä — ja sillä oli lähtenyt seuraavan vuoden syksynä ja jättänyt Pirjetan, vihityn aviovaimonsa ja syntymättömän poikansa. Syyskesällä lähti — keyrinä syntyi Anteerus. Ja tätä samanlaista keulakuvaa veisteli nyt poika puuvajassa, oli veistellyt pitkin syksyä.

Sinä yönä ei Pirjetan tuvassa nukuttu — vaan pojan tultua pirttiin ja ilta-aterian syötyä, otti äiti värttinänsä ja villavasunsa, sytytti toisen päreen ja alkoi haastella. Ja sitten piti Anteeruksenkin puhua, kertoa kaikesta — tuosta keulakuvasta, unestaan ja ikävästään.

Kun poika oli lopettanut, painuvat päättävät viirut Pirjetan suupieliin. Sitten hän sanoo:

»Niin oikein. Ei sinusta pidä sepänkisälliä tulemankaan. Ei sepänkisälliä — eikä seppämestaria. Merelle sinun on meneminen. Sillä sinä olet, näen minä — isäsi poika. Ja mitä tulee tuohon keulakuvaan, niin samanlainen oli isäsi fregatissa ja sitä ajattelin monesti sinun syntymisesi aikoina. Sillä sinä olet laivurin poika, Anteerus — sellaisen laivurin, joka purjehti kaukaisia meriä... Merta sekin rakasti — ja niitä kaukaisia maita suurine kaupunkeineen — ja meri sen sitten vei... Mutta niin komeata fregattia, saat uskoa, ei ole ollut monella. — Niin että sepänkisälliä ei sinusta sitten pidä tuleman.»

Ja siinä kehrätessään Pirjetta kertoi Anteerukselle hänen isästään, siitä nuoresta laivurista. Kertoi keväästä ja kesästä, mutta s e n syksyn jätti kertomatta, sillä se oli ollut kyynelistä raskas. Ja sen tahtoi Pirjetta pitää itsellään.

»Niin että tämän joulun vietämme yhdessä. Ja kun sitten kuluu kevätpuoli ja jäät lähtevä — saat sinäkin mennä sinne, mihin mielesi tekee... Mutta palannethan sentään jouluksi kotiin...»

— —

Niin se oli sitten tämän Anteerus Pirjetanpojan laita, että heti jäiden lähdettyä pääsi merelle lyypekkiläisen laivurin kera ja sai nähdä hopeaisen kuutamon ja nuo ihmeelliset kaupungit monine kirkkoineen ja torneineen...

Viime vaaleissa oli
IKL:n äänimäärä
lähes 100.000.

Tämän kansalaisryhmän valtalehti on

AJAN SUUNTA.

Ilmestyy kaikkina arkipäivinä.

Tilaushinnat: 1/1 vsk. 135:—
1/2 » 75:—
1/4 » 40:—
1 kk. 15:—

Leikkaa irti ja lähetä Ajan Suunnan konttoriin, os. Helsinki, Yrjönkatu 13.

Tilaan täten sanomalehti Ajan Suunnan 1/1 vsk., 1/2 vsk., 1/4 vsk., 1 kk:ksi (tarpeeton ylipyyhittävä) lähetettäväksi osoitteella:

(Nimi) ....

(Selvä postiosoite) ....

....

Oheisena maksu Smk. ....

YHTYNEET LEHDET Oy.
KUOPIO

KAINUUN SUUNTA
KESKI-SUOMEN SUUNTA
MIKKELI
POHJOIS-KARJALA
SAVONLINNA
SAVON SUUNTA

KAKSI JOULUA

Konttoristi Yli-Heinon perheessä vietetään joulua — pula-ajan joulua. Koko perhe, isä, äiti, kaksi tytärtä, joista toinen on kuudentoista, toinen neljäntoista vuoden ikäinen, ja kaksitoistavuotias poika, on kokoontunut perheen ainoaan huoneeseen aattoa viettämään. Mieliala on hillitty ja surumielinen, vaikka pöydällä onkin pieni joulukuusi, jossa muutama kynttilä lepattaa. Kaikki istuvat omissa mietteissään. Kukaan ei uskalla suutaan avata peläten, että silloin sanoisi jotakin, joka toista haavoittaisi — jouluaattonakin. Poika kumminkin katkaisee vaitiolon:

— Äiti! Kuule! Lauri saa joululahjaksi sukset, oikein sellaiset kivat mäkisukset ja hiihtokengät ja puvun ja —

— No niin, no niin, rauhoittelee äiti. Lauri on kai hyvin iloinen lahjasta.

— Elli saa sellaisen kauniin, lampaannahkaisen turkin ja samanväriset, harmaat päällyskengät.

— Miten ne nyt jo tietävät, mitä lahjoja saavat, koettaa äiti sekoittaa.

— Tottahan sen tietää, kun itse on ollut valitsemassa.

— Aino saa myöskin turkin, hän saa sellaisen ruskean, varsannahkaisen, mutta Ainohan onkin jo suuri tyttö Ellin rinnalla.

— Voi miksi emme mekin saa jouluna, mitä me toivoisimme. Tämän huokauksen lausuu poika, perheen nuorin.

— Lapset, lapset! Älkää häiritkö isää. Isä tahtoo ainakin jouluaattona olla rauhassa.

— Mutta viime jouluna me vielä saimme lahjoja, inttää poika.

— No niin. Saittehan te silloin ja ehkä tulevana jouluna taas. Mutta nyt teidän täytyy tyytyä, vaikka ette saakaan mitään.

Isä, perheen pää istui raukeana aivan kuin ei olisi kuullut lasten puhetta, vaikka jokainen sana oli hänestä kuin neulan pistos. Eiväthän lapset luonnollisesti mitään pahaa tarkoittaneet, mutta aran asian koskettaminenkin oli jo tuskallista. Isä syytti nyt taasen itseään — kuinka monennen kerran — sitä hän ei itsekään olisi voinut sanoa, sillä itsesyytökset olivat hänelle jo jokapäiväistä ja pysyvää. Hän, yksin hänhän, oli syypää perheen köyhyyteen ja puutteeseen.

Tämän perheen tarina oli samanlainen kuin tuhansien muittenkin, tuhannet hiljaiset työntekijät ja tunnolliset säästäjät viettivät nyt samanlaista joulua. Ja niiden, jotka mahdollisesti olisivat voineet sen estää, oli helppoa kohauttaa vain olkapäitään ja sanoa: Eihän sille mitään voi. Nyt on pulakausi.

Konttoristi Yli-Heino oli koko elämänsä ollut vain hiljainen työntekijä, mikään liikemies ei hän ollut, vaikka toimikin sillä alalla, mutta hän oli aina ollut työssään luotettava ja tunnollinen ja hän oli jo säästänytkin perhettään varten suhteellisesti suuren summan. Mutta muutamia vuosia sitten hän sijoitti säästönsä. Hän osti kolmen huoneen ja keittiön asunto-osakkeen. Ja sitten tuli pulakausi. Asunto-osakeyhtiö tarvitsi rahaa. Juoksevat lainat oli saatava pysyviksi, mutta seisovaa lainaa ei saatu, elleivät osakkeitten omistajat menneet takaukseen. Niin. Ja loppuhan oli sitten selvä. Koko talo joutui kumminkin myytäväksi, asunto-osakkeet tulivat aivan arvottomiksi, ja nyt otetaan kolmasosa palkasta takauksen johdosta. — Yli-Heino jatkoi mietteitään:

— Työtoverini sanovat minua tyhmäksi haihattelijaksi, uneksijaksi, joka tyhmyyteni tähden menetin omaisuuteni. He ovat kai oikeassa. Todellinen liikemies ei ehkä olisi menettänyt mitään, hän olisi osannut aikanaan vetäytyä syrjään. Mutta minun täytyi koettaa loppuun saakka. Minä en saattanut vetäytyä syrjään, sillä uskoin, että voimme pelastaa ei ainoastaan minun, vaan toistenkin säästäjien omaisuuden. Mutta siinähän juuri on se minun tyhmä haihatteluni. Ja nyt saavat lapseni kärsiä.

Tässä katkesivat hänen mietelmänsä, sillä äiti kutsui perheen jouluillalliselle:

— Mennään nyt, isä ja lapset, syömään. Siellä on lipeäkalaa ja puuroa.

— Voi, äiti! Eikö meillä ole edes kinkkua?

Perheen nuorin esitti taas tämänkin kysymyksen, mutta omituista kyllä se ei nyt isään koskenut. Hän heräsi vain mietteistään, hänen silmänsä suuntautuivat etäisyyteen ja hän sanoi melkein innostuneena:

— Kuulkaa, lapset. Ennenkuin mennään syömään, tahdon teille kertoa eräästä joulusta yli seitsemänkymmentä vuotta sitten. Kertomukseni on lyhyt, niin että lipeäkalamme ei ehdi sillä aikaa jäähtyä.

Silloin, yli seitsemänkymmentä vuotta sitten eli tuolla kaukana maaseudulla, kaukana rautatiestä ja liikekeskuksista pienessä mökissä perhe, johon kuului isä, äiti ja kolme tytärtä, niistä vanhin kahdentoistavuotias, siis aivan niin vanha kuin sinä pojusemme nyt olet, toinen oli kuusivuotias ja nuorin vasta kahden vuoden ikäinen. Isä oli kyläsuutari, mutta hän oli samalla kätevä melkein missä ammatissa tahansa. Milloin ei oikeata seppää ollut saatavissa, kykeni hän pajaankin, milloin jokin tuuli- tai vesimylly joutui epäkuntoon, silloin haettiin suutarimme niitäkin korjaamaan. Mutta eräässä suhteessa hän oli muita tyhmempi. Hän ei koskaan osannut vaatia työstään kunnollista palkkaa. Ja niinpä kylässä tulikin tavaksi maksaa hänelle palkka kuin almuna, puolikas leipää, puurojauhot ja joskus kuparikolikko sellaisestakin työstä, jota muut eivät osanneet suorittaa.

Mutta suutari oli tyytyväinen, kun joka päivä sentään saatiin syödä. Kenkärajojen, naskalien ja pikilankojen keskellä hän vieläpä unelmoi. Hänellä oli sellainen hullu usko, että elämä joskus palkitsee uhrautuvan työn. Hän uskoi, että elämä lapsille tulee sitten

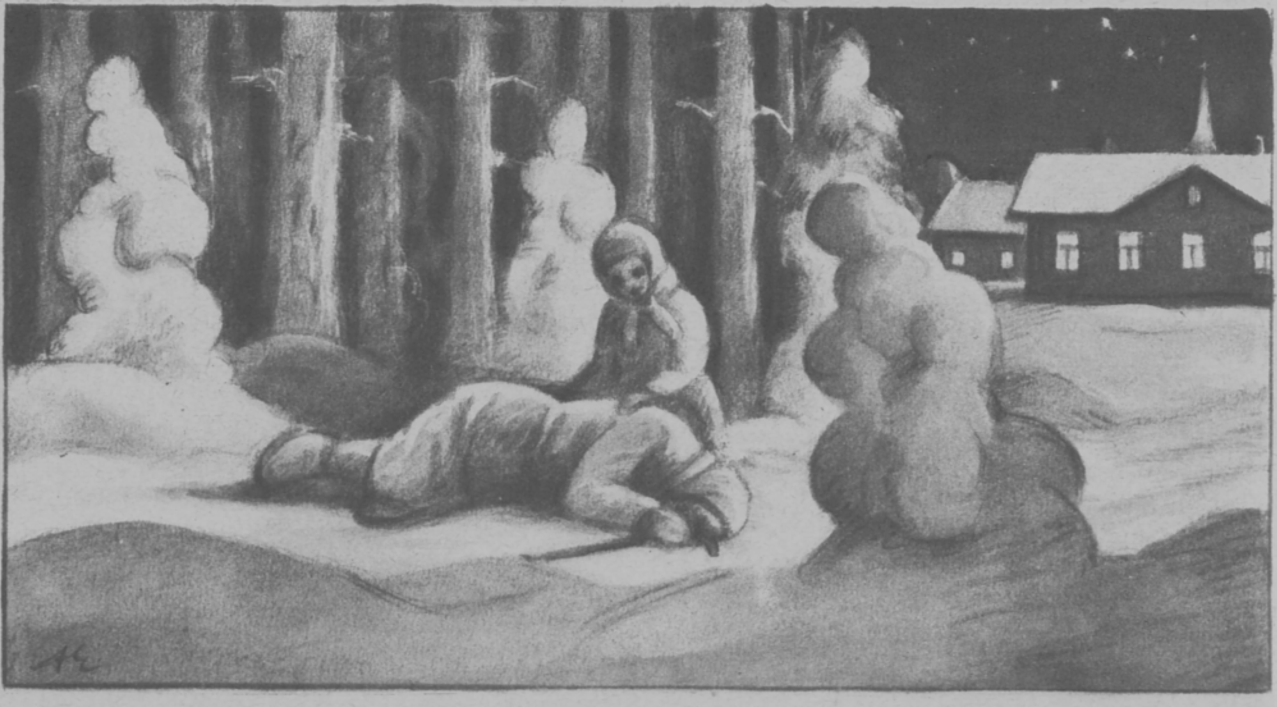

helpommaksi, kunhan hän on vain jaksanut melkein ilmaiseksi muita hyödyttää.

Kenties elämä olisi ollutkin vähään tyytyvälle perheelle rauhallinen, mutta sitten tulivat nälkävuodet. Leipää ja jauhoja ei enää annettu palkaksi, sillä ne olivat nyt vain rikkaitten käytettävissä. Mökkiin tuli nälkä. Vähän ennen joulua kuoli suutari — nälkään. Mutta hänen viimeinen toivonsa oli: — Voi, että teille, lapset, elämä olisi helpompaa!

Mutta isän kuoltua oli turvaton perhe yhä turvattomampi. Mökki oli kylmä, leipää ei ollut. Silloin sai äiti nuorimmat lapset muutamiksi päiviksi naapurimökkiin hoidettaviksi ja lähti vanhimman tyttärensä kanssa mieroa kiertämään. He kulkivat talosta taloon, mutta missään ei ollut ruokaa heitä varten. Halla oli vienyt viljan. Ja se vähä, mitä oli saatu, se tarvittiin joka talossa omaa väkeä varten.

Jouluaattona toivoivat mierolaiset kumminkin pääsevänsä kaupungin vaivaistaloon, vaikka sinne olikin vielä matkaa kymmeniä kilometrejä, ja pakkanen tahtoi puuduttaa nälän heikontamat jäsenet. Aattoiltana he ehtivät kumminkin maantielle vaivaistalon kohdalle. Satakunta metriä oli enää matkaa jäljellä, mutta silloin loppuivat äidin voimat. Siihen lumihangelle hän kaatui eikä enää noussut. Mutta hänkin ehti kuiskata:

— Voi, että elämä olisi teille, lapset, helpompaa! Koeta sinä auttaa niitä nuorempia.

— Niin. Tällainen oli kertomukseni.

Perheessä vallitsi aivan ihmeellinen hiljaisuus. Vanhin tyttäristä katkaisi sen:

— Isä! Miten sitten elämässä kävi? Jäivätkö ne tyttäret elämään ja pysyivätkö he aina yhtä köyhinä?

— He jäivät elämään. Heille oli elämä pehmeämpi kuin heidän isälleen ja äidilleen. He kuolivat vasta vanhoina ihmisinä ja sangen varakkaina. Minä en tiedä, mutta minusta tuntuu siltä, että heidän isänsä usko tasoitti heidän tietään. Minäkin uskon, että epäitsekäs, uhrautuva työ saa aina palkkansa, vaikka se palkka saattaa tulla vasta meidän lapsillemme. Ja minä toivon, että teidänkään ei sitten myöhemmin tarvitsisi tuntea tällaista masentunutta mielialaa jouluaattona.

— Mutta isä! Kuka se suutari oli? Vai onko sellaista ollutkaan?

— Kyllä, pojuseni. Kyllä se suutari on elänyt. Ja ehkäpä on hyvä, että saatte sen tietää. Hän oli minun äitini isä. Ja minun äitini äiti kuoli siellä vaivaistalon luona tielle.

— Silloinhan se tyttö, joka oli hänen mukanaan, oli meidän mummumme!?

— Niin oli.

Perheen nuorin vetäytyi hiljakseen äitinsä viereen seisomaan, pani aivan vaistomaisesti molemmat käsivartensa äidin ympärille ja painautui hänen olkaansa vasten. Molemmat tyttäret pyyhkivät silmiään ja vanhempi sanoi tyhjää nieleskellen ja katkonaisesti: — Isä! Minä olen varma, että se sinun vaarisi usko riittää siunaukseksi meillekin asti. Meille on elämä helppoa, paljon helpompaa kuin heille. Meillähän on onnellinen ja rauhallinen joulu, kun meillä on ruokaa ja me olemme kaikki terveitä —

— Ja kun tässä minun sylissäni on äiti ja tuossa hyvä isä. Minä en tarvitse mäkisuksia enkä minä välitä ollenkaan joulukinkusta.

KULLERVON NOUSU.

Nyystölän nuijamiespatsaan paljastusjuhlaan 13. IX. 1936.

KIRJ. HEIKKI ASUNTA.

I.
IKEEN ALAISET.

Ugrien asuinmaan
oli peittänyt tuskan paine;
antura ruoskijain
oli tallannut laihot sen.
Haaleni haudassaan
sukupolvien suurten maine;
osaton orja vain
oli uupunut ihminen.

Turtumus toivoton
oli kaatanut kansan karskin;
raskaana kalvoi ies
sydänjuuria suru söi.
Kohtalo Kullervon
oli kourissa rautamarskin;
kuoleman kylvömies
lujin ohjaksin isännöi.

Syytönten itku soi, —
tyly kajahti nauru vastaan;
huovien haarniskaan
vihan vasama purrut ei.
Vaieten vaikeroi
emo, tuonelle toivoin lastaan;
kirous huulillaan
sadon aittaansa taatto vei.

Yhäti tummui yö,
yhä harmaana koitti huomen. —
Salassa kuiskittiin:
jo on jalkeilla Pohjanmaa . . .
— Kohta jo hetki lyö!
Sana helähti halki Suomen:
— armotta aseisiin!
Käsi sortajan katkaiskaa!

Ylitse nietosten
sana sinkosi pohjan puolla:
— Harteilta paino pois!
tahi taitumme pystyin päin.
Kahleissa koirien
osa saamattomain on kuolla;
uljaampi lähtö ois
hirressä riistäjäin!

Kajahti käsky niin. —
Koko maa oli jalkeillansa;
intoa tulvillaan
oli valkea joulukuu. —
Huovien tutkaimiin
oli hukkuva nuijakansa . . .
Vuotteli saalistaan
verenkarvainen hirsipuu.

II.

KULLERVON NOUSU.

Soi tanner, vaarat raikaa! Haudastaan
jo koston töihin lähtenyt on Lalli.
Pois hurttalauma maasta! Harteillaan
ei suomalainen orjan iestä salli.

Se kansa, joka köysiin kahlittiin,
se, jolta pirstaleiksi lyötiin pyhin,
se tarttunut on itse ohjaksiin,
se tietää, mistä tie on suorin, lyhin.

Jo hartioilta irronnut on ies;
päin hurttain luolaa johtaa suora latu.
On loppu tullut, tietää nuijamies,
jos isku jokainen ei maaliin satu.

Ja lailla lumivyöryn valtavan
miesjoukko ryntää vaaraa väistämättä.
Ei kaihda katse silmää kuoleman,
ei peitsimiehen koulittua kättä.

Se ryntää miehen kunto kilpenään,
se tuumaakaan ei tieltä syrjään luovi.
Ja eessä nuijajoukon pystypään
kuin hallan lyömä heinä horjuu huovi.

Mut miss' on poikki polku armeijain,
tie kavaltajan viel' on käydä avoin. —
Löi nuijajoukon kiilusilmä Kain,
se luikerteli leiriin lieron tavoin.

Mies Suomen uskoi kieltä pettäjän
ja kesken leikin kurikkansa laski.
Päin pystyin, aseetonna kaatui hän
kuin kirveen iskennästä kaatuu kaski.

Niin juhli huovi juudas-voittoaan,
niin Suomen kirjaan piirtyi synkkä luku.
Mut Ilkan henki haastoi haudastaan:
Ei kahlehdittu kansa koskaan nuku!

III.

KUMMUT PUHUVAT.

Paljon on täällä peitetty mustaan multaan,
kamaran alle kalleinta päällä maan.
Vartijat, jotka vaalivat pyhää tultaan,
hiljaista untaan nukkuvat haudoissaan.

Heitä on paljon. Lunnaina ajan uuden
kuolivat taatot kaikkensa uhraten.
Kumpujen ääntä — kuisketta hiljaisuuden
palavin mielin kuuntele, ihminen.

Kuuntele, kuinka kätköstä haudan sylin
vuossadat menneet haastavat velvoittain:
— Rakkaus kansaan käskysi olkoon ylin,
maallesi uhraa aarteesi arvokkain.

— Varjele kansas vieraalta käskijältä,
karkoita maastas kalvavan murheen syy.
Kuisketta Juudaan, katsetta Kainin vältä;
anturas alla iäksi murskaa kyy.

— Saastalta vieraan varjele sisimpäsi,
jumalat väärät karkoita täältä pois.
Veljesi puoleen ojenna veljen käsi,
että hän suunnan oikean löytää vois.

Isien ääntä kuuntele alta kummun:
— Sarallas seiso suorana, Suomen mies!
Kohtalos kanna soidessa sotarummun,
vapisematta vaella ristinties.

Kesän parhaalla sieniajalla
ahon laidassa, metsänrajalla,
seasta korsien, sammaleen
löytyi kaupunki ihmeineen.

Kovin hääräili ruohikon pikkuväki,
min puuhat kaikki vain lapset näki.
Se on sadun kaupunki »S i e n i p ä ä».
Siks' aikuisilta se piiloon jää.

Isä ja Pikku-Pekka.

Avarat on Valtatiet.
Ihmeelliset isän kulut.
Niit' ei estä portit, sulut.
Aamu, miksi isän viet?

Pekan polut kapeat
polveilevat pihamaata. —
Käsittää ei äiti saata
miks' on mielet apeat.

Isän alat avarat
ulottuvat suuriin kyliin.
Pekan päätyy äidin syliin
toimet sekä tavarat.

Äidin satu kultainen,
pihamaankin leikki hupaa,
mutta — enin sentään lupaa:
o l l a i s ä n k a l t a i n e n. —

— Voiko Pekan askelin
käydä askelissa isän?
Voiko kaiken tiedonlisän
saada mielin puhtahin?

Tahratonna pikkumies
isän poluillako pysyy? —
Sitä äidin silmät kysyy,
sydän pelkää kukaties.

*

Aamu illan kohtaapi
kaartuessa täyden päivän.
Kera sadun kultahäivän
Pekka isää johtaapi

pieneen leikkilymyilyyn
luona tutun koivuparin.
Häipyy isän huoli arin
Pekan pienen hymyilyyn.

Nämä herrat

hoitavat
tulevaisuuden,

jos heidän isänsä hoitavat nykyisyyden . . .

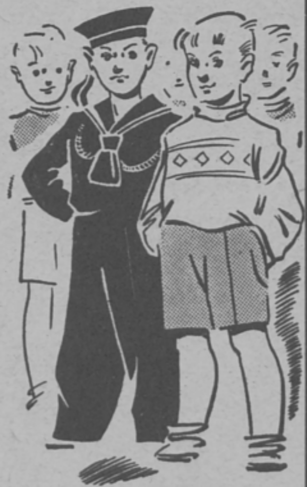

ottamalla perheensä ja kotinsa suojaksi tarkoituksenmukaisen henkivakuutuksen SUOMI-yhtiöstä . . .

Keskinäinen henkivakuutusyhtiö

SUOMI

MAAN SUURIN HENKIVAKUUTUSLAITOS

TAPAAMINEN.

Kirj. *V. M. Haapanen.*

On vastenmielistä tavata henkilö, joka on jollakin lailla läheinen, mutta jonka kehitys on suuntautunut meille vieraille laduille ja joka siitä syystä elää ja vaikuttaa aivan vastakkaisessa ja vihamielisessä leirissä.

Niin on käynyt Kalle Eemelin, parhaimman ystäväni kouluajoilta.

Yhdessä leikimme lapsuusleikit, parivaljakkona vaelsimme tiedonpolun alkupään, tasapäisinä tanhuoita teiskaroimme ja vielä heräävän miehuuden kynnykselläkin olimme eroamattomia ystäviä. Samat olivat meillä sankari-ihanteet, joita palvoimme, samat kunniakäsitteet hallitsivat tekojamme. Aavistelumme elämän suurista salaisuuksista, herkimmätkin murrosiän tunnelmat — kaikki ne olivat meille yhteisiä.

Niinkuin ne ovat olleet lukemattomille naapurusten lapsille siihen asti kunnes käsitteet: e l ä m ä n t e h t ä v ä, y h t e i s k u n t a, p o l i t i i k k a saavat itsekunkin tajunnassa määrätyn muodon ja merkityksen. Siinä ovat ne taikasanat, jotka riittävät erottamaan eroamattomiksi luulotellut ja tekemään ystävyksistä katkeria vihamiehiä. Sillä kohdalla meidänkin tiemme erkanivat. Kalle Eemelistä tuli julkisuuden mies, politiikan tekijä, kiihkoilija, kiihoittaja, kaiken pyhän rienaaja ja häpäisijä, sanallasanoen, erään poliittisen puolueemme kyvykäs toimitsija. Vihasin häntä, entistä ystävääni, joka kaiken kieltäjänä ja rienaajana oli moninverroin voimallisempi tekijä kuin mitä minä olin »pyhän ja oikean puolustajana».

Ja kuitenkaan ei meidän suhteessamme ollut mitään merkillistä. Sehän on nykyajan ihmisten mielestä täysin luonnollinen suhde, ei vain saman kansan, vaan saman perheenkin jäsenille.

*

Kalle Eemeli ehdotti pientä jutteluhetkeä sattumoisin tavattuamme. Istuimme kahvilan rauhallisessa nurkkauksessa lähekkäin, vain pieni pöytä välissämme. Tottumuksesta tapailin jonkinlaista taisteluasennetta, vaikka sisimmässäni olikin voimakas tunne, että tässä nyt kohtasivat samat paljasjalkaiset poikaviikarit, jotka vuosikymmeniä sitten yhdessä leikkivät ja että ne pojat meidän sisimmässämme hymyilivät toisilleen jo ennen kuin me kylmäkiskoiset aikuiset ehdimme suutamme avata kunnon tervehdykseen.

— Tiedän mielipiteesi . . . hän aloitti.

— Mitäpä siitä — yritin tapailla kevyttä tyyliä. — Ei puhuta politiikasta, vai onko se ehkä liikaa vaadittu? Elämäntehtävästään kai jokainen mieluiten ja parhaimmin puhuu.

— Erehdyt. Ei politiikka ole minun elämäntehtäväni.

— Sepä uutinen! Eikö siellä vasemmalla enää tunnusteta puoluetoimitsijankaan työtä poliittiseksi toiminnaksi? Aiotaanko niillekin maksattaa palkat valtion varoista »sivistysmäärärahoina».

— En ole enää puoluetoimitsija.

— Yhä kummempi uutinen! Onko vallankumous »syönyt lapsensa» täällä Suomessakin? Kilpailijasi oli varmaan vielä äkkijyrkempi.

— Ei sinulla ole syytä ivaan. Olen luopunut toimestani vapaaehtoisesti.

— Ja miksi?

— Koska huomasin olleeni väärässä.

Katsoin toverini kasvoja. Ne olivat vakavat, kärsineen miehen kasvot.

— Suo anteeksi ivani.

Puristimme kättä yli pöydän. Kummallakin oli sama riemullinen tunne. Paljasjalkapojat sisimmässämme nauroivat sydämellisesti. Siinä istui minua vastapäätä sama Kalle Eemeli, joka otti navetan vinniltä pääskysenpesästä munia kokeillakseen, huomaako emo mitään ja joka kuittasi jyrkät vastalauseeni kihelmöivällä korvapuustilla, mutta havaittuaan, ettei pääskynen senjälkeen välittänyt koko pesästään, tuli omantunnonvaivoissa minulta anteeksipyytämään ja antoi linkkuveitsensä sovitukseksi korvapuustista . . .

Halusin olla hienotunteinen ja saada keskusteluun sovinnollisemman sävyn. Kysyin, muistiko hän vielä sen tapauksen.

— Kyllä hyvinkin. Se oli ensimmäinen rikoksellinen kokeiluni, ikäänkuin viittaus siihen mitä oli tuleva.

— Älä rupea liian juhlalliseksi. En pysy mukana sellaisessa keskustelussa.

— Kutsuin sinut tänne kertoakseni, mitä mielessäni liikkuu. Tuo pääskysenpesäjuttu kelpaa mainiosti lähtökohdaksi. Myönnät kai silloisella teollani ja myöhemmillä teoillani olevan monia yhtymäkohtia. Jo silloin asettamani päämäärä sai minut unohtamaan luvallisen rajat. Rikoin elämän pyhimpiä lakeja vastaan. Turmelin kodin . . . .

— Seis, seis, hyvä mies! Ei ruveta runoilemaan. Sanotaan sitä vain linnunpesäksi.

Kalle Eemelin kasvot synkkenivät.

— Niin, se oli vain linnunpesä, jonka silloin turmelin. Sinä itkit. Puolustit mielipidettäsi itkulla, ja kun omatunto pakotti minut anteeksipyynnölle, sinä heti ilostuit ja kaikki oli mielestäsi hyvin. Et muistanut lainkaan niitä, joita vääryys itseasiassa koski. Samoin on laitasi vieläkin. Kun minä tunnustan olleeni väärässä, hivelee se suloi-

Rahaylimystön jälkeläinen ja entinen siirtolaisjätkä kertovat muistelmiaan.

Kaksi mielenkiintoista muistelmateosta.

Tavatonta huomiota kautta koko maailman on herättänyt Cornelius Vanderbilt juniorin merkillinen kirja

HYVÄSTI – MILJOONIKOT

joka nyt on kustannuksellamme ilmestynyt myös suomenkielisenä. Suomentanut Edw. Ukkonen, kuvitettu, hinta 35: —. Kirjan tekijä, kuuluisan Vanderbilt-suvun perintöprinssi, paljastaa teoksessaan mielenkiintoisia asioita poliittisen, yhteiskunnallisen ja seuraelämän kulissien takaa, sekä kertoo elämyksistään sanomalehtimiehenä ja kuuluisuuksien haastattelijana. Hän on haastatellut paavia, Mussolinia, Stalinia, ent. keisari Wilhelmiä y. m.

»Kirja on mitä mielenkiintoisinta luettavaa alusta loppuun ja sen tapahtumat on kerrottu rennosti, vauhdikkaasti ja aito amerikkalaisella huumorilla.» (Kirjailija Auer Satakunnan Kansassa.)

Kaikkien niitten, joilla on omaisia ja tuttavia Amerikan siirtolaisten keskuudessa, on syytä lukea kustannuksellamme ilmestynyt kirja

SIIRTOLAISJÄTKIÄ

Kirj. Lauri Arra. 253 sivua. Hinta 35:—.

Teoksessa kerrotaan totuudenmukaisesti ja paikotellen suorastaan järkyttävästi siirtolaisten ankarasta elämäntaistelusta.

»Esitystapa on vilkasta, sujuvaa ja reilua, kieli hoideltua, sisällys jännittävää, niin että lukija, alkuun päästyään, ei kirjaa hevillä kesken heittäne.» (O. A. K. Aamulehdessä.)

SATAKUNNAN KIRJATEOLLISUUS OY.
PORI.

– ja lisäksi mahdollisuudet miljoona-voittoihin.

Ota onnesta kiinni!

Ellet yksinään ylety kurota kumppanin keralla. Ellet yksin voi ostaa **IKL:n arpaa,** muodosta ostoyhtiö, joka voi ostaa arpoja. • Monella arvalla monta mahdollisuutta. Viidellä voittoja viljemmälti. Kaikki voitot valtion palkinto-obligatioita.

Tilaa jo tänään IKL:n arpoja osoitteella:

IKL:n Arpajaistoimisto,
Helsinki, Mikonkatu 15 A.

— — —(Leikkaa irti ja lähetä ylläolevalla osoitteella)— — —

IKLJ.

Täten tilaan postiennakkona lähetettäväksi (kulut maksaa arpajaistoimisto) IKL-arpoja 1 pussin à 5 arpaa Smk. 450:— erikoispalkkioetuisuuksineen ...... kpl. arpoja à 100:— Smk.

..../........36.

....
nimi osoite

sesti itsekästä minääsi, niin suloisesti, että olet valmis kaiken kuittaamaan kevyellä pilalla. — Sinä ja kaltaisesi voitte olla aina oikeassa, mutta oikean puolesta taistelemaan ei teistä ole. Yhtä vähän kuin sinun itkusi pelasti sitä pääskysenpesää tuholta, yhtä vähän sinun ja sinunlaistesi huuto ja valitus meidän pahuudestamme estää tätä kansaa sortumasta. Sinä kärsit silloin korvapuustini vastarintaan nousematta, vaikka tiesit minun olevan väärässä. Montako korvapuustia sinä ja hengenheimolaisesi olette senjälkeen saaneet? — Voisin niitä luetella loputtomiin. Kun me pilkkasimme pyhiä asioita, uhrasimme lapsuutemme uskon vain uudistaaksemme kaiken, kun sama uudistamisvimma sai meidät kääntymään koteja vastaan, katkomaan perhesiteitä, tuhoamaan kotien hengen ja niitten kasvattaman isänmaanrakkauden, mitä teitte te sitä estääksenne? Valititte — rakentelitte teorioita — todistelitte meidät yhteiskunnan vihollisiksi ja tuhoojiksi, mutta ette tehneet mitään. O l i t t e o i k e a s s a ja kuvittelitte pelkän o l e m i s e n riittävän, muistamatta, että on myös v e l v o l l i s u u s t e h d ä o i k e i n. Te sallitte katkeruuden ja vihan kylvön hyvin tietäen, että se oli rikos, ei yksin jumalallisia, vaan maallisiakin lakeja vastaan. Annoitte meille vapaat kädet tehtaissa ja kaikilla työmailla. Annoitte meidän tieten tahtoen turmella työtätekeviltä työnteonnautinnon ja -ilon, ensin matalamielisellä kiihoituksella ja lopuksi raa-alla terrorilla. Jokainen provosoimamme lakko oli isku vasten kasvojanne ja joka-ainoa niitten takia näännytetty perhe, tuhottu koti, on yhtäpaljon Teidän kuin meidänkin omallatunnollamme. Ne syyttävät teitä siitä, että esiinnyitte vain tuomareina, silloin kun teidän olisi pitänyt esiintyä rohkeina taistelijoina ja auttajina, pyritte estämään tekoja pelkillä sanoilla . . . ja jos ikäänkuin ihmeenä on joku meikäläisistä omaksunut teidän käsityskantanne yhteiskunnallisissa asioissa ja hyljännyt entisen leirinsä, silloin on teidän suhtautumisenne heti muuttunut kuin taikaiskusta. Tuomarin asemesta näyttelette silloin ylevämielistä anteeksiantajaa ja Vapahtajaa ikäänkuin meidän ainoa rikkomuksemme olisi ollut teidän mielipiteittenne vastustaminen. Ette muista niitten tuhansien ja taas tuhansien työtätekevien kärsimyksiä ja pettymyksiä, joita toimintamme on heille aiheuttanut. Teidän naiiville itsekkyydellenne se on yhtä toisarvoista kuin jollekin poikaviikarille ajattelemattomasti rikottu linnunpesä . . . Jos joillakin teistä on syvempi käsitys näistä asioista, ei hän kuitenkaan jaksa ajatella loppuun asti. Omavaltaisesti ottamanne tuomarin, armahtajan ja Vapahtajan asema johtaa teidät yhä uudelleen harhaan. Meitä

KAHVIALAN ISKUSANA!

Colombia Tuoreesta ja muheasta Colombian kahvista, nautittuna C o l o m b i a n Leipomon hienonhienojen leivonnaisten keralla, löydätte t ä y d e l l i s e n k a h v i n a u t i n n o n.

Kahvilat ja kahvikaupat — **Leipämyymälät**
Aleksanterinkatu 13 — Keskuskatu 4 — Siltasaarenkatu 12 — Museokatu 15 — Arkadiankatu 8

kääntyneitä te kohtelette Sauluksina, joista on tullut Pauluksia — Paavaleita, ja teette sen kysymättä, onko Korkein Tuomari meidät tuominnut, onko Hän antanut meille anteeksi, armahtanut ja vapahtanut ja onko Hän meille ilmestynyt ja kutsunut meidät aseekseen ja taistelijakseen...

En uskaltanut enää keskeyttää. En osannut puolustautua, en torjua tätä odottamatonta purkausta. Jokainen sana sattui.

Vasta pitkän vaitiolon jälkeen Kalle Eemeli jatkoi:

— Omakohtainen kamppailuni Jumalaani vastaan päättyi vasta muutama kuukausi sitten erään uhrini kuolemaan. Minua ei ole tuominnut maallinen laki, entinen toveripiirini ei ole minua hyljännyt. Omat tekoni ovat minut tuominneet ja painavat niin raskaina omaatuntoani, että sitä painoa ei mikään inhimillinen anteeksianto voi poistaa tai edes keventää. — Tahdoin tämän kertoa vain siksi, että ymmärtäisit taistelun tärkeyden.

Kiitin häntä vilpittömästi ja nöyränä.

*

Vasta myöhemmin sain tietää Kalle Eemelin »tapauksesta» yksityiskohdat.

Hänet oli puolue lähettänyt erään ammattiliiton järjestelijän mukana provosoimaan lakkoa eräälle suurehkolle rakennustyömaalle. Lakko olisi ollut aivan välttämätön sekä puolueelle että naamioituna toimintansa alkaneelle ammattiliitolle. Kommunistinen solu oli tehnyt alkuvalmistelut. Kalle Eemeli yhdessä järjestelijän kanssa pani parastaan puhuessaan suuressa lakkokokouksessa. Varsinkin Kalle Eemelin puhe oli ollut tavallista räikeämpi. Hän oli taitavan maalarin tavoin antanut kuulijoilleen toinen toistaan elävämmän kuvan riistokapitalismista ja orjuutetuista työläislaumoista, kapitalistien ylellisyyshekumasta ja työläiskorttelien kauhistavasta kurjuudesta, hän oli puhunut miljoonista työn ja raadannan runtelemista käsistä, jotka nyrkkiin puristuneina uhkaavat kostolla.

Kuitenkaan ei lakkoa syntynyt.

Sen oli estänyt vanha, jo kuusissakymmenissä oleva, työmies. Samaisen rakennustyömaan yövartija. Tämä kouluakäymätön, yksinkertainen työläinen oli esiintynyt suurenmoisesti. Puhujana hän oli ensikertalainen, mutta hän puhui omilleen, omakseen tuntemastaan asiasta. Hänen tilanteenarviointinsa oli selvä ja todistelunsa vääjäämätön. Koruttomin sanoin hän kuvasi, kuinka työ on kaiken perusta. Työ ei ole ihmiskunnalle kirous, vaan siunaus. Se kyllä aluksi määrättiin kirouk-

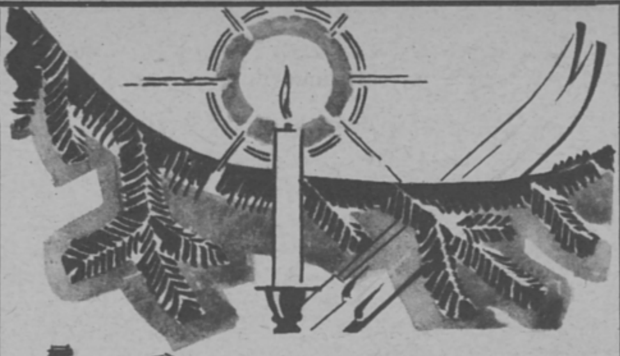

Miesväen lahjat miesväen liikkeestä!

SKOHASTA on helppo valita lahjat niin isille kuin pojille. Siellä on paljon sellaista miesväen tavaraa, joka miellyttää varmasti. Ajatelkaapa vain, että Skohasta saa kaikenlaisia **urheilu-, retkeily-,** ja **ampumavälineitä,** yksinpä näihin tarkoituksiin soveltuvia **vaatetustarvikkeitakin.** Kun Skohassa on kaikkea tätä suuri valikoima ja hinnat sangen sopuisat, niin käsitätte, miksi sieltä ostaen on melkein mahdoton epäonnistua.

»PUKKILAAN» Skohan kautta!

OY SKOHA AB
HELSINKI, Kaivokatu 6.

Ruoka ja juoma suojeltava kaikkina vuoden aikoina.

ELEKTROLUX jäähdytyskaappi

säilyttää ruoan tuoreena ja säästää vaivaa ja rahaa. Valitse joku monista malleistamme. Joku niistä sopii Sinulle.

ELEKTROLUX
Helsinki, Keskusk. 7. Puh. vaihde 20 438

E. HANSSON
Perustettu 1904
ISO-ROBERTINKATU 8
Puhel.: 33 333, 34 411, 33 352
SIIRTOMAATAVARAIN TUKKUKAUPPA

TEMPO
HEIKINK. 6.
JOKAMIEHEN TAVARATALO

»Haluan

IKL:n äänilevyt

JOULULAHJAKSI.

Merkitse vain muistilistaasi.»

Levy I Ensimmäinnn sivu: **'Mustapaitojen marssi'**. Sanat: Heikki Asunnan. Sävel: Väinö Raition. Esittäjät: Mustan Karhun vahvistettu soittoyhtye kapellimestari Eino Raition johdolla sekä joukko laulavia ylioppilaita. Toinen sivu: Sama. Robertssonnin torvisovituksena. Esittää: Suomen Valkoisen Kaartin torvisoittokunta ylikapellimestari Lauri Näreen johdolla.

Levy II Ensimmäinen sivu: **'Me tahdomme'** (Akateemisen Karjalaseuran marssi). Sanat: Reino Hirvisepän. Sävel: Toivo Palmrothin. Esittäjät: Mustan karhun vahvistettu yhtye ja laulavia ylioppilaita. Toinen sivu: **'Talonpoikaismarssi'**, sanat: Reino Hirvisepän. Sävel: Toivo Palmrothin. Esittäjät: Samat kuin edellisessä.

Kummankin levyn hinta Smk. 60:— kpl.

Yksinmyyjä:

I. K. L:n KAUPPA Oy.

Helsinki, — Mikonkatu 15. A. — Puh. sarja 20 306 ja 26 404

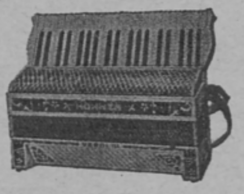

HOHNER

Piano-harmonikkoja

Ilon lähde nuorille ja vanhoille, ääneltään täyteläisiä ja kevyitä soittaa, kaikkien rakastama. Täydellinen soitin koko- ja puoliääninineen sekä bassosäestyksineen duurissa ja mollissa. Hyviä soittimia jo Smk:sta 1.250:— alkaen. Pyytäkää täydellinen esittelylehtisemme, jonka lähetämme maksutta.

R. E. WESTERLUND'in

MUSIIKKIKAUPPA

Helsinki — P. Esplanadink. 37. — Puhelin 31 681

TUTUSTUKAA

! valmisteittemme korkeaan laatuun ●
»TEHO-patentti» puimakone
ilmestyy keväällä täysin uusittuna ●
Viljankuivaajia, perunanviljelys-sahroja, heinänsiemen-kylvökoneita, perunanlajittelijoita y. m. valmistaa

PELTOKALU O.Y. Jokela

PYYTÄKÄÄ HINNASTOJAMME!

seksi, mutta Vapahtajan sovitusuhri on pyyhkinyt pois kaiken synnin ja muuttanut kirouksen siunaukseksi. Ne, jotka pyrkivät muitten työllä elämään ja muita sortamaan, samoinkuin sorretut itsekin, pitävät työtä kirouksena ja molemmat ovat pimeyden ruhtinaan palveluksessa. Ne ovat kyllä näennäisesti keskenään taisteluasenteessa, mutta tosiasiallisesti ne molemmat ovat tuhoavia voimia, joita vastaan jokaisen kristityn on taisteltava. Uhkaavien käsien vastapainoksi hän kuvasi ne kymmenet miljoonat ahkerat kädet, jotka ylläpitävät kaikkia yhteiskuntia. Hän kysyi, eikö ollut järjellisempää pitää sitä joukkoa perustana, kun lähdetään yhteiskunnallisia oloja järjestämään ja epäkohtia poistamaan? Työttömät käsivarret ovat tuhon ennustus, siis niitten lukua ei saa lisätä. Vain työllä korjataan epäkohdat, vain ahkerat kädet pystyvät järjestämään yhteiskunnan asioita, vain ahkerat kädet kykenevät suojaamaan heikkoja, rankaisemaan väärintekijöitä ja riistäjiä.

Tämä vanhus tavattiin seuraavana aamuna rakennustyömaalta kuolleena. Lyhyessä sanomalehtiuutisessa mainittiin valitettava tapaturma. Korkealta rakennustelineeltä oli eräs tukeva lankku pudonnut suoraan yövartijan päähän tappaen hänet silmänräpäyksessä.

Tapaus todettiin virallisestikin tapaturmaksi.

Kalle Eemeli kulki surmansa saaneen työmiehen kodissa useat kerrat senjälkeen. Hän piti kahdenkeskistä neuvoa perheen nuorimman pojan kanssa.

Kuukauden kuluttua tästä tapaturmaisesta kuolemasta samainen poika ampui itsensä.

Hän oli tunnettu kommunisti, kiivaimpia lakon puoltajia ja puuhaajia. Kalle Eemelin silloin lakkokokouksessa lausumat terroriin vivahtavat uhkauslauseet kantoivat hirveän hedelmän. Poika järjesti isälleen satimen, joka surmasi tämän työnteon

Lahden Rautateollisuus Oy.

Lahti. Puh. nimihuuto: »Rautateollisuus».

KONEPAJA, VALIMO, TAKOMO, NIKLAAMO, VAAKATEHDAS JA AUTOKORJAAMO.

SUOMEN PAPERIKOMPPANIA

Helsinki, Kaisaniemenk. 6 A 11
Puhelin 26149

Konttoritarvikkeiden ehdottomasti edullisin ostopaikka.

oikeuden sankarillisen puolustajan. Kalle Eemeli, jota tapaus perinjuurin järkytti, koetti taivuttaa poikaa tunnustamaan syyllisyytensä yhdessä hänen kanssaan, mutta poika valitsi toisen ratkaisun.

Senjälkeen ilmoittautui Kalle Eemeli viranomaisille, mutta tapausta ei voitu todistaa hänen aiheuttamakseen, joten mitään virallisia seuraamuksia ei hänen »tunnustuksensa» aiheuttanut.

*

»Oi sinä kaikkien heikkojen Isä. Auta meitä tajuamaan, että jokainen kansamme lapsi on todella meidän lapsemme, suuren perheemme jäsen. Pyhän lapsen tähden, joka lepäsi Marian sylissä, oman lapsuutemme ilojen ja surujen tähden rukoilemme Sinua varjelemaan meitä tappamasta nuorten elämän raikasta iloa omilla voitonpyyteillämme . . .»

Olen lukenut tämän ja monta muuta uskovaisten rukousta. Olen nauttinut niistä mielikuvista, joita kaunis sanonta on synnyttänyt. Olen ollut aivan kuin lapsi, joka mielellään kuulee aikuisille tarkoitettua satua tietoisena, että siinä on rivien välissä sellaista, jota hän ei täysin tajua, jota voi vain aavistella.

»Pyhän lapsen tähden» sanoo rukoilija. Epäoikeudenmukaisuuden, julman voitonpyynnin ja keskinäisen eripuraisuuden ja vihan tukahduttamiseksi siinä vedotaan Vapahtajaan. Kumarrutaan seimen lapsen eteen.

Olen lukenut sen muitten rukouksena — omaksi nautinnokseni.

Pieni sanomalehtiuutinen — Lyhyt kahvilakeskustelu, ja se on muuttunut omakohtaiseksi avunhuudoksi.

Kaikki me olemme taistelleet Sinua vastaan! Muserra vastustuksemme! Lyö alas oma tahtomme, auta meidät ymmärtäväisiksi ja näkeviksi. Älä anna epätoivoon vajota niidenkään, joiden uhma on suurin. Valaise heidän sydäntään valollasi.

Pyhän lapsen tähden. — Anna vapahduksen ihmeen tapahtua. Anna nyrkkiin puristuneitten käsien aueta ja yhdessä ahkerien käsien kanssa ryhtyä rakentamaan yhteiskuntaa Sinun kunniaksesi.

— vanhaa »kahvitrattia» —

maukkaimman kahvin keitätte

IKL:n kahvista.

Sitä myyvät sadat kauppiaat ympäri maan.

Tukkumyyjä:

IKL:n KAUPPA Oy. Helsinki,

Mikonkatu 15 A. Puhelin 20 306 ja 26 404.

JO HUOMATAAN

ulkopuolella oman maakunnan että

VARSINAIS-SUOMI

joka ilmestyy Turussa Isänmaallisen kansanliikkeen pirteänä ja valppaana kannattajana

MUUALLAKIN SUOMESSA

on sopiva, mieluisa ja mielenkiintoinen sanomalehti.

TILATKAA, TUTUSTUKAA.

Tilauksia vastaanottaa ja asiamiespapereita lähettää

VARSINAIS-SUOMEN KONTTORI

Turku — Eerikinkatu 15.

SÄÄSTÖKIRJA

on mainetodistus.

Amerikassa on suurliikkeitä, joissa toimeenpyrkivältä aina kysytään muiden suositusten ohessa paljonko hänellä on säästössä. Jo se, että miehellä on säästötili osoittaa että hän on huolellinen.

Helsingin
Suomalainen Säästöpankki

Kluuvikatu 8. — Turuntie 36.

Tilaa

»LUO LIPPUJEN!»,

sillä

sen vakituisina avustajina ovat useimmat kansallisen taistelumme eturivin miehet,

siihen kirjoittavat monet kansalliset kirjailijamme ja sen jatkuvasta ilmestumisestä huolehtii osakeyhtiö!

Täytä allaoleva ja lähetä se osoitteella »Luo Lippujen!», Helsinki, Hallitusk. 17, ovi 209 ynnä mukana tilausmaksu, joka on 1/1 vsk. 25:—, 1/2 vsk. 15:— ja 1/4 vsk. 8:—, niin lehti alkaa tulla heti.

Nimi: ....

Tarkka osoite: ....

Tilausmak *Smk.* .... *seuraa mukana.*

UUTISKUVIA

IKL:n SANOMALEHTIÄ

Sergejeffin
VOIMA-olutta

Päätoimittajan huone.

Uutistoimittajain huone.

Ajan Suunta.

Konttori.

Kotimainen
NAPPARI-LAKKI
PARHAIN.
Valmistaja:
LAKKITEHDAS NAPPARI O.Y.
TAMPERE
Perust. 1896

Sanomalehti Lakeuden toimitalot Seinäjoella. Ylh. Lehden konttori ja ravintola »Lakeuden Karhu». Alh. Toimitus ja kirjapaino.

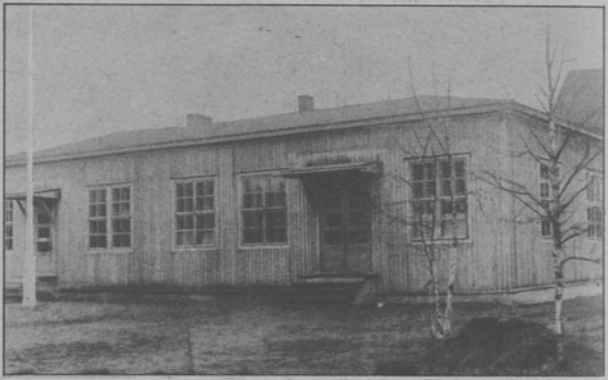

Alla: Sanomalehti »Karjalan Suunnan» toimitus Viipurissa.

O. Y. KULTALA
Fredrikink. 23.
Puhelin 32 283.
ERIKOISVALMISTEENA JÄRJESTÖJEN MERKKEJÄ Y.M.

TOIMINNASTA.

JA RAVINTOLOITA.

Sanomalehti Varsinais-Suomi Turku. Ylh. Päätoimittajan huone. Alh. Varsinais-Suomen uutistoimittajat.

Alla: Varsinais-Suomen konttori.

19 07

MYYMÄLÄT

Suonionk. 5 puh. 72 581
Fredrikink. 38 24 613
Kulosaaren hallit 78 017
Mariankatu 14 28 722

Lihan ja voin tukku- ja vähittäis-
• KAUPPA •

W. A. PIEKKOLA

Konttori ja varasto: III linja 17
Puh.: 71 648 ja 72 511

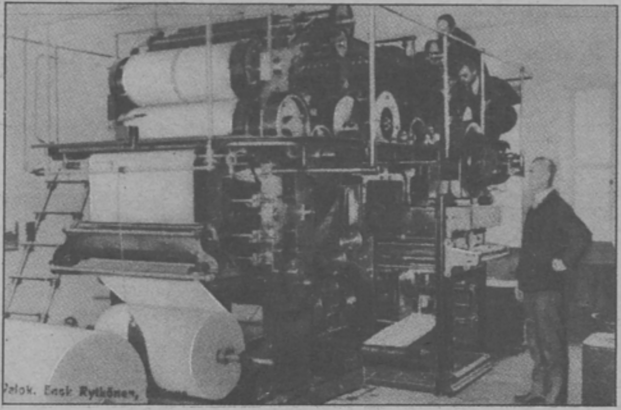

Hämeen Sanomat, Hämeenlinna. Yläkuva: Rotatiokone. Alakuva: Lehden toimitalot.

Ei joulu ole oikein joulunlainen
jos jouluileipää leiponut ei Oululainen

LEIPOMO Oululainen
LAHTI • KOTKA • RIIHIMÄKI

PILSNER-OLUT TÄHTI

TÄHTI
- OLUT -

on kaikkien oluenystävien mielijuoma.

Valmistaa OY. PYYNIKKI

Osakeyhtiö Sahanterä

Epilä: Puh. Tampere 4315
Post. os. Epilä
Sähk. os. Sahanterä Tampere

Suosittelemme ensiluokkaisia valmisteitamme:

kehä- ja pyörösahoja
halko- ja käsisahoja
kuorima- ja kolousrautoja
niittokoneenteriä ja
eril. puutarhatyökaluja

Ostakaa Epilän valmisteita, niillä saatte parhaimman tuloksen, sillä niillä on hyvyystakuu.

Sanomalehti Uusimaa, Porvoo. Toimitus.

Sanomalehti 'Uusimaa'

PORVOO, RUNEBERGINK. 33.
PUH. TOIMITUS 274, KONTT. 127.

Uudenmaan vanhin suomenkielinen maaseutulehti. Edullinen ilmoitusväline.

Uusimaan kirjapaino

PORVOO, RUNEBERGINK. 33.
PUH. 127.

Suorittaa kaikkea alaan kuuluvaa työtä huokealla.

Uusimaan konttori.

HUGO HELANDER

TURKU. Perustettu 1914.

- **Kangas- ja lyhyttavarain tukku- ja vähittäisliike.**
- **Tunnetusti yllättävän halvat hinnat!**

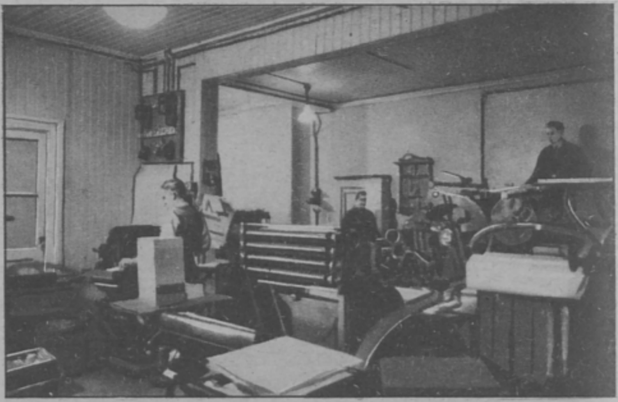

Uusimaan kirjapaino.

Jo Kalevalan aikuiset Suomen urhot nauttivat juhlia viettäessään hyvää suomalaista olutta. Lehden lukijat! Pyytäessänne vaasalaista

PUKKI OLUTTA

tiedätte saaneenne olutta, joka täysin vastaa vaatimuksianne.

Myy:
Oy. Alkoholiliike Ab.

Panimo Oy. BOCK,
Vaasa. Perustettu v. 1890.

KULTAINEN KARHU, VIIPURI,

Repolank. 6. Puh. 355.

Viihtyisin isänmaallisen väen kokoontumispaikka Viipurissa.

Soittoa arkisin klo 13.00—14.00 ja 20.30—23,30. Sunnuntaisin 13.00—15.00 ja 20.30—23.30.

Helsingin Mustan Karhun kuuluisa orkesteri, joka soitollaan on virkistänyt kymmeniä tuhansia. (Esiintynyt myöskin radiossa).

Monta juhlaa on Helsingin Karhussa jo ehditty viettää. Ylläoleva kuva on Mussolinin lähettilään Gray'n vierailusta.

Tämäkin kuva on Helsingin Mustasta Karhusta italialaisvierailun ajalta.

A. KOLLANUS Puhelin 71524

Kalja- ja kivennäisvesitehdas

• Käyttäkää hyviksi tunnettuja tuotteitamme

HELSINGIN OSAKEPANKKI

Pääkonttori:
HELSINKI, ALEKSANTERINK. 17
Haarakonttoreita:
103 eri paikkakunnalla

Omat varat Smk. 212,500,000:—

Kaikki pankkiasianne voitte järjestää myöskin kirjeellisesti.

Sähköosoite: HELSINGINPANKKI

KARJALAN SUUNTA

VIIPURI VAASANKATU 23

•

Pirteä taistelu- ja uutislehti

•

TILATKAA! LUKEKAA!

HEDELMIÄ

päivän hinnoilla

Rautatieläisten Kauppa Oy.

Tampere, Hämeenk. 6.

Sivuliikkeet:
JYVÄSKYLÄSSÄ, SEINÄJOELLA
ja HAAPAMÄELLÄ.

POLIISIN talvilakki

Konstaapelin lakki:
Ilman merkkejä 75:—
merkkeineen .. 90:—
Hinta astrakaanin tai krimin nahasta sopimuksen mukaan.

NAPPARI O/Y
(Perustettu 1896.)
TAMPERE. Hämeenk. 8.
Puhelin 3815.

„Tuoksusta sen tuntee . . .“

»Oli se vain hyvä että meidänkin kauppias rupesi myymään sitä IKL:n kahvia. Koko kylä tuoksuu ihanalta. Ihan tekee mieli poiketa tuohonkin mökkiin.»

Hyvän kahvin merkki:

IKL:n kauppa Oy.

Helsinki. Mikonkatu 15 A.
Puh. 20306 (sarja) ja 26404

OSAKEYHTIÖ

KARJAKESKUS

Kouvola, Kuusankoski, Kymintehdas ja Voikka.

Lihan ja makkaroiden erikoisliike.

Säästäminen luo

varmuutta toimeentuloon työttömyyden tai sairauden sattuessa sekä vanhuuden varalle.

TALLETTAKAA

liikenevät varanne, pienimmätkin

Kotkan Suomalaiseen Säästöpankkiin

Avoinna klo 9,30—15.

Lång

M Y Y

TURKU.
Humalistonkatu 15 (aseman lähellä) puh. 1711.
Linnankatu 14 (vastapäätä Kauppahallia) puh. 4125.

tunnetusti halvoilla hinnoilla kangas- ja lyhyttavaraa, trikootuotteita, paitoja y. m.

Laitilan Apteekki

RUOVEDEN Yl. OSUUSKAUPPA r. l.

RUOVESI

MYYMÄLÖITÄ: Ala-Väärissä, Väärinmajassa, Muroleessa, Pohjassa ja Pihlajalahdella.

SÄÄSTÖKASSA

Pirkkalan Osuuskauppa r. l.

NOKIA — PUHELIN 13

Suositellaan paikkakuntalaisille

IKL:n kahvila Turussa.

Kahvila »Musta Karhu» Porissa.

Kahvila »Keski-Suomen Karhu» Jyväskylässä.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö

SAMPO

Turku — Asiamiehiä kautta maan — Rahastot Smk. 90 milj.

Tapaturma-, palo-, metsä-, vastuu-, auto-, autokuljetus-, murtovarkaus-, lasi- y. m. vakuutuksia.

Ravintola »Musta Karhu» Tampere.

Kuva IKL:n Suolahden po:n oman talon suojista.

Kahvila »Karjalan Karhu» Sortavala.

KANTOLAN
KULTASEPÄN-
LIIKE
TURKU
Eerikinkatu 8 — Puhelin 941

Rautatieläisten
talvilakki

Laat. n:o 1 ilm. merk. 55:—
merkkeineen ...... 65:—
Laat. n:o 2 ilm. merk. 70:—
merkkeineen ...... 80:—

Suoritamme kaikkea alaan kuuluvaa työtä.

NAPPARI O/Y.
(Perust. 1896)
Tampere, Hämeenkatu 8.
Puhelin 3815.

Kuortaneen Säästöpankki
Kuortane
Avoinna 10—14 joka arkipäivä

Varmimpia sijoituksia yksityiselle on säästöpankkitalletus.
Maamme säästöpankkien tallettajat eivät ole koskaan menettäneet penniäkään niistä suunnattomista määristä, joita he yli sadan vuoden aikana ovat säästöpankkien haltuun uskoneet ● Säästöpankki maksaa myös korkeimman sallitun koron.
LAHDEN SÄÄSTÖPANKKI
Rautatienkatu 20 (oma talo) — Avoinna arkipäivisin 10—15

»HYVÄ KIRJA
on kuin ystävä, joka yksinäisyyden hetkinä meitä ilahduttaa ja ohjaa ja karkoittaa pahat ja hyödyttömät ajatukset, antaa tietoja, jotka auttavat meitä eteenpäin elämän taistelussa, herättää työhalua ja innostusta ja kaunistaa sielumme kammiot kauniilla kuvilla.» *Hilda Käkikoski.*
HYVÄN KIRJAN SAATTE MEILTÄ.
SORTAVALAN KIRJAKAUPPA O.Y.
Puhelimet: 271, 288 ja 297

KÄYTTÄKÄÄ
SUKKA-OSAKEYHTIÖN
valmistamia SUKKIA
❁ *NE KESTÄVÄT!* ❁

Pohjolan Osake-Pankki
Pääkonttori Oulussa
Pohjois-Suomen maakuntapankki

H. W. MARJAMAAN
KIRJAPAINO
Suorituskykyinen graafillinen laitos
Oulu — Kirkkok. 33 — Puh. 193

... tähän taloon pitää tulla toistekin — täällä saa

ERIKOIS-olutta

Oy. Mallasjuoma Lahti

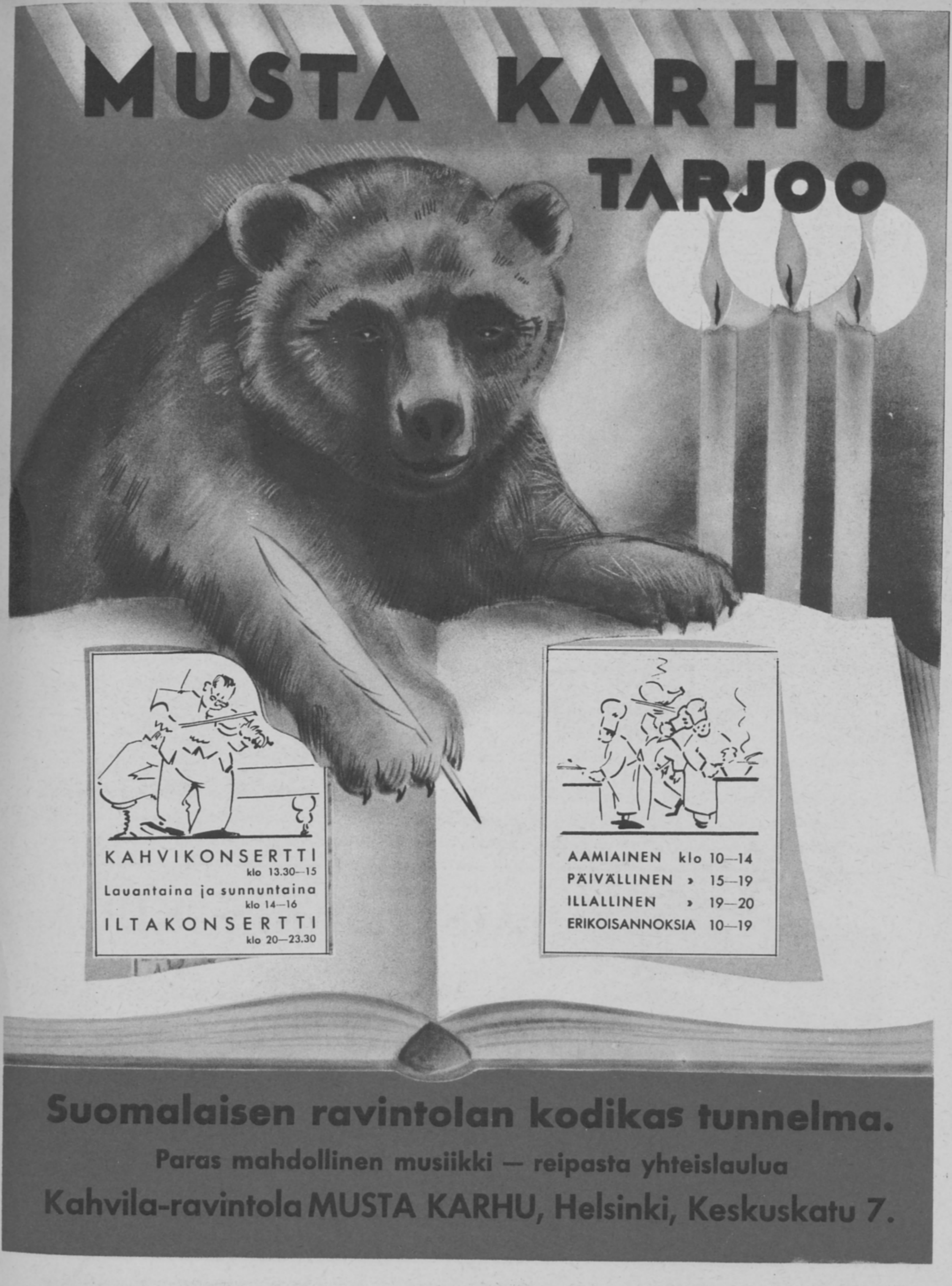
MUSTA KARHU
TARJOO
KAHVIKONSERTTI
klo 13.30—15
Lauantaina ja sunnuntaina
klo 14—16
ILTAKONSERTTI
klo 20—23.30
AAMIAINEN klo 10—14
PÄIVÄLLINEN » 15—19
ILLALLINEN » 19—20
ERIKOISANNOKSIA 10—19
Suomalaisen ravintolan kodikas tunnelma.
Paras mahdollinen musiikki — reipasta yhteislaulua
Kahvila-ravintola MUSTA KARHU, Helsinki, Keskuskatu 7.

Kaksi kansallista suurteosta.

SNELLMANIN KOOTUT TEOKSET.

Snellmanin merkitys Suomen kansalle ja hänen vaikutuksensa kansallisen tietoisuutemme syventämiseksi ei olisi täydellinen, ellei kansa saisi välittömästi omalla kielellään tutustua herättäjänsä, nerokkaimman ajattelijansa ja ainoan todellisen valtiomiehensä ajatuksiin.
Snellmanin Koottujen teosten suomalainen painos sisältää 6 500 suurta sivua ja maksaa 12 osana kangaskansissa yhteensä 1 200 mk, komeissa nahkaselkäkansissa 1 500 mk.

Huom! Edullisimmin saatte Snellmanin Kootut teokset ostamalla vähittäismaksulla WSOY:n »Sivistyskodin kirjaston», jossa 4 500 markan arvoteokset tarjotaan 1 500 markan alennuksella ja komea kirjakaappi annetaan kaupanpäällisiksi aivan ilmaiseksi. Pyytäkää kirjakaupasta »Sivistyskodin kirjaston» esittelyvihko!

TAISTELUJEN KIRJA.

»Se on tulisen isänmaanrakkauden innoittama, sen sisällys on asiapitoisuudeltaan **rikas kuin pulppuava lähde**, sen kuvitus ja ulkoasu loistelias, ja senvuoksi tulkoon se koko kansamme yhteiseksi omaisuudeksi.» (Ajan Suunta.)

»— **jännittävä lukukirja** kansamme parhaiden miesten rohkeasta taistelusta isänmaan ja itsenäisyyden puolesta tyranneja ja väkivaltaa vastaan. Levitköön se tuhansiin koteihin isänmaallisen mielen lietsojaksi.» (»Vaasan Jaakkoo».)

Koko teos tulee käsittämään 4 suurikokoista 600-sivuista, runsaasti kuvitettua osaa, jotka maksavat kangask. 165 mk, nahkaselk. 200 mk.

W. S. O. Y.

Werner Söderström Osakeyhtiön laakapainossa, Porvoossa 1936.

Hinta 15 mk.